

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI HÖKUMƏTİ

VƏ

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DÖVLƏT NEFT ŞİRKƏTİ

Bİ-Pİ EKSPLOREYŞN (KASPIAN Sİ) LTD.

STATOYL Bi-Ti-Si KASPIAN AS

REMKO XƏZƏR ENERCİ LİMİTED

TÜRKİYƏ PETROLLERİ A.O.

YUNOKAL Bi-Ti-Si PAYPLAYN, LTD.

İTOÇU OYL EKSPLOREYŞN (AZƏRBAYCAN) İNK.

DELTA HESS (Bi-Ti-Si) LİMİTED

ARASINDA

TRANZİT ƏRAZİSİNƏ MALİK ÖLKƏNİN HÖKUMƏTİ İLƏ SAZIŞ

MÜNDƏRİCAT

	Səh.
MADDƏ 1 TƏRİFLƏR.....	4
MADDƏ 2 SƏLAHİYYƏT.....	4
MADDƏ 3 SAZIŞIN VAXTI VƏ MÜDDƏTİ	5
MADDƏ 4 HÜQUQLARIN VERİLMƏSİ.....	9
MADDƏ 5 HÖKUMƏTİN TƏMİNATLARI.....	10
MADDƏ 6 BƏYANAT VƏ ZƏMANƏTLƏR.....	12
MADDƏ 7 HÖKUMƏTİN RAZILIQ VƏ İCAZƏLƏRİ	15
MADDƏ 8 VERGİLƏR.....	23
MADDƏ 9 İTKİ VƏ YA ZƏRƏRİN ÖDƏNİLMƏSİ	39
MADDƏ 10 MADDİ MƏSULİYYƏTİN MƏHDUDLAŞDIRILMASI.....	42
MADDƏ 11 TƏHLÜKƏSİZLİK.....	42
MADDƏ 12 ƏTRAF MÜHİTİN QORUNMASI, SAĞLAMLIQ VƏ TƏHLÜKƏSİZLİK.....	43
MADDƏ 13 VALYUTA.....	44
MADDƏ 14 İDXAL VƏ İXRAC.....	45
MADDƏ 15 İCBARİLİK.....	47
MADDƏ 16 VARİSLƏR VƏ MÜVƏKİLLƏR	48
MADDƏ 17 MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLLİ VƏ TƏTBİQ OLUNAN QANUN	51
MADDƏ 18 ƏMƏLİYYAT ŞİRKƏTİ.....	55
MADDƏ 19 FORS MAJOR.....	56
MADDƏ 20 TƏSDİQNAMƏLƏR.....	58
MADDƏ 21 ƏMƏKDAŞLIQ VƏ ƏLAQƏLƏNDİRMƏ MEXANİZMİ	59
MADDƏ 22 BİLDİRİŞLƏR.....	59
MADDƏ 23 DİGƏR MƏSƏLƏLƏR.....	61

ƏLAVƏ 1 MÜƏYYƏN TƏRİFLƏR	1
ƏLAVƏ 2 LAYİHƏ İLƏ ƏLAQƏLİ ƏRAZİDƏ TORPAQ HÜQUQLARI.....	1
ƏLAVƏ 3 İŞ QAYDALARI.....	1

TRANZİT ƏRAZİSİNƏ MALİK ÖLKƏNİN HÖKUMƏTİ İLƏ SAZİŞ

BU SAZİŞ 2000-ci il oktyabr ayının 17-də Azərbaycan Respublikasının Bakı şəhərində

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI HÖKUMƏTİ

ilə

Prezidentin 13 sentyabr. 1992-cü il tarixin, 200 No.-li Qərarı və Əsasnamə əsasında yaradılmış **AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DÖVLƏT NEFT ŞİRKƏTİ**,

İnqiltərə qanunları əsasında təsis edilmiş və mövcud olan **Bi-Pi EKSPLOREYŞN (KASPIAN Sİ) LTD. Şirkəti**,

Norveç qanunları əsasında təsis edilmiş və mövcud olan korporasiya **STATOYL Bi-Ti-Si KASPIAN AS**,

Şotlandiya qanunları əsasında təsis edilmiş və mövcud olan korporasiya **REMKO XƏZƏR ENERCİ LİMİTED**,

Türkiyə Cümhuriyyətinin qanunları əsasında təsis edilmiş və mövcud olan korporasiya **TÜRKİYƏ PETROLLERİ A.O.**,

Bermuda qanunları əsasında təsis edilmiş və mövcud olan korporasiya **YUNOKAL Bi-Ti-Si PAYPLAYN, LTD**,

Kayman adalarının qanunları əsasında təsis edilmiş və mövcud olan korporasiya **İTOÇU OYL EKSPLOREYŞN (AZƏRBAYCAN), İNK.** ,

Kayman adalarının qanunları əsasında təsis edilmiş və mövcud olan korporasiya **DELTA HESS (Bi-Ti-Si) LİMİTED**

arasında bağlanmışdır

və yuxarıda adları çəkilən imzaçılar müvafiq sənədlərlə təsdiq edildiyi kimi təsis edildikləri və yaradıldıqları ölkələrin qanunvericiliyinə uyğun olaraq hüquqi şəxslərdir;

NƏZƏRƏ ALARAQ Kİ,

ƏİBK iştirakçıları Xam neftin beynəlxalq bazarlara, və o cümlədən Azərbaycan Respublikası bazarlarına, ixrac edilməsi məqsədi ilə onun Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan və Türkiyə Cümhuriyyətinin ərazilərinə, ərazilərində və əraziləri vasitəsilə nəql edilməsi üçün təhlükəsiz və əlverişli boru kəməri sisteminin tikintisini nəzərdə tuturlar;

ƏİBK iştirakçıları Layihə sazişlərinin və bu Layihə sazişləri ilə uyğunlaşan digər kommersiya yönümlü razılaşmaların şərtlərinə əsasən Layihəni həyata keçirmək və ƏİBK sistemini, o cümlədən Obyektləri, tikmək (yaxud tikdirmək), onlara sahib olmaq və/yaxud onları istismar etmək və ƏİBK sistemində nəticədə əldə edilən keçirmə qabiliyyəti və Torpaq hüquqlarından istifadə etmək hüququna malikdirlər;

Hökumət bu Saziş müddəaları ilə təsbit edilmiş məsələlərdə Dövlət və Dövlət hakimiyyət orqanları adından fəaliyyət göstərir;

Azərbaycan Respublikası, Türkiyə Cümhuriyyəti və Gürcüstan Layihənin hüquqi və ticari şərt və müddəalarına beynəlxalq hüquq səviyyəsində olan dəstək vermək və onları müvafiq çərçivəyə salmaq məqsədi ilə Hökumətlərarası saziş bağlamışlar;

Bu Saziş adıçəkilən Hökumətlərarası sazişə müvafiq olaraq və ona əsasən bağlanmışdır;

Hökumət, Dövlət və Dövlət hakimiyyət orqanları adından çıxış edərək, Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə əsasən Dövlət və Dövlət hakimiyyət orqanları adından rəhbərlik etmək və öhdəliklər götürmək və Dövlət əmlakını, o cümlədən Dövlət müəssisələrinin əmlakını idarə etmək və ona dair sərəncam vermək üçün tam səlahiyyət verilmiş bu Tranzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə sazişi bağlayır;

Dövlət hakimiyyət orqanları Layihənin həyata keçirilməsinə yardım etmək və onu dəstəkləmək arzusundadır, onun həyata keçməsinə təmin etməkdən ötrü zəruri hüquqi və kommersiya mühafizə sistemi yaradılmasına ehtiyac olduğunu başa düşür və Layihənin və müvafiq Layihə iştirakçılarının xeyrinə və onlar üçün digər məsələlərlə yanaşı, bu Saziş və müvafiq Layihə sazişlərində təsbit edildiyi kimi Azərbaycan Respublikasında boru kəməri marşrutunu əhatə edən zəruri torpaqları, eləcə də Dövlət hakimiyyət orqanlarının sahib olduğu və ya onların nəzarət etdikləri müəyyən obyektlərə hüquqları, birbaşa hökumət təminatları, zərərin ödənilməsi, digər icazələri, azadolmaları və zəmanətləri təmin etmək niyyətindədir; və

Bununla əlaqədar, Hökumətlərarası saziş Azərbaycan Respublikasının qanunu qüvvəsini almalıdır və (özünün əsasını təşkil edən müddəalara münasibətdə) digər Azərbaycan qanunvericiliyindən (Konstitusiyaya istisna olmaqla) üstün tutulmalıdır və bu saziş müddəaları beynəlxalq hüquq nöqtəyi nəzərindən Azərbaycan Respublikasının öhdəlikləri sayılmalıdır; bu Saziş Azərbaycanın daxili qanunvericiliyinə görə Layihəyə dair üstün hüquqi rejim kimi Konstitusiyaya əsasən qüvvəyə minməlidir; və hər hansı Layihə sazişləri mütləq razılaşma olmalı və müvafiq müddəalarına əsasən həyata keçirilə bilər.

BUNUNLA TƏSDİQ EDİLİR Kİ, yuxarıda göstərilənləri nəzərə alaraq, Tərəflər aşağıdakılar barədə razılığa gəlirlər:

MADDƏ 1

TƏRİFLƏR

Bu Sazişdə (o cümlədən onun bəyannamə hissəsində) baş hərflərlə verilmiş və bu sənəddə başqa mənada işlədilməyən terminlər onların Əlavə 1-də müəyyən edilmiş mənalarında işlədilir.

MADDƏ 2

SƏLAHİYYƏT

- 2.1 Bu Sazişlə əlaqədar Dövlət və Dövlət hakimiyyət orqanları adından bu Sazişdə verilmiş öhdəlikləri istiqamətləndirmək və onları yerinə yetirmək üçün Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə əsasən Hökumətə səlahiyyət verilir. Bu Sazişə əsasən Dövlət hakimiyyət orqanlarının bütün öhdəlikləri Dövlətin öhdəlikləridir və, bütün məqsədlər üçün, Dövlətin öhdəlikləri kimi nəzərdə tutulmalıdır. Dövlət hakimiyyət orqanlarının bütün öhdəlikləri ilə əlaqədar onların müvafiq hər tərkib elementinin, o cümlədən Hökumət, Yerli hakimiyyət orqanları və Dövlət müəssisələrinin hər biri tərəfindən riayət olunmalı və onlar yerinə yetirilməlidir.
- 2.2 Hökumət bu Sazişdə göstərilən Dövlət hakimiyyət orqanlarının öhdəliklərinin vaxtında yerinə yetirilməsini və Layihə üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsinə başqa formada yardım göstərilməsini və ya onun əlaqələndirilməsini həyata keçirmək üçün ƏİBK iştirakçılarına yazılı bildiriş verməklə səlahiyyətli nümayəndə, agent və ya başqa təşkilat təyin edir, və onun vasitəsilə (i) bu Sazişdə nəzərdə tutulan bütün hüquq, lisenziya, viza, icazə, sertifikat, səlahiyyət və qərarları, və ya onlardan hər hansı birinin verilməsini; (ii) bu Sazişdə göstərilən məlumat, sənədlər və digər materialları və ya hüquqların verilməsini xüsusi olaraq sübut edilməsini, (iii) bu Saziş müddəaları ilə nəzərdə tutulmuş bildirişlərin, şəhadətnamələrin və digər yazışmanın təqdim olunub alınmasını və (iv) Layihənin həyata keçirilməsini asanlaşdırmaq üçün Dövlət hakimiyyət orqanları ilə əlaqədar digər tədbirlərin həyata keçirilməsini ƏİBK iştirakçılarının müvafiq surətdə tələb və ya təmin edə bilərlər .
- 2.3 ƏİBK iştirakçıları özlərinin öhdəliklərinin vaxtı – vaxtında yerinə yetirilməsinin və bu Sazişə müvafiq Layihə üzrə fəaliyyətin vaxtında və mütənasib şəkildə yerinə yetirilməsinin və bu sahə üzrə fəaliyyətin birgə qurulmasının mühüm əhəmiyyətini anlayırlar. Müvafiq surətdə, ƏİBK iştirakçıları Qüvvəyə minmə tarixindən etibarən yüz səksən (180) gün ərzində Bütün səylərindən istifadə etməklə ƏİBK iştirakçıları tərəfindən onların hüquq, maraq, imtiyaz və azad olmalarının vaxtı – vaxtında və mütənasib surətdə həyata keçirilməsini və/yaxud bu Sazişin müddəalarına müvafiq surətdə öhdəliklərin yerinə yetirilməsini təmin edən metod və

üsulların yaradılmasına yönəlmiş prosedurları yaradacaqlar (bu qəbildən olan prosedurlar sırasına digərləri ilə bərabər həmçinin ƏİBK iştirakçılarının aşağıdakılar vasitəsi ilə çıxış etmək məqsədi üçün bir və ya bir neçə nümayəndənin, komitənin yaxud digər təşkilatı və ya funksional qurumun təyin olunması da daxildir) ("ƏİBK nümayəndəsi"), belə bir şərtlə ki, (i) ƏİBK iştirakçıları arasında işgüzar fəaliyyət strukturu və/yaxud onların işgüzar fəaliyyəti və (ii) Vergilərə dair bütün tələblər müvafiq ƏİBK iştirakçısı (yaxud onun tərəfindən təyin olunmuş agent) tərəfindən öz həllini tapsın. ƏİBK nümayəndəsi təyin olunduqdan sonra, Dövlət hakimiyyət orqanları ƏİBK nümayəndəsi(ləri)nin onun məlum edilmiş səlahiyyət sahəsinə dair təqdim etdiyi yazışma, hərəkət, məlumat və təqdimatları ƏİBK iştirakçılarının yazışma, hərəkət, məlumat və təqdimatları kimi dəyərləndirəcəklər. Tərəflər həmçinin bildirirlər ki, ƏİBK iştirakçıları Dövlət hakimiyyət orqanlarına ağılabatan bir müddət ərzində bildiriş təqdim etməklə, müvafiq ƏİBK nümayəndəsini və ya nümayəndələrini bu vəzifədən azad edə, əvəz eləyə və ya onun (onların) nümayəndəlik səlahiyyətlərinə xitam verə bilər.

- 2.4 ƏİBK iştirakçıları və Dövlət hakimiyyət orqanları, digər tərəfin müvafiq müraciətinə əsasən, ƏİBK üzrə fəaliyyəti nəzərdən keçirəcək və bununla əlaqədar yaranan hər hansı bir məsələni həll edəcəklər.

MADDƏ 3

SAZIŞIN VAXTI VƏ MÜDDƏTİ

- 3.1 Bu Saziş Tərəflər tərəfindən tam şəkildə imzalandığı tarixdən («Qüvvəyəminmə tarixi») qüvvəyə minir və Tərəflər üçün icbari hesab olunur, ilkin müddət kimi Çıxış nöqtəsindəki mülkiyyət hüququnun ötürülməsi sayğacından Xam neftin ilk göndərişi tarixindən etibarən qırx (40) il ərzində öz qüvvəsini saxlayır («İlkin müddət») və bu Sazişin bütün digər müddəalarına müvafiq olaraq İlkin müddət başa çatdıqdan sonra iki (2) ardıcıl on (10) illik müddət (hər biri ayrı – ayrılıqda «Əlavə müddət») ərzində tam qüvvəsini və icbariliyini saxlayır, lakin bu şərtlə ki, bu Sazişi növbəti Əlavə müddətdə qüvvədə qalmasını davam etdirmək məqsədilə, ƏİBK iştirakçıları Sazişin qüvvəsini saxlamaq barəsində müvafiq olaraq İlkin müddətin və birinci Əlavə müddətin başa çatmasına ən tezi üç yüz altmış (360) və ən gec yüz səxsən (180) gün qalmış («Bildiriş müddəti») Hökumətə yazılı bildiriş təqdim etməyi öhdələrinə götürür; və daha sonra bu şərtlə ki, (1) əgər Çıxış nöqtəsindəki mülkiyyət hüququnun ötürülməsi sayğacından Xam neftin ilk göndəriş tarixi təqvim ilində 30 iyun və ya ondan əvvəlki tarixdirsə, İlkin müddət (i) həmin təqvim ilində qalan bütün günlər sayılan birinci il, üstəgəl (ii) İlkin müddətin həmin birinci ilindən sonra gələn otuz doqquz (39) təqvim ilindən ibarətdir, və (2) əgər Çıxış nöqtəsindəki mülkiyyət hüququnun ötürülməsi sayğacından Xam neftin ilk göndəriş tarixi təqvim ilində 1 iyul və ya ondan sonrakı tarixdirsə, İlkin müddət (i) həmin təqvim ilində qalan bütün günlər sayılan birinci il, habelə

növbəti təqvim ilinin bütün günləri, üstəgəl (ii) İlkin müddətin həmin birinci ilindən sonra gələn otuz doqquz (39) təqvim ilindən ibarətdir; və nəhayət bu şərtlə ki, hər bir Bildiriş müddəti ərzində Tərəflər növbəti Əlavə müddətə dair hər hansı Əlavə kommersiya məsələlərini müəyyən edir və həll edirlər. "Əlavə kommersiya məsələləri" hər hansı Tərəfin digər Tərəfə yazılı bildirişi ilə (Əlavə müddət Bildirişindən sonra otuz (30) gündən gec olmayaraq təqdim olunmuş) həll olunmaq və bu Sazişin əlavə kontrakt elementi (elementləri) kimi daxil olunmaq üçün təqdim etdiyi Layihəyə dair kommersiya məsələləri (Vergilərə dair məsələlər istisna olmaqla) deməkdir. ƏİBK iştirakçıları İlkin müddət və ya birinci Əlavə müddət ərzində Əlavə müddət Bildirişi təqdim etmədikdə, bu Sazişin qüvvəsinə xitam verilir və 3.7 Bəndinin müddəaları tətbiq edilir. Hər hansı bir anlaşılmamazlığın aradan qaldırılması məqsədi ilə, əgər Tərəflər Əlavə kommersiya məsələlərini Bildiriş müddətində həll etmək iqtidarında olmasalar, bu Saziş Əlavə müddət ərzində qüvvədə qalır və bu Sazişin 17-ci Maddəsinə uyğun olaraq münaqişə yekun həllini tapmaq üçün arbitraja təqdim olunur. Hər hansı belə arbitrajın məqsədləri üçün, arbitrlər Əlavə kommersiya məsələləri üçün belə əlavə kontrakt elementinin (elementlərinin) bu Sazişə daxil edilib-edilməməsini və ya nə dərəcədə edilməsini müəyyənləşdirərkən: (A) bu və digər Layihə sazişlərinin mövcud şərt və müddəalarını; (B) Saziş və digər Layihə sazişləri bağlandıqdan (və ya sonradan dəyişdirildikdən) etibarən Tərəfin iddia etdiyi bu Saziş üzrə və ya onunla bağlı Tərəfə maddi zərər və ya ziyan vuran dəyişmiş vəziyyət; (C) bu Sazişə inflyasiya və ya deflyasiyanın, əgər olarsa, təsirləri; (D) Layihəyə birbaşa xarici sərmayələrə təkan verən və ya dəstəkləyən hökumət sazişlərinin kontekstində bu Saziş və digər Layihə sazişləri üzrə Tərəflərin əldə etdikləri müvafiq mənfəətlər və çəkdikləri yükləri; (E) Xam neftin beynəlxalq bazarlara (o cümlədən Ərazidəki bazarlara) nəql edilməsi üçün həyat qabiliyyətli kommersiya müəssisəsi kimi Layihənin saxlanması; və (F) vəziyyətə görə, Əlavə kommersiya məsələlərinə dair müəyyən münaqişələrin ədalətli həllinə uyğun digər belə məsələləri nəzərə alırlar.

- 3.2 Yuxarıda verilmiş 3.1 Bəndinin müddəalarına varmadan, ƏİBK iştirakçıları Hökumətə yazılı bildiriş göndərməklə istənilən vaxt bu Sazişin qüvvəsinə xitam verə bilər və belə bir bildirişdə ƏİBK iştirakçıları tərəfindən göstərilən tarixdən etibarən Saziş bütün məqsədlər üçün öz qüvvəsi və etibarlılığını itirmiş hesab edilir.
- 3.3 ƏİBK iştirakçıları Qüvvəyəminmə tarixindən etibarən otuz altı (36) ay ərzində Obyektlərə münasibətdə tikinti fazası üzrə işlərin başlanmasına dair addımlar atmadıqda, Hökumətin həmin müddətdən sonrakı yüz iyirmi (120) gün ərzində ƏİBK iştirakçılarına bildiriş təqdim etməklə bu Sazişin qüvvəsinə xitam vermək hüququ olacaq. Bu xitam vermə ƏİBK iştirakçıları tərəfindən müvafiq bildirişin faktiki olaraq alınması tarixindən etibarən otuz (30) gün sonra qüvvəyə minir, belə bir şərtlə ki, bu otuz günlük müddət ərzində ƏİBK iştirakçıları Obyektlərə dair tikinti mərhələsinə başlamasın. Yuxarıda istinad olunan yüz iyirmi (120) günlük müddət ərzində Hökumət tərəfindən xitam vermək haqqında bildiriş təqdim olunmadıqda, Hökumətin

bu Sazişin qüvvəsinə xitam vermək hüququ öz qüvvəsini itirir və bu Saziş öz tam qüvvəsini və etibarlılığını saxlamaqda davam edir. Buna əlavə olaraq, yuxarıda istisnad edilmiş otuz altı (36) aylıq müddət Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən ƏİBK üzrə fəaliyyətə dair hər hansı bir öhdəliyin vaxtı – vaxtında yerinə yetirilməsindən imtina və yaxud iqtidarsızlıq nəticəsində yaranan yubanma müddətinə uzadılır.

- 3.4 3.3 Bəndində öz əksini tapmış Hökumətin bu Saziş qüvvəsinə xitam vermək hüququna əlavə olaraq, Hökumət bu Sazişin qüvvəsinə 3.4 Bəndində öz əksini tapmış hallarda və üsul ilə xitam vermək hüququna malik olacaq. Hökumət ƏİBK iştirakçıları tərəfindən onların hər hansı birgə yaxud fərdi öhdəliklərinin (10.3 Bəndinə verilmiş öhdəliklərin) əsaslı surətdə pozulması fikrinə gəldikdə, Hökumətin ƏİBK iştirakçlarına belə bir xətanı aradan qaldırmaq imkanı yaradan təfərrüatlar ilə yazılı bildiriş təqdim etmək hüququ olacaq. Məsələnin çözülməsi yolunda müvafiq danışıqlar və/yaxud sonrakı arbitraj araşdırması müddəti ərzində, ƏİBK iştirakçıları iddia edilən xətanı aradan qaldırmaq və/yaxud həll etmək hüququ olacaq, lakin bu onların öhdəliyi sayılmayacaq; lakin bir şərtlə ki, ƏİBK iştirakçıları mübahisə mövzusu olan xətanı aradan qaldırmaq üçün fəaliyyət göstərmədikdə, Hökumət belə fəaliyyəti özü apara bilər. ƏİBK iştirakçıları xəta faktını mübahisə etmədikdə yaxud xətanın aradan qaldırılmasına yönəlmiş danışıqlardan sonra belə bir xətanın əslən baş verməsi ilə razılaşıqda, və ya xətanın baş vermə faktı arbitraj tərəfindən müəyyən olunduqda, ƏİBK iştirakçıları xəta nəticələrinin aradan qaldırılması üçün dərhal bütün tədbirləri həyata keçirəcəklər. Hər hansı xəta nəticələri mübahisə olunmayan bildiriş alındıqdan, həll təsdiq edildikdən və ya müvafiq olaraq xətanın baş verməsini faktını təsdiq edən arbitraj qərarı çıxarıldıqdan sonra doxsan (90) gün ərzində («Xəta nəticələrinin aradan qaldırılması müddəti») aradan qaldırılmadıqda, Hökumət ƏİBK iştirakçlarına bu Sazişin qüvvəsinə xitam verilməsi haqqında yazılı bildiriş təqdim etmək hüququna malik olacaq və belə bir qüvvəyə xitam vermə Hökumət tərəfindən ƏİBK iştirakçıları bildiriş təqdim olunması tarixindən otuz (30) gün sonra qüvvəyə minəcək. ƏİBK iştirakçıları xəta nəticələrini Xəta nəticələrinin aradan qaldırılması müddəti ərzində aradan qaldırıqda, Hökumətin yuxarıda istisnad edilmiş bildiriş təqdim etmək hüququna xitam verilir və bu Saziş öz qüvvəsini və icbariliyini saxlamaqda davam edir. Baş vermiş xəta nəticələrini müvafiq Xəta nəticələrinin aradan qaldırılması müddəti ərzində aradan qaldırmaq mümkün olmadıqda, ƏİBK iştirakçıların belə nəticələri aradan qaldırmaq və müvafiq Xəta nəticələrinin aradan qaldırılması müddəti ərzində mütənasib fəaliyyəti başlayıb sonradan əsaslı şəkildə davam etdirməklə bu Sazişin qüvvəsinə xitam verilməsinin qarşısını almaq hüququ olacaq. Xəta nəticələrinin aradan qaldırılması müddətindən sonra hər hansı Xəta nəticələrinin belə bir aradan qaldırılması Xəta nəticələrinin aradan qaldırılması müddəti ərzində aparılmış hesab olunacaq və belə bir fəaliyyət vasitəsi ilə Hökumətin əvvəlki bildirilmiş xəta əsasında bu Sazişin qüvvəsinə xitam verməyə dair yuxarıda istisnad edilmiş hüququ öz qüvvəsini itirəcək və bu Saziş öz tam qüvvəsi və icbariliyini saxlamaqda davam edəcək. ƏİBK iştirakçıları tərəfindən xəta nəticələrinin aradan qaldırılması ilə əlaqədar

aparılan fəaliyyətin vaxtı-vaxtında olması və ya kafiliyinə, habelə xitam verilmə halının bu bəndə uyğun olaraq etibarlı olmasına dair hər hansı mübahisə 17-ci Maddənin müddəalarına əsasən arbitraja təqdim olunur. Bu 3.4 Bəndinin müddəalarında göstəriləyi kimi, Hökumət tərəfindən xəta nəticələrinin aradan qaldırılması istiqamətində fəaliyyət aparıldıqda, və sonradan 17-ci Maddənin müddəalarına əsasən belə bir xətanın əsaslı olması barəsində qərar çıxarıldıqda, ƏİBK iştirakçıları xəta nəticələrinin aradan qaldırılması ilə əlaqədar Hökumət tərəfindən çəkilmiş bütün xərcləri Hökumətə ödəyir.

Bu 3.4 Bəndinin məqsədləri üçün «əsaslı xəta» aşağıdakılar deməkdir:

- (i) müvafiq fəaliyyətin ƏİBK iştirakçıları tərəfindən bilərəkdən və davamlı şəkildə yerinə yetirilməməsi və ya yerinə yetirilməsində iqtidarsızlıq nəticəsində
 - (a) Ərazidə aparılan Layihə üzrə fəaliyyətin bu Sazişdə əksini tapmış qayda və standartlara əməl olunmaması; yaxud
 - (b) Layihə üzrə Ərazidə aparılan işlərin Azərbaycan Respublikasının milli təhlükəsizliyi üçün təhlükə yaratması; yaxud
- (ii) Sazişin bütövlükdə yerinə yetirilə bilməməsi ilə nəticələnən hərəkətlərə bərabər bir xəta;

və hər iki (i) və (ii) halında, xətanın növü və həcmi (o cümlədən onun təkrar olunması) nəzərə alınmaqla mövcud şəraitdə yeganə mütənasib çıxış yolunun Sazişin qüvvəsinə tam şəkildə və birdəfəlik xitam verilməsi və Ərazidə Layihə üzrə işlərin daimi olaraq dayandırılmasıdır. Bu Bəndin müddəalarına müvafiq olaraq xitam vermə bu Saziş ilə Hökumətə təqdim edilmiş digər hüquqi müdafiə vasitələrinə xələl yetirmir.

Yuxarıda verilmiş müddəalara varmadan, hər hansı Layihə sazişinin pozulmasından və/yaxud hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanı tərəfindən öhdəliklərin yerinə yetirməməsindən irəli gələn və ya bunun nəticəsi olan əsaslı xəta halında Hökumətin bildiriş təqdim etmək və/yaxud Sazişin qüvvəsinə xitam vermək hüququ olmayacaq.

- 3.5 Əgər bu Sazişin qüvvəsinə 3-cü Maddənin müddəalarına uyğun olaraq daha əvvəl xitam verilməmişsə, bu Sazişin qüvvəsinə ƏİBK iştirakçılarının Hökumətə yazılı şəkildə bildirdiyi kimi, Layihə üzrə bütün fəaliyyətin daimi olaraq başa çatdığı tarixdən xitam verilir və Saziş öz qüvvəsinə itirmiş hesab edilir.
- 3.6 Hər hansı digər Layihə sazişində birbaşa olaraq digər hallar nəzərdə tutulmamışsa, bu Sazişin Tərəfləri öz aralarında razılığa gəlirlər ki, nə ƏİBK iştirakçıları, nə də digər Layihə iştirakçısı Dövlət hakimiyyət orqanları

qarşısında Layihə üzrə hər hansı fəaliyyət aparmaq, yaxud bu Layihəni başqa cür həyata keçirmək öhdəliyinə malik deyildir və bunu öz üzərinə götürməmişdir, və nə ƏİBK iştirakçısı, nə də hər hansı digər Layihə iştirakçısı Layihəni həyata keçirmək, yaxud Layihə ilə bağlı bu və ya başqa Sazişə uyğun olaraq və ya başqa tərzdə başlamış olduğu hər hansı Layihə üzrə fəaliyyəti davam etdirmək məcburiyyətində qalmır və qalmayacaqdır.

- 3.7 Bu Sazişə xitam verilməsi (a) xitam verilməsinə qədər olan bütün öhdəliklərin tamamilə icra olunması ilə bağlı Tərəflərin (o cümlədən artıq Tərəf olmayanların) hüquqlarına və (b) bir Tərəfin (və ya keçmiş Tərəfin) xeyrinə burada verilən normalardan və maddi məsuliyyətdən azad olunmaların ziyanına olmamalıdır.

MADDƏ 4

HÜQUQLARIN VERİLMƏSİ

- 4.1 Bu Layihənin məqsədləri baxımından Dövlət hakimiyyət orqanları bununla Layihə sazişlərinə müvafiq surətdə aşağıdakı hüquq və imtiyazları verir:

- (i) Layihəni yerinə yetirmək və gerçəkləşdirmək, Layihə üzrə fəaliyyəti aparmaq və Layihə sazişlərinə uyğun olaraq Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən verilmiş digər hüquq və imtiyazlardan istifadə etmək üçün Layihə iştirakçılarına mütləq və qeyri-məhdud hüquq və imtiyazlar;
- (ii) Əlavə 2-də göstəriləyi kimi ƏİBK iştirakçılarının və ƏİBK iştirakçılarının müəyyən etdikləri digər Layihə iştirakçılarının müstəsna və qeyri-məhdud Torpaq hüquqları;
- (iii) Daimi torpaq mülkləri üstündə yaxud altında tikinti aparmaq, mülklərə yiyələnmək, onlardan istifadə və onlara nəzarət etmək üçün, həmçinin hər hansı digər Şəxs tərəfindən bunlarda və yaxud bunların altında tikintiyə, sahibliyə, bunlardan istifadəyə və bunlara nəzarətə (ƏİBK iştirakçılarının müstəsna mülahizəsinə əsasən) icazə vermək, yaxud belə bir hüquqları məhdudlaşdırmaq üçün hər bir ƏİBK iştirakçısına müstəsna və qeyri-məhdud hüquq;
- (iv) Obyektlərin tikintisi, onlara sahib olmaq, yiyələnmək, onlardan istifadə və onlara nəzarət etmək üçün hər bir ƏİBK iştirakçısına müstəsna və qeyri-məhdud hüquq;
- (v) Sazişin 18.2 Bəndinə müvafiq surətdə Layihə üzrə fəaliyyətin aparılması məqsədilə Layihə iştirakçısının fikrincə kifayət qədər bilik, səriştə və təcrübə nümayiş etdirən Şəxslər və onların müvafiq işçiləri (Dövlətin və, 7.2 Bəndinin müddəalarına müvafiq olaraq, Dövlətdən başqa digər ölkələrin vətəndaşları) ilə müqavilələr imzalamaq və ya

işə cəlb etmək üçün Layihə iştirakçlarına mütləq və qeyri-məhdud hüquq və imtiyazlar; və

- (вн) Obyektlərin gidrostatik və digər yoxlamalarını aparmaq məqsədi ilə Obyektlərə yaxın bir yerdə lazımi miqdar və keyfiyyətdə olan və dərhal istifadə oluna biləcək su mənbəsinə çıxış və müvafiq yoxlamalar bitdikdən sonra belə bir yer(lər)də yerləşən mənbələri buraxıb getmək üçün ƏİBK iştirakçlarına və ƏİBK iştirakçılarının müəyyən etdiyi digər Layihə iştirakçlarına heç bir haqq ödənilmədən müvafiq hüquq.
- 4.2 Bu Sazişə görə verilmiş və ya təqdim edilmiş hüquq, azad olma və/yaxud imtiyazları Dövlət hakimiyyət orqanları ƏİBK iştirakçları və digər Layihə iştirakçları tərəfindən Layihəni və Layihə üzrə fəaliyyəti həyata keçirməklə əlaqədar verir və təqdim edirlər. Dövlət hakimiyyət orqanları ƏİBK iştirakçları tərəfindən Layihə və Layihə üzrə fəaliyyətin yerinə yetirilməsi ərzində Layihə iştirakçları ilə işgüzar münasibətlər qurmaq və ya onları belə bir fəaliyyətə cəlb etmək niyyətini təsdiq edir və razılaşırlar ki, Layihədə iştirak etməklə Layihə iştirakçlarına hər hansı Layihə sazişinə uyğun olaraq nəzərdə tutulmuş hüquq, azadolunma və güzəştlərin verilməsindən faydalanmaq hüququ verilir. Layihə iştirakçlarına hər hansı hüquq, azadolma, imtiyaz və güzəştlərin Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi ilə (o cümlədən burada göstərilən Layihə sazişlərinin Azərbaycan Respublikasının Qanunu kimi qüvvəyə minməsi və ya təsdiq olunması yolu ilə) artıq verilmədiyi hallarda, Dövlət hakimiyyət orqanları (i) həmin hüquqları bu Layihə iştirakçlarına dolayısı ilə vermək və ya (ii) 16-cı Maddəyə uyğun olaraq Layihə iştirakçlarına ötürmək, həvalə etmək və ya onlarla bölüşdürmək üçün sonrakı hüquq və səlahiyyətləri hər bir ƏİBK iştirakçısına verir. Bundan əlavə, Dövlət hakimiyyət orqanları razılıq verirlər ki, hər hansı ƏİBK iştirakçısı tərəfindən tələb edildikdə, Dövlət hakimiyyət orqanları Layihə, Layihə üzrə fəaliyyət və ya onun hər hansı bir hissəsinin yerinə yetirilməsinə yardım etməkdən ötəri belə bir hüquqların Layihə iştirakçlarına verilməsini kifayət edən və mütənasib olan yazılı təsdiqnamə vasitəsi ilə təsdiq edəcəklər.

MADDƏ 5

HÖKUMƏTİN TƏMİNATLARI

- 5.1 Aşağıdakı öhdəliklərin Dövlət hakimiyyət orqanlarının birinci dərəcəli öhdəlikləri olmasını təsdiq etməkdən əlavə, bu Sazişdə göstəriləndiyi kimi Hökumət bununla onun Dövlət hakimiyyət orqanları adından verdiyi və öz üzərinə götürdüyü bütün təsdiqlərin, bəyanatların və zəmanətlərin etibarlılığına və qanuni qüvvəyə malik olmasına və Layihə sazişlərinə əsasən Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən bütün və hər hansı Layihə iştirakçlarına verilmiş və (veriləcək) hüquq və imtiyazların təmin edilməsinə

və Layihə sazişlərinə əsasən Dövlət hakimiyyət orqanlarının özlərinin üzərinə götürdüyü bütün öhdəliklərin bütövlükdə və vaxtlı-vaxtında təmin edilib yerinə yetirilməsinə təminat verir.

5.2 Yuxarıda deyilənlərin həcmi və əhatə dairəsini məhdudlaşdırmadan, Hökumət bununla Dövlət hakimiyyət orqanlarına öz öhdəliklərini yerinə yetirməyi tapşırır və ƏİBK iştirakçılarına aşağıdakılar haqqında təminat verir:

- (и) Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən Xam neftin Əraziyə, Ərazi vasitəsilə və/yaxud Ərazidən tranzit sərbəstliyinin dayandırılmaması və buna əngəl törədilməməsi;
- (ii) Dövlət hakimiyyət orqanlarının bütün Layihə sazişlərinə əsasən öz tərəflərindən tələb olunan bütün ölçüləri götürməsi və bütün qərarları verməsi;
- (iii) Dövlət hakimiyyət orqanlarının Layihə üzrə fəaliyyətə mane olan və ya onu təxirə salan, Layihəyə başqa mənfi təsir göstərən və ya Layihə sazişlərinə əsasən verilmiş hüquqlara zərər gətirəcək hər hansı hərəkətə, yaxud hərəkətsizliyə yol verməməsi (buraya birbaşa və ya dolayısı ilə Xam neftin Obyektlər vasitəsilə hərəkətinin qarşısını kəsən, ona maneçilik törədən və onu məhdudlaşdıran təhlükəsizlik, sağlamlıq, ətraf mühitin qorunması və təhlükəsizlik texnikası motivləri ilə əsaslandırılmış hər hansı bu cür hərəkət və ya hərəkətsizlik daxildir, lakin bu zaman Obyektlərin fəaliyyətinin təcili tədbir görülmədən fasiləsiz şəkildə davam etdirilməsi nəticəsində əhalinin təhlükəsizliyinə, sağlamlığına, ətraf mühitin qorunmasına yaxud təhlükəsizlik texnikasına birbaşa və əsaslı təhlükə yaradan və bu cür müvafiq hərəkət, yaxud hərəkətsizlik (bu cür hərəkətin, yaxud hərəkətsizliyin yalnız təhlükənin aradaq qaldırılması üçün zəruri olan vaxt müddətində və dərəcədə həyata keçirilməsi şərti ilə) üçün əsas verən şərait istisna edilir);
- (иВ) Layihə üzrə fəaliyyətlə əlaqədar olaraq Dövlət hakimiyyət orqanlarının tam əməkdaşlıq etməsi;
- (v) Dövlət hakimiyyət orqanlarının Xam neft yaxud Obyektlər üzərində yaxud sahiblik hüququ tələb etməməsi;
- (vi) Dövlət hakimiyyət orqanlarının müvafiq Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən 4.1(iii) bəndinin müddəalarına əsasən verilən hüquqlara əks olmamaqla Daimi torpaq mülklərinə dair heç hansı bir hüquqa iddia qaldırmaması, bunları tələb etməməsi və heç hansı bir vasitə ilə məhdudlaşdırmaması; habelə
- (vii) Hər hansı Layihə sazişinə əsasən Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən ödənilməli olan bütün və hər hansı pul məbləğlərinin, o cümlədən bu Sazişin 19-cu Maddəsinə və hər hansı Layihə sazişinin

maddi məsuliyyətdən azad olunma haqqında müdəalarına əsasən kompensasiya ödənişlərinin həyata keçirilməsi.

5.3 Hökumətin Maddə 5-də verdiyi təminatları:

- (i) ayrılıqda mövcud olan, müstəqil, mütləq, ləğvedilməz və qeyd-şərtsizdir və onlardan hər biri Hökumətin müstəqil təminat və əsas öhdəliyidir, Dövlət hakimiyyət orqanlarının Layihə sazişlərinə əsasən nəzərdə tutulmuş bütün digər öhdəliklərindən, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi, etibarsızlığı, yaxud həyata keçirilə bilinməməsi nəzərə alınmamaqla ayrı icra edilir;
- (ii) birgə və ayrı-ayrılıqda Dövlət hakimiyyət orqanlarının tərkib hissələrinə münasibətdə icra edilir və bu tətbiq olunmanın kimə qarşı nəzərdə tutulduğundan asılı olmayaraq, ödəniş üzrə arbitrajın çıxardığı hər hansı qərarla və ya tələblə bağlı müraciət Hökumətə təqdim edilir və belə bir müraciətə dair məbləğ (belə bir şərtlə ki, ödənişə dair çıxarılmış qərar Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən mübahisə obyektli olmasın) Hökumət tərəfindən ƏİBK iştirakçlarına ödənişin aparılmasına dair bildirişin alınmasından sonra otuz gün ərzində və ya otuzuncu gündə ödənilir; habelə
- (иш) Dövlət hakimiyyət orqanları hər hansı Layihə sazişinə əsasən verilmiş mühafizə vasitəsindən istifadə etməklə və ya başqa tərzdə, 5.3(iii) Yarımbəndi istisna olmaqla, hər hansı hadisənin baş verməsi nəticəsində (bu təminatların müvafiq Layihə sazişinə əsasən tam şəkildə yerinə yetirilməsi istisna olmaqla) dəyişdirilmir, qüvvəsi azalmır və ya icraedilməz edilmir.

5.4 Hökumətin bu Maddə 5-də verdiyi təminatların yerinə yetirilməsinə yardım etmək məqsədilə, Hökumət (i) burada göstərilən Dövlət hakimiyyət orqanlarının öhdəliklərini təsdiq edir və Layihə sazişinə əsasən Dövlət hakimiyyət orqanlarına verilmiş bütün öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə razılıq verir və (ii) Dövlət hakimiyyət orqanlarının Layihə sazişlərində göstərilən onların bütün müvafiq öhdəliklərini vaxtlı-vaxtında yerinə yetirməsinə şərait yaratmaq və bunu tələb etmək məqsədilə yuxarıda göstərilən razılığın gələcəkdə də qüvvədə qalacağını sübut etmək üçün zəruri və ya uyğun olan bütün fərman, qanunverici aktlar, əmr, tənzimləyici akt, qayda, tərifi, icazə, təsdiq olunmaları və razılıqları vaxtında yazılı şəkildə qəbul edir, verir və ya verilməsini təmin edir.

MADDƏ 6

BƏYANAT VƏ ZƏMANƏTLƏR

6.1 Hökumət bununla hər bir ƏİBK iştirakçısına bəyan edir və zəmanət verir ki, Qüvvəyəminmə tarixinə:

- (i) Hökumətlərarası sazişin etibarlı olması və bu Sazişin Hökumət üçün beynəlxalq hüquq və Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq tərzdə mütləq olması üçün Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi ilə tələb olunan bütün ratifikasiyaları həyata keçirmiş və bütün parlamentar, qanunverici və digər hərəkət və sənədləşməni gerçəkləşdirmişdir; və
 - (ii) bu Sazişin şərtlərinin və Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən ƏİBK iştirakçıları və/yaxud digər Layihə iştirakçılarına bu Sazişə müvafiq olaraq verilmiş müxtəlif hüquqların və onların qarşısında üzərlərinə götürülmüş müxtəlif öhdəliklərin Azərbaycan Respublikasında Layihə və Layihə üzrə fəaliyyətə münasibətdə Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq olaraq üstün hüquq rejimi və Dövlət hakimiyyət orqanlarının icbari öhdəlikləri kimi qüvvəyə minməsi üçün Dövlət hakimiyyət orqanlarından Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə əsasən tələb olunan bütün parlament, qanunverici və ya digər tədbirləri yerinə yetirmiş, və müvafiq qanunverici aktlarının qəbul edilməsini, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən müvafiq sənəd(lər)in imzalanmasını təmin etmişdir.
- 6.2 Hökumət bununla hər bir ƏİBK iştirakçısına bəyan edib zəmanət verir ki, Qüvvəyə minmə tarixindən etibarən və Sazişin qüvvədə olduğu bütün müddət ərzində:
- (i) Bu Sazişin Hökumət tərəfindən icrasına qanuni şəkildə icazə verilmişdir, və yalnız 7.1 Bəndində nəzərdə tutulan öhdəliklərin Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən yerinə yetirilməsi müqabilində Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə uyğun olaraq Dövlət və Dövlət hakimiyyət orqanları adından bağlanmışdır və onlar üçün mütləq qüvvəyə malikdir.
 - (ii) Dövlət hakimiyyət orqanları (Daimi torpaq mülkləri də daxil olmaqla) Torpaq hüquqları ilə əlaqədar yeganə və müstəsna yurisdiksiyaya və Maddə 4-də göstərilən və bu Sazişə müvafiq olaraq ƏİBK iştirakçıları tərəfindən başqa tərəfə köçürülə bilən hüquq və imtiyazların Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə əsasən verilməsi üçün tam səlahiyyət, hüquq və imtiyazlara və ya müvafiq müddət ərzində belə bir səlahiyyət, hüquq və imtiyazları almağa dair hüquqi səlahiyyətə malikdir.
 - (iii) Dövlət hakimiyyət orqanlarının bu Sazişə (o cümlədən Maddə 5-ə uyğun olaraq Hökumətin verdiyi təminatlara) və Layihə sazişlərinə uyğun olaraq müəyyən edilmiş öhdəlikləri bu Sazişin və digər Layihə sazişlərinin müddəalarına uyğun olaraq qanuni qüvvəyə malikdir və Dövlət və Dövlət hakimiyyət orqanlarına münasibətdə icbari tətbiq edilir və yerinə yetirilir;

- (iv) Hökumətlərarası sazişə əsasən Hökumət münasibətində verilmiş bəyannamə, zəmanət və öhdəliklər (o cümlədən, lakin bunlarla məhdudlaşmadan, Hökumətlərarası sazişin II Maddəsinin (5)-ci bəndində verilmiş bəyannamə və zəmanət) bu Sazişə müvafiq dəyişikliklərlə şamil olunur və ƏİBK iştirakçıları tərəfindən bu Sazişə əsasən icbari surətdə yerinə yetirilə bilər;
 - (v) Dövlət hakimiyyət orqanları hər hansı Şəxsə hər hansı ƏİBK iştirakçısının hər hansı Layihə sazişi ilə bağlı hüquqlarına və imtiyazlarına uyğun gəlməyən və ya onlarla ziddiyyət təşkil edən, yaxud onları məhdudlaşdıran və ya onlara müdaxilə edən hər hansı hüquqları verməmişlər və vermək məcburiyyətində deyillər; və
 - (vi) Əlavə 2-də verilmiş Torpaq hüquqları və xüsusi ilə Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən ƏİBK iştirakçılarına verilmiş Daimi torpaq mülkündən müstəsna istifadə, tikinti, yiyələnmə və nəzarət hüquqları sahiblik hüququ istisna olmaqla mülk üzərində müvafiq hüquqları təsbit edir.
- 6.3 Hər bir ƏİBK iştirakçısı bununla bəyan edir və zəmanət verir ki, Qüvvəyəminmə tarixinə:
- (i) belə bir iştirakçı özünün təsisatı və təşkilatı yurisdiksiyasının qanunvericiliyinə müvafiq surətdə təşkil edilmiş, etibarlı şəkildə fəaliyyət göstərir və müsbət maliyyə durumuna malikdir, onun hal-hazırda həyata keçirdiyi və həyata keçirilməsi planlaşdırılan işgüzar fəaliyyət ilə məşğul olmağa tam hüququ vardır, müvafiq yurisdiksiyada hər hansı işgüzar fəaliyyət növü ilə məşğul olmaq üçün hər hansı bir lisenziya yaxud səriştə tələb olunduqda isə, o, bir xarici hüquqi şəxs kimi, müvafiq lazımi lisenziya və səriştəyə malikdir;
 - (ii) onun bu Sazişi bağlamaq və onun müddəalarını həyata keçirmək, bu Sazişə müvafiq öhdəlikləri yerinə yetirmək hüququ vardır və bütün belə hərəkətlər onun tərəfindən tələb olunan bütün lazımi prosedurlar vasitəsi ilə qanuniləşdirilmişdir;
 - (iii) bu Sazişin bağlanması, nüsxələrinin mübadiləsi və onun müddəalarının yerinə yetirilməsi onun təsis və ya təşkilat sənədlərinin yaxud onun tərəf olduğu və ya onun əmlakına şamil olunaraq bu əmlaka təsir edən və ya ona münasibətdə mütləq qüvvə daşıyan hər hansı razılaşmanın, qərarın yaxud göstərişin müddəaları ilə toqquşma yaratmır, onların müddəalarının pozulmasına gətirib çıxarmır, onlara münasibətdə öhdəliklərinin yerinə yetirilməməsi halını təsis etmir və onların heç hansı bir müddəasının həyata keçirilməsini tezləşdirmir;

- (iv) bu Saziş iştirakçı tərəfindən lazımi qaydada və etibarlı bir şəkildə imzalanmış və nüsxələri mübadilə edilmişdir, onun üçün qanuni, etibarlı və icbari bir öhdəlik olaraq qalır və özünün müddəalarına əsasən həyata keçirilə bilər, belə bir şərt və həcmdə ki, onun müddəalarından istifadə halları müflisləşmə, iflas, yenidən təşkilat və ümumi şəkildə yaxud müvafiq olaraq ümumi ədalət prinsiplərinə münasibətdə kreditorların hüquqlarına təsir edən digər hüquqi proseslər ilə məhdudlaşır;
- (v) hər hansı məhkəmə, arbitraj tribunalı yaxud hər hansı dövlət təşkilatı tərəfindən ayrı – ayrılıqda və ya birlikdə onun işgüzar fəaliyyəti, əmlakına və maliyyə yaxud hər hansı digər vəziyyətinə və ya onun bu Sazişə müvafiq öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə mənfi təsir göstərən mövcud və ya onun bilgisinə əsasən mümkün ola bilən hərəkət, iddia, proses mövcud deyil və təhqiqat aparılmır. Belə Tərəf hər hansı bu cür maddi mənfi təsir və ya itki ilə nəticələnə bilən hər hansı məhkəmə, arbitraj tribunalı və ya hər hansı hökumət orqanının hər hansı sərəncam, fərman, qərar və ya qadağanı ilə əlaqədar hər hansı pozuntu və ya öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi halından xəbərdar deyildir.
- (vi) o, ona tətbiq olunan bütün qanunların müddəalarına riayət etmiş və bunun nəticəsində ayrı – ayrılıqda və ya birlikdə onun işgüzar fəaliyyəti və yaxud maliyyə vəziyyətinə və ya onun bu Sazişə müvafiq öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə mənfi təsir göstərə bilən heç hansı bir cərimə, penya, qadağan və ya cinayət məsuliyyəti mövcud deyildir;
- (vii) bu Sazişdə verilmiş heç bir bəyanat yaxud zəmanətdə əsaslı faktlara dair heç hansı yalan ifadə mövcud deyil və onların mətnində verildikləri şəraitə əsasən çəşdirici olmamaları üçün heç bir əsaslı fakta dair ifadə nəzərdən qaçırılmamışdır.

MADDƏ 7

HÖKUMƏTİN MÜƏYYƏN ÖHDƏLİK VƏ RAZILIQLARI

- 7.1 Hökumət bununla öz üzərinə öhdəlik götürür və razılıq verir ki, o, Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə əsasən bu Sazişin və bütün digər Layihə sazişlərinin qüvvədə qalması və onların müddəalarının tam yerinə yetirilməsi və bütün Layihə sazişləri ilə nəzərdə tutulmuş fəaliyyət və əqdlərə icazə vermək, onları mümkün etmək və onlara dəstək vermək məqsədləri üçün lazım ola bilən və ya lazım ola biləcək bütün hərəkətləri yerinə yetirəcək və bütün qanun və fərmanların ratifikasiyası, qüvvəyə minməsi və ictimaiyyətin nəzərinə çatdırılmasını həyata keçirəcək. Bu məqsədlə, Hökumət ƏİBK iştirakçıları ilə məsləhətləşmələr aparmalı, onlara

müvafiq qanun və ya fərmanların qəbul olunması işinin inkişafı və yuxarıda verilmiş müddəalara riayət etmək məqsədi ilə lazım ola bilən və ya lazım ola biləcək digər hərəkətlərin statusu barəsində məlumat verəcəkdir.

7.2 Hökumət bununla (öz adından və Dövlət hakimiyyət orqanları adından çıxış edərək və onların üzərinə öhdəlik götürərək) öz üzərinə öhdəlik götürür və razılıq verir ki, bu Sazişin qüvvədə olduğu bütün müddət ərzində:

- (i) burada göstərilən tarixdən sonra vaxtaşırı olaraq Dövlət hakimiyyət orqanları bu Sazişin, Hökumətlərarası sazişin və bütün digər Layihə sazişlərinin Layihəyə mütənasib olaraq Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə münasibətdə üstünlük təşkil etməsi, Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə əsasən, Hökumətlərarası sazişə münasibətdə isə beynəlxalq hüquq normalarına əsasən, Dövlət hakimiyyət orqanları üçün onların mütləq öhdəlikləri olması məqsədi ilə bu Sazişə yazılı əlavələr, yeniləşdirilməsi, maddələrinin əvəz olunması, düzəlişlərin və başqa dəyişikliklərin aparılması üçün tələb olunan bütün bildirişləri göndərir və bütün parlamentar, qanunverici və digər tədbirləri həyata keçirir. Bu məqsədlə, Hökumət ƏİBK iştirakçıları ilə məsləhətləşmələr aparmalı, onlara müvafiq qanun və ya fərmanların qəbul olunması işinin inkişafı və yuxarıda verilmiş müddəalara riayət etmək məqsədi ilə lazım ola bilən və ya lazım ola biləcək digər hərəkətlərin statusu barəsində məlumat verəcəkdir;
- (ii) Layihə sazişlərində xüsusi olaraq müəyyən edilmiş təltiflər, yaxud ƏİBK iştirakçılarının hamısının əvvəlcədən yazılı razılığı olan hallar istisna edilməklə, Dövlət hakimiyyət orqanları Obyektlərdən istifadə etmək üçün, yaxud Torpaq hüquqları ilə bağlı olan hüquqların verilməsinə və ya hər hansı Şəxsə hər hansı ƏİBK iştirakçısının hər hansı Layihə sazişi əsasında malik olduğu hüquqlardan istifadəsinə uyğun gəlməyən, bu istifadə ilə ziddiyyət təşkil edən, yaxud ona müdaxilə edən hər hansı hüquqların verilməsinə yol vermir;
- (iii) hər hansı Layihə sazişində bilavasitə nəzərdə tutulması halları istisna olmaqla, Dövlət hakimiyyət orqanları hər hansı Layihə iştirakçısının Layihə sazişinə əsasən malik olduğu hər hansı hüququ, marağı, yaxud xeyirini ƏİBK bütün iştirakçılarının yazılı razılığı olmadan (müvafiq Layihə sazişinə xitam vermək və ya düzəlişlər etmək yolu ilə və ya başqa formada) azaltmır, şərtləndirmir və ya məhdudlaşdırmır;
- (iv) Dövlət hakimiyyət orqanları Dövlətin yalnız mühacirət (viza və yaşayış üçün icazə qaydaları da daxil olmaqla), gömrük, cinayət və ya digər müvafiq qanunvericiliyinin icra edilməsi şərti ilə Layihə ilə əlaqədar işə cəlb edilmiş heyətin ölkəyə girişini, yaxud ölkədən çıxışını məhdudlaşdıran hər hansı halın mövcud olmasına yol vermir və ya buna icazə vermir;

- (v) 9.4 bəndində nəzərdə tutulmuş tərzdə və şəraitdə həyata keçirilən Ekspropriasiya aktları istisna olmaqla (lakin bütün hallarda, 9.4 bəndinin şərtlərinin yerinə yetirilib-yetirilməməsini nəzərə almayaraq, 9.2(iii) bəndində nəzərdə tutulmuş Ekspropriasiya müqabilində müvafiq kompensasiyanın ödənilməsi şərti ilə), Dövlət hakimiyyət orqanları Layihə ilə əlaqədar heç bir Ekspropriasiya aktını həyata keçirməməlidir;
- (vi) əgər hər hansı ölkədaxili və ya beynəlxalq müqavilə və ya saziş; hər hansı qanunverici akt, onun ictimaiyyətin nəzərinə çatdırılması, qanunverici akt, fərman, hər hansı sazişə qoşulma və ya icazə; yaxud öhdəlik, siyasət, bəyanat və ya icazənin hər hansı digər forması Layihənin həyata keçirilməsinə mənfi təsir göstərir, ziddiyət yaradır və ya müdaxilə edirsə, yaxud Layihənin dəyərini və ya bu Sazişə və ya hər hansı digər Layihə sazişinə əsasən verilmiş və ya əmələ gələn hüquq, imtiyaz, azadolma, normalardan imtina, maddi məsuliyyətdən azad olunma və ya mühafizə vasitələrini məhdudlaşdırır, azaldır və ya onlara mənfi təsir göstərsə, bu, 7.2(x) bəndinə əsasən Qanunvericilikdə Dəyişiklik hesab edilir;
- (vii) Dövlət hakimiyyət orqanları:
- (1) bütün öhdəliklərini yerinə yetirir və ƏİBK iştirakçlarına və hər hansı müəyyən olunmuş Podratçılara Layihənin qüvvədə olduğu müddət ərzində bu Sazişə müvafiq olaraq və ona qoşulan Əlavə 2-də göstəriləyi kimi Torpaq hüquqlarının əldə olunması, verilməsi və istifadəsi ilə əlaqədar yardım göstərirlər;
- (2) Dövlət hakimiyyət orqanlarının hər bir ƏİBK iştirakçısına Torpaq hüquqlarının verilməsi ilə əlaqədar qüvvəsinə xitam verilə, şərtləndirilə, məhdudlaşdırıla və ya başqa cür təsirə məruz qala biləcək daha əvvəl mövcud olmuş hər hansı sahibkarlıq payına, mülkiyyət, yaşayış, tikinti hüququna malik olan və ya ona iddia edən hər hansı və bütün Şəxslərin müəyyən edilməsi üçün tam öhdəlik və maddi məsuliyyət daşıyır;
- (3) əvvəlki (2) yarımbəndində göstərilən Şəxslərin hər bir ƏİBK iştirakçısının Torpaq hüquqlarına və Layihə üzrə fəaliyyəti aparmaq məqsədi ilə həmin torpaq ərazisində ƏİBK iştirakçılarının və hər hansı təyin olunmuş Podratçıların olması üçün Dövlət hakimiyyət orqanları səlahiyyətinə malik olması barədə qabaqcadan xəbərdarlıq edilməsi ilə bağlı tam öhdəlik və maddi məsuliyyət daşıyır;
- (4) ƏİBK iştirakçılarının hər birinin və onun, yaxud onların tərəfindən təyin olunmuş şəxslərin Torpaq hüquqlarının alınmasını və onlardan istifadə edilməsini, və xüsusilə bu Sazişin 4.1(iii) bəndində nəzərdə tutulmuş Daimi torpaq mülklərinə dair müstəsna və qeyri-məhdud mülkiyyət hüquqların (sahiblik hüququ istisna olmaqla) və

bu Sazişin 4.1(iv) bəndində nəzərdə tutulmuş Obyektlərə dair müstəsna və qeyri-məhdud sahiblik hüququnun verilməsini təmin etmək üçün müsadirə, məcburi götürmə, özgəninkiləşdirmə və bu kimi digər suveren səlahiyyətləri yerinə yetirməlidir;

(5) Dövlət hakimiyyət orqanlarına yuxarıda verilmiş (4) yarımbəndinin müddəalarına müvafiq olaraq təmin edilmiş hüquqları ƏİBK iştirakçılarına verməyə və onlara təsbit etməyə müvafiq səlahiyyət vermək üçün Ərazidə olan Şəxslərə Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə əsasən tələb edilən müvafiq kompensasiyanı ödəməlidir; bu şərtlə ki, yalnız Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən bu Sazişə əsasən alınmış və ƏİBK iştirakçılarına verilən Qeyri-dövlət torpaq mülklərinə dair Torpaq hüquqları müqabilində və bütün belə Qeyri-dövlət torpaq mülklərinin mümkün olan ən aşağı qiymətə və Azərbaycan Respublikası Torpaq Məcəlləsində (25 iyun 1999-cu il), «Torpaq bazarı haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununda (7 may 1999-cu il) və yuxarıda qeyd edilən Torpaq Məcəlləsinin və Qanunun həyata keçirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin hər hansı Fərmanları və/ yaxud Azərbaycan Respublikası Nazirlər kabinetinin hər hansı Qərarlarında nəzərdə tutulmuş norma və qaydalara müvafiq surətdə alınmasına dair öhdəliklərə əməl edilməsi şərti ilə, ƏİBK iştirakçıları Dövlət hakimiyyət orqanlarına onların belə Qeyri-dövlət torpaq mülklərinin alınması prosesində çəkdiyi bütün faktiki və sübut edilə bilən xərcləri belə bir xərclərin ödənilməli olduğundan otuz (30) gün əvvəl (müvafiq məqsədli hesab mexanizmi vasitəsilə) ödəməlidirlər.

(6) hər bir ƏİBK iştirakçısına torpaq sahələrinə giriş və ondan istifadə hüququnu (o cümlədən belə sahələrə dair mülkiyyət, sahiblik, yiyələnmə, tikinti və/yaxud istifadə hüquqlarından azad olunmuş Şəxslərin yazılı bəyannamələrini) verir;

(7) Torpaq hüquqları, və xüsusi ilə yuxarıda verilmiş (4) bölməsinə müvafiq olaraq alınmış hüquqları və deyilənlərə aid olan bütün sənədləşməni vaxtlı-vaxtında və müvafiq surətdə Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin tələblərinə müvafiq surətdə mütənasib ƏİBK iştirakçısını Daimi torpaq mülklərinə dair hüquqların yaxud Obyektlərə sahibi kimi göstərməklə və Azərbaycan Respublikasının Qanunvericiliyinin ƏİBK iştirakçılarının Torpaq hüquqları və xüsusi ilə yuxarıda verilmiş (4) bölməsinə müvafiq olaraq alınmış hüquqları barəsində ictimaiyyətə bildiriş təqdim olunmasına dair müddəalarına riayət etmək məqsədi ilə ƏİBK iştirakçısı adına qeydiyyat alır və qeyd eləyir;

(8) ƏİBK iştirakçılarının hər birini və digər əlaqəli Layihə iştirakçılarını Torpaq hüquqları ilə əlaqədar hər hansı İtki və ya Zərərdən, habelə üçüncü tərəflərin təqdim etdikləri bütün və hər

hansı iddia və ya tələblərdən (o cümlədən ƏİBK iştirakçılarının özlərinin müstəsna mülahizəsinə əsasən Daimi torpaq mülklərinin səthinə daxil olub ondan istifadə hüququnu təqdim edən bildikləri bitişik torpaq sahiblərinin təqdim etdikləri və ya onların istifadəsindən əmələ gələn hər hansı iddia və ya tələblər) və ƏİBK iştirakçılarının Torpaq hüquqlarından istifadəsi və yaxud Dövlət hakimiyyət orqanlarının 7.2(vii) Bəndinə müvafiq olaraq öhdəliklərindən yaranan və onlarla əlaqədar olan və belə torpaq sahiblərinin və/ yaxud onların Daimi torpaq mülklərinin səthinə daxil olub ondan istifadəsinə razılığını almış Şəxslərin (Layihə üzrə fəaliyyətlə məşğul olan Şəxslərdən başqa) səbəbi olduqları Obyektlərə və ƏİBK üzrə fəaliyyətə münasibətdə yaranan İtki və ya Zərərdən qoruyur, müdafiə edir və onlara dair maddi məsuliyyət azad edir;

- (viii) Dövlət Hakimiyyət Orqanları aydın şəkildə təsdiq edir və razılaşırlar ki, Layihə ƏİBK iştirakçıları tərəfindən hər hansı hüquqi və ya kommersiya strukturu və ya strukturları, o cümlədən həmsahiblərə məxsus olan inkorporasiya olunmamış birgə müəssisə, məhdud məsuliyyətli ortaqlıq, məhdud məsuliyyətli müəssisə, korporasiya, filial[lar] və ya ƏİBK iştirakçıların istənilən zaman seçdikləri ölkə və ya yurisdiksiyada təşkil və ya təsis edilmiş hər hansı digər struktur və ya qurum vasitəsi ilə həyata keçirilə bilər, Torpaq Hüquqları isə yuxarıda göstərilən struktur və qurumlar vasitəsi ilə ƏİBK iştirakçıları tərəfindən saxlanıla və onların adına qeydiyyatla alınır və qeyd oluna bilər;
- (ix) müvafiq sənədlərdə aydın şəkildə eks hallar nəzərdə tutan müddəalar istisna olmaqla, Dövlət hakimiyyət orqanları ƏİBK iştirakçılarının və/yaxud müvafiq sazişə tərəf olan hər hansı digər Layihə iştirakçılarının əvvəlcədən alınmış yazılı razılığı olmadan bu Sazişə, Hökumətlərarası sazişə və ya hər hansı digər Layihə sazişinə düzəlişlər etməməli, onu ləğv etməməli, ona xitam verməməli, etibarsız və ya istifadə oluna bilməyən bəyan etməməli və ya ondan digər vasitə ilə yan keçməməli və şərtlərini məhdudlaşdırmamalıdırlar; və
- (x) (1) Qüvvəyə minmə tarixi yaxud (2) Hökumət tərəfindən 7.1 yaxud müvafiq olaraq 7.2(i) Bəndlərində müəyyən edilmiş öhdəliklərin yerinə yetirilməsinin sonrasında (hansı birinin daha gec baş verməsindən asılı olaraq) Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyində (o cümlədən onun Vergilərə, sağlamlığa, təhlükəlik texnikasına və ətraf mühitə dair hər hansı Azərbaycan qanunları) istər Layihəyə birbaşa aid olan, istərsə ümumi xarakterli dəyişikliklər edildikdə, o cümlədən Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyində müddəalarına düzəliş edildikdə, onlar qüvvədən düşdükdə, götürüldükdə, onlara xitam verildikdə və ya qüvvəsində olma müddəti bitdikdə, Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi qəbul olunduqda,

ictimaiyyətin nəzərinə çatdırıldıqda və ya çıxarıldıqda, Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi təfsir yaxud tətbiq olunduqda (o cümlədən bu məhkəmə, icra yaxud qanunverici hakimiyyət bölmələri, inzibati yaxud nizamlayıcı orqanlar tərəfindən həyata keçirildikdə), ədliyyə orqanları, tribunallar və məhkəmələr, Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən qərar, siyasət qəbul edildikdə və digər bunlara bənzər hərəkətlər aparıldıqda və ədliyyə orqanları, tribunallar, məhkəmələr, Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi müddəalarının yerinə yetirilməsindən imtina edildikdə və ya onlar bu müddəaları yerinə yetirmək iqtidarında olmadıqda və hüquq sistemində dəyişikliklər baş verdikdə («Qanunvericilikdə Dəyişiklik») müvafiq İqtisadi tarazlıq pozulduqda və ya mənfi təsirə məruz qaldıqda, Dövlət hakimiyyət orqanları Layihə sazişləri müddəalarına müvafiq olaraq yaranmış İqtisadi tarazlığın bərpası üçün özlərinin iqtidarı çərçivəsində olan bütün hərəkətləri yerinə yetirməlidirlər. Yuxarıda istisnad edildiyi kimi, İqtisadi tarazlığın bərpasına yönəlmiş bütün hərəkətlərin sırasına lazım olan bütün vasitələrdən istifadə etməklə, o cümlədən azad etmə, qanunverici fəaliyyət, fərman və/yaxud digər inzibati sənəd qəbul etməklə hər hansı Layihə sazişi ilə Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi arasında yaranmış ziddiyət və ya mübahisəni aradan qaldırmaq da olacaqdır.

7.3 Hər hansı ƏİBK iştirakçısı və ya ƏİBK iştirakçıları tərəfindən təyin oluna bilən digər Layihə iştirakçılarının müraciətinə əsasən, müvafiq Dövlət hakimiyyət orqanı Layihə üzrə fəaliyyətin yerinə yetirilməsi üçün ƏİBK iştirakçıları və ya ƏİBK iştirakçıları tərəfindən təyin oluna bilən digər Layihə iştirakçıları tərəfindən xüsusi lisenziya, viza, icazə, şəhadətnamə, səlahiyyət, təsdiq və ya izn almaq üçün lazım olan bütün sənədlərin tam və lazımi qaydada tutulmuş siyahısını («Ərizə sənədləri») təqdim etməlidir. Müvafiq sənədə dair ƏİBK iştirakçısı və yaxud onun təyin etdiyi Layihə iştirakçısına təqdim edilmiş siyahı bu qəbildən olan sənəd üçün tam və lazımi qaydada tutulmuş Ərizə sənədləri siyahısı olur və müvafiq sənədlərin alınmasından ötəri yalnız bu siyahıda adları çəkilən sənədlər təqdim edilməlidir. Ərizə sənədləri təqdim edildikdən sonra, Dövlət hakimiyyət orqanları ilk növbədə olmaqla otuz (30) gün ərzində, lakin heç bir halda altmış (60) gündən gec olmayaraq (belə ki, altmış günlük müddət yalnız qeyri – adi şəraitdə tətbiq edilir), ƏİBK iştirakçılara və təyin edilmiş bütün digər Layihə iştirakçılara Layihə üzrə bütün fəaliyyəti vaxtı – vaxtında, etibarlı surətdə və effektiv şəkildə yerinə yetirmək və/yaxud Layihə sazişlərinə dair özlərinin hüquqlarından istifadə etmək və ya öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün lazım olan bütün lisenziya, viza, icazə, şəhadətnamə, səlahiyyət, təsdiq və iznləri verirlər. Bu hüquqlar və öhdəliklər sırasına həmçinin aşağıdakılar daxildir:

- (i) (Əlavə 2-nin müddəalarına müvafiq surətdə) Torpaq hüquqlarından istifadə olunması və onların həyata keçirilməsi;
- (ii) gömrük sənədlərinin əldə edilməsi;

- (iii) idxal və ixrac lisenziyaları;
- (iv) viza və yaşayış üçün icazələrin alınması;
- (v) bank hesablarının açılması və onların aparılması üzrə hüquqlar;
- (vi) ofis sahələrinin və işçilər üçün yaşayış yerlərinin icarəsi və ya müvafiq olaraq əldə edilməsi üzrə hüquqlar;
- (vii) Layihə üzrə fəaliyyətin təhlükəsiz və səmərəli yerinə yetirilməsi məqsədi ilə rabitə və telemetrik avadanlığın işlədilməsi (o cümlədən ƏİBK sisteminin Ərazi daxilində və Ərazi xaricində vahid qaydada və səmərəli formada fəaliyyətini təşkil etməkdən ötrü ƏİBK iştirakçılarının tələbi üzrə lazımi sayda müstəsna radio və telekommunikasiya tezliklərinin işə cəlb edilməsi) üzrə Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq qaydada hüquq və lisenziyalar;
- (viii) Layihə üzrə fəaliyyətin lazımi şəkildə yerinə yetirilməsi baxımından Layihə iştirakçısının əsaslandırılmış rəyinə görə zəruri olan filialların, daimi nümayəndəliklərin, idarələrin və Ərazi daxilində biznes fəaliyyəti aparmanın və ya mövcud olmanın digər formalarını yaratmaqla bağlı hüquq, o cümlədən, Layihə üzrə fəaliyyətin aparılması və ya Layihə ilə əlaqədar öz işgüzar fəaliyyətini və marağını həyata keçirmək üçün tələb edilən hər hansı daşınmaz və şəxsi əmlakı icarəyə götürmək və ya müvafiq olaraq almaq, və ya başqa cür əldə etmək hüququ;
- (ix) Ərazidə avtomobil və digər mexaniki nəqliyyat vasitələrindən və Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq qaydada, təyyarə, gəmi və digər su nəqliyyatı vasitələrindən və mexaniki avadanlıqlardan istifadə etmək hüquqları; və
- (x) (Əlavə 3-ün müddəalarına müvafiq surətdə) ətraf mühitə və təhlükəsizliyə dair təsdiqlər.

Bütün bu cür hüquqlar, lisenziyalar, vizalar, icazə və rəqələri, şəhadətnamələr, səlahiyyətlər, təsdiqlər və icazələr, o cümlədən bir qayda olaraq Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən verilən hüquqlar, lisenziyalar, vizalar, icazə və rəqələri, şəhadətnamələr, səlahiyyətlər, təsdiqlər və icazə və rəqələri, habelə onların yeniləşdirilmiş və müddətinin uzadılmasına münasibətdə Layihə və bütün Layihə iştirakçıları 8.9(i) Yarımbəndində, yaxud 14.4 Bəndində, yaxud Layihə sazişində nəzərdə tutulan başqa hallar istisna edilməklə, bütün xərclərdən, ödəmələrdən, haqqlardan və ya rüsumlardan, belə hüquqların, lisenziyaların, vizaların, icazə və rəqələrinin, şəhadətnamələrin, səlahiyyətlərin, təsdiq olunmaların və icazələrin verilməsi ilə əlaqədar lazımi səlahiyyət və ya təcrübənin olmasını təsdiq edən hər

hansı şəhadətnamənin, rəyin və ya başqa təsdiqləyici sənədin olması tələbindən və hər hansı digər şərtlərdən və tələblərdən azad edilir.

- 7.4 Dövlət hakimiyyət orqanları Layihə iştirakçlarına müraciət edən Layihə iştirakçısının fikrincə Layihə üçün zəruri və ya məqsədəuyğun olan və Dövlət hakimiyyət orqanlarının sahibliyi və ya nəzarəti altında olan bütün mallar, işlər və xidmətlərlə (o cümlədən elektrik enerjisi, su (4.1(vi) yarım bəndində istinad olunan və ƏİBK iştirakçlarına pulsuz olaraq verilən su istisna olmaqla), qaz, rabitə xidməti və digər komunal obyektlər, quruda inşa və istehsalat obyektləri, təchizat bazaları, gəmilər, mal və avadanlıqların idxal edilməsi üçün binalar, anbarlar və nəqliyyat vasitələri ilə) Ən əlverişli şərtlərlə təmin edir yaxud təmin edilməsi üçün Bütün səylərdən istifadə edirlər.
- 7.5 Dövlət hakimiyyət orqanları Layihə iştirakçlarına Bütün səylərdən istifadə edərək Ən əlverişli şərtlər əsasında aşağıdakıların əldə edilməsində köməklik göstərir:
- (i) Layihə üçün müraciət edən Layihə iştirakçısının fikrincə zəruri və ya məqsədəuyğun olan və Dövlət hakimiyyət orqanlarının sahibliyi və ya nəzarəti altında olmayan bütün mallar, işlər və xidmətlərin (o cümlədən elektrik enerjisi, su (4.1(vi) yarım bəndində istinad olunan və ƏİBK iştirakçlarına pulsuz olaraq verilən su istisna olmaqla), qaz, rabitə xidməti və digər komunal obyektlər, quruda inşa edilmiş tikililər və istehsalat obyektləri, təchizat bazaları, gəmilər, mal və avadanlıqların idxal edilməsi üçün binalar, anbarlar və nəqliyyat vasitələrinin); və
 - (ii) Ərazidən kənarında yerləşən yurisdiksiyalar və hakimiyyət orqanlarına münasibətdə, Layihənin həyata keçirilməsi üçün zəruri və ya məqsədəuyğun olan, o cümlədən (1) Əraziyə gətirilən və ya Ərazidən aparılan Xam neftin, borularının, materialların, avadanlığın və digər maddi-texniki təchizat əşyalarının saxlanması və boşaldılıb yüklənməsi; (2) Xam neftin ixracı ilə əlaqədar Əraziyə gələn və ya Ərazidən çıxan tankerlərin keçidi; (3) Layihə üçün lazım olan hər hansı mal, iş, xidmət yaxud texnologiyaların idxalı, ixracı və ya yenidən ixracı; (4) ƏİBK sistemi vasitəsi ilə nəql olunan Xam neftə münasibətdə dövlət, yerli və hər hansı digər vergi, rüsum, gömrük haqları, çıxılma, tədiyyə, ayırmalar, ödəniş və tranzit haqları, habelə digər ödəniş və haqlardan azadolma ilə bağlı hüquq, lisenziya, viza, icazə vərəqələri, təsdiq, şəhadətnamə, səlahiyyət və icazələri.
- 7.6 Dövlət hakimiyyət orqanları Layihə iştirakçılarının (i) Layihənin tətbiqi, o cümlədən Xam neftin ixracı üçün Ərazinin hüdudlarından kənardakı məntəqələrə nəqli və daşınması, (ii) Obyektlərin və Torpaq hüquqlarının tam və səmərəli istifadəsinin və onlara sahibliyin təmin edilməsi və (iii) ƏİBK iştirakçılarının və hər hansı digər Layihə iştirakçılarının Layihə sazişləri

ilə müəyyən edilmiş müvafiq öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinin mümkünlüyü üçün zəruri olan bütün tədbirləri görməsinə razı olur.

- 7.7 Dövlət hakimiyyət orqanları bununla bu Sazişə qoşulmuş Əlavə 3-də göstərilən İş qaydalarına və orada nəzərdə tutulan hər hansı prinsip və normalara uyğun hər hansı Layihə üzrə fəaliyyətin, yaxud Layihəyə hazırlıq kimi və ya onunla bağlı görülən tədbirlərin ƏİBK iştirakçıları və onların müəyyən olunmuş Podratçıları tərəfindən həyata keçirilməsinə razılıq verir.

MADDƏ 8

VERGİLƏR

8.1 Ümumi müddəalar.

- (i) Bu Sazişin müddəaları ilə xüsusi olaraq nəzərdə tutulan digər hallar istisna olmaqla, Qüvvəyəminmə tarixindən əvvəl, Qüvvəyəminmə tarixində və ya bu tarixdən sonra, heç bir Layihə iştirakçısı üzrinə birbaşa və ya dolayısı ilə ƏİBK üzrə fəaliyyət, ƏİBK sistemi, Obyektlər, Torpaq hüquqları, Obyektlər yaxud ƏİBK sistemi vasitəsi ilə daşınan Xam neft (o cümlədən hər hansı belə Xam neftin Əraziyə ixracı və ya Ərazidə hər hansı belə Xam neftlə əlaqədar digər fəaliyyət), və ya digər əlaqəli əmlak yaxud fəaliyyət ilə əlaqədar olan yaxud onlardan irəli gələn heç bir Vergi, yaxud Vergilərə dair riayət və ya hesabat təqdim olunması tələbləri tətbiq edilməyəcəkdir.
- (ii) Təsdiq olunur ki, bu Sazişin hər hansı digər zidd müddəalarına baxmayaraq, İkiqat vergiqoymanın aradan qaldırılması haqqında müqavilələr Vergilərə bərsində imtiyaz təqdim edən qüvvəyə malikdir. Buna əlavə olaraq, hər hansı belə müqavilənin təqdim etdiyi imtiyazlardan istifadə etmək hüququna malik olmayan hər hansı Şəxs İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının 1 noyabr 1997-ci il tarixli yenidən baxılmış «Gəlirlər və kapitala vergi qoyulması haqqında nümunə konvensiyası»na («İƏİT Müqaviləsi») bərabər qüvvəli hər hansı müqavilənin qüvvədə olması şəraitində təqdim oluna bilən imtiyazlardan istifadə etmək hüququna malikdir. Yuxarıda göstərilən halları hər birində həmin Şəxsə belə imtiyazlardan istifadə etmək imkanının yaradılması üçün heç bir əlavə inzibati tədbirlərin görülməsi tələb olunmur.
- (iii) Bu 8-ci Maddənin müddəaları hər zaman onunla ziddiyyət yaradan Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin bütün müddəalarından (o cümlədən Azərbaycan Respublikası tərəfindən və ya onun adından imzalanmış hər hansı hasilatın pay bölgüsü haqqında sazişin müddəalarından) üstün tutulacaqdır.

- (иВ) Bu 8-cu Maddənin hər hansı müddəaları bu Sazişin (o cümlədən 4.2 və 10.1 Bəndlərinin) müddəalarına uyğun olmadıqda və ya belə təfsir olunduqda, üstünlük bu 8-ci Maddənin müddəalarına verilir.
- (v) Vergiqoyma məqsədləri üçün, ƏİBK Sisteminə (tamamlandıqdan əvvəl və ya sonra), Torpaq hüquqlarına, Obyektlər və ya ƏİBK Sistemi vasitəsilə nəql olunan Xam neftə, habelə HPBS ilə bağlı vəsait və ya fəaliyyətə (o cümlədən İlkin neft boru kəmələri layihəsinin Qərb və Şimal marşrutları) və ya Azərbaycan Respublikası tərəfindən və ya onun adından imzalanmış hər hansı digər hasilatın pay bölgüsü haqqında sazişə ƏİBK iştirakçısının, ƏİBK iştirakçısının Ortaq şirkətinin, Pay sahibinin və ya Yükgöndərənin daimi nümayəndəliyi kimi baxılmamalıdır.

8.2 Mənfəət vergisi.

- (и) ƏİBK iştirakçılarının hər biri hər bir İl ərzində həyata keçirdiyi Layihə üzrə fəaliyyətə dair 9 noyabr 1991-ci il tarixində qəbul edilmiş və 1 yanvar 1999-cu il tarixindən etibarən Ərazidə hamılıqla tətbiq edilən və qüvvədə olan, bu Sazişin 8-ci Maddəsinin müddəaları ilə edilmiş dəyişikliklər də nəzərə alınmaqla, «Azərbaycan Respublikasında hüquqi şəxslərin mənfəətindən və gəlirlərinin ayrı-ayrı növlərindən vergilər haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununa müvafiq olaraq mənfəət vergisi ödəməyə borcludur («Mənfəət vergisi»).
- (ии) Mənfəət vergisi fərdi olaraq hər bir ƏİBK iştirakçısına tətbiq olunur. Hər hansı ƏİBK iştirakçısının hər hansı İl üçün Mənfəət vergisi üzrə fərdi öhdəliyi aşağıda təsvir olunmuş Gəlirlər və Çıxımlar maddələrində həmin ƏİBK iştirakçısının ayrıca payına əsaslanır.
- (иии) İl üçün ƏİBK iştirakçılarının hər birinin Layihə üzrə fəaliyyətə dair Vergiqoyulan mənfəətinə 9 noyabr 1991-ci il tarixində qəbul edilmiş və Ərazidə hamılıqla tətbiq edilən və qüvvədə olan və 1 yanvar 2000-ci ildən etibarən 27 oktyabr 1999-cu il tarixli 718-İQD sayılı Qanunla dəyişikliklər edilmiş «Azərbaycan Respublikasında hüquqi şəxslərin mənfəətindən və gəlirlərinin ayrı-ayrı növlərindən vergilər haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununa müvafiq olaraq iyirmi yeddi (27) faiz dərəcə ilə Mənfəət vergisi qoyulur. Hər hansı İl üçün ƏİBK iştirakçısının Vergiqoyulan mənfəəti həmin İl üçün onun Gəlirlərinin onun Çıxımları üzərindəki artımına, əgər varsa, bərabərdir. Hər hansı İl üçün ƏİBK iştirakçısının Vergiqoyulan itkiləri həmin İl üçün onun Çıxımlarının onun Gəlirləri üzərindəki artımına, əgər varsa, bərabərdir. Hər hansı İl üçün ƏİBK iştirakçısının hər hansı Vergiqoyulan itkilərinin məbləği məhdudiyət qoyulmadan növbəti İlə və növbəti İllərə keçirilir, xronoloji qaydada hər bir belə növbəti İl (İllər) üçün Çıxımlar kimi baxılır, və Vergiqoyulan itkilər ƏİBK iştirakçısının Vergiqoyulan mənfəətinə qarşı tamamilə hesaba

alınana qədər məhdudiyət qoyulmadan həmin İl (İllər) üçün ƏİBK iştirakçısının Vergiqoyulan mənfəətinə qarşı hesaba alınır.

- (иb) Hər hansı İl üçün ƏİBK iştirakçısının Vergiqoyulan mənfəətinin və ya Vergiqoyulan itkilərinin həcmi müəyyənləşdirmək məqsədləri üçün, Gəlirlər həmin İl üçün ƏİBK iştirakçısının aldığı Tarif gəlirlərinin və Digər gəlirlərin cəminə bərabərdir.
- (v) "Tarif gəlirləri" Layihə üzrə fəaliyyətə dair ƏİBK Sistemi tariflərindən ƏİBK iştirakçısının İl ərzində əldə etdiyi nəqd vəsaitlərin məbləği kimi müəyyən olunur. Əgər ƏİBK iştirakçısı Xam neftin bütün ƏİBK Sistemi vasitəsilə nəql edilməsi ilə bağlı Yükgöndərənlər və ya digər sifarişçilərdən tariflər və ya digər məbləğlər əldə edirsə, Layihə üzrə fəaliyyətə dair həmin tarif və ya digər məbləğlər Ərazidə ƏİBK Sisteminin uzunluğunu, ƏİBK Sisteminin Ərazidə yerləşən hissəsinə dair çəkilmiş və ya gözlənilən əsaslı məsrəflərin müvafiq məbləğini nəzərə alan ədalətli bölüşdürmə üsuluna və ya ƏİBK iştirakçısı tərəfindən seçilən və ardıcıl olaraq onun tərəfindən ildən ilə tətbiq olunan Xam neftin nəql edilməsinin beynəlxalq sahəsində hamılıqla tətbiq olunan təcrübəsi ilə uzlaşan hər hansı digər üsula ("Mümkün bölüşdürmə üsulu") əsaslanmalıdır.
- (vi) (1) "Digər gəlirlər" Layihə üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsi gedində ƏİBK iştirakçısının əldə etdiyi nəqd vəsaitlərin hər hansı məbləği kimi müəyyən olunur, o cümlədən:
 - (aa) sığorta gəlirləri;
 - (bb) həyata keçirilmiş valyuta əməliyyatlarından gəlirlər;
 - (cc) faizlərdən gəlirlər;
 - (dd) qüsurlu materiallar və ya avadanlıqla bağlı tədarükçülərdən, istehsalçılardan və ya onların agentlərindən alınmış məbləğlər;
 - (ee) 8.2(xiv) Bəndində uyğun olaraq Digər gəlirlər kimi müəyyən olunan məbləğlər.
- (2) Yuxarıda qeyd olunanlara baxmayaraq, Digər gəlirlər aşağıdakı məbləğləri daxil etmir:
 - (aa) ƏİBK Sisteminin tarifləri;
 - (bb) 8.2(xiv) Bəndində nəzərdə tutulan digər hallar istisna olmaqla, Obyektlər, ƏİBK Sistemi və ya Torpaq hüquqlarından tamamilə və ya qismən imtina olunması nəticəsində əldə olunan məbləğlər;

- (cc) kreditlər şəklində alınmış məbləğlər və ya ƏİBK iştirakçılarına təqdim olunmuş pul vəsaitləri;
 - (dd) hər hansı Layihə sazişindən irəli gələn və ya Layihə və ya ƏİBK Sistemi ilə bağlı ƏİBK iştirakçısının hüquq və öhdəliklərindən tamamilə və ya qismən imtina etməsi nəticəsində əldə olunan məbləğlər;
 - (ee) dividendlər;
 - (ff) qaytarılmış Mənfəət vergisi məbləğləri;
 - (gg) 8.7 Bəndində təsvir olunmuş hər hansı əməliyyatlarla bağlı əldə olunmuş məbləğlər, əgər orada digər hallar nəzərdə tutulmamışdırsa;
 - (щщ) Vergiqoyulan mənfəətin və ya Vergiqoyulan itkilərin hesablanması məqsədləri üçün Çıxımlar kimi baxılan belə xərclərin məbləğlərindən artıq ƏİBK iştirakçılarının çəkdiyi xərclərlə bağlı kompensasiya şəklində və ya digər şəkildə əldə olunmuş məbləğlər (bu halda belə artıq xərclərin məbləği gələcəkdə bu məqsədlər üçün ƏİBK iştirakçıları tərəfindən Çıxımlar kimi baxıla bilməz, və əgər zəruridirsə, 8.2(xi) Bəndində göstərilmiş saldo müvafiq qaydada təshih olunmalıdır); habelə
 - (ii) ƏİBK iştirakçısının sərbəst sərəncamında olmayan və həmin ƏİBK iştirakçısının maddi rifahını artırmayan alınmış məbləğlər.
- (3) Bu 8.2(vi) Bəndinə tətbiq olunmaqla, əgər ƏİBK iştirakçısı müstəsna olaraq Layihə üzrə fəaliyyətə deyil, ƏİBK Sistemi ilə bağlı ümumi fəaliyyətə aid olan ödəniş əldə edərsə, onda Layihə üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsi gedişində əldə olunmuş sayılan həmin ödənişin məbləği həmin ƏİBK iştirakçısının Mümkün bölüşdürmə üsuluna əsaslanmalıdır.
- (вии) Hər hansı İl üçün ƏİBK iştirakçısının Vergiqoyulan mənfəətinin və ya Vergiqoyulan itkilərinin həcmlərinin müəyyənləşdirilməsi məqsədləri üçün, Çıxımlara həmin ƏİBK iştirakçısının Ərazidə və ya digər yerdə Layihə üzrə fəaliyyət ilə bağlı həmin İl ərzində çəkdiyi və ƏİBK iştirakçısının birbaşa və ya dolayısı ilə Əməliyyat şirkəti vasitəsilə ödədiyi bütün məsrəflər daxildir, o cümlədən:
- (1) əmək haqqının və bütün əməkdaşlara ödənilməli olan digər məbləğlərin tam həcmi, habelə həmin əməkdaşların və onların

ailələrinin mənzil, qida, kommunal xidmətləri, təhsili və Ərazidən və ya Əraziyə köçürülməsi ilə bağlı çəkilmiş məsrəflər;

- (2) Azərbaycan Respublikasının Dövlət sığortası üzrə bütün xərclər (o cümlədən təqaüd fonduna, məşğulluq fonduna, sosial sığorta fonduna və tibbi sığorta fonduna ödənişlər) və əməkdaşlar üçün digər oxşar ödənişlər;
- (3) göstərilmiş xidmətlər və texniki yardım üçün çəkilmiş bütün xərclər;
- (4) icarə müqavilələri üzrə ödənilməli bütün məbləğlər;
- (5) bütün sığorta xərcləri;
- (6) nümayəndəlik xərcləri və işçi heyətinin təhsili xərcləri;
- (7) ƏİBK iştirakçılarının və onların Pay sahiblərinin idarələrinin və digər təsərrüfat fəaliyyəti aparılması yerlərinin fəaliyyətinə dair bütün xərclər, o cümlədən idarəetmə xərcləri, tədqiqat və elmi işlənmə xərcləri və ümumi inzibati xərclər;
- (8) Əsas fondlar olmayan avadanlıq və ya fondların hər hansı vahidi üçün xərclər;
- (9) alicinin və ya ƏİBK iştirakçısının Pay sahibinin kim olmasından asılı olmayaraq, hər hansı meydana çıxan borc və həmin borcun yenidən maliyyələşdirilməsi ilə bağlı ödənilən faizlər, ödənişlər və tutulmaların bütün məbləğləri;
- (10) Ərazidən kənarında rəhbərlik və əməkdaşlara ödənilmiş əmək haqqı məsrəfləri, və ƏİBK iştirakçısının və ƏİBK iştirakçılarının hesabına işləyən onun Pay sahiblərinin xaricdə göstərilmiş mərkəzləndirilmiş xidmətlərinin ümumi və inzibati əlavə xərcləri və ƏİBK iştirakçılarının hesabına xaricdə bu mərkəzləndirilmiş xidmətlər üzrə çəkilmiş dolayısı xərclər;
- (11) İl ərzində atılmış və istismardan silinmiş fondların dağılması və ya xarab olması nəticəsində material və ya fondların itirilməsi, etibarsız borclar və zərər üçün kompensasiya şəklində üçüncü tərəflərə ödənilmiş məbləğlər;
- (12) hər hansı avadanlığın və fondun təmirinə bütün xərclər;
- (13) 8.2(ix), 8.2(xii) və 8.2(xiv) Bəndlərinə uyğun olaraq Çıxılmalar kimi müəyyən olunmuş vəsaitlər;

- (14) Əməliyyat şirkətinin dərəcələri;
- (15) hər hansı digər itkilər, o cümlədən həyata keçirilmiş valyuta əməliyyatlarından itkiləri və digər tutulmalar; və
- (16) Layihə üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsi müddətində ƏİBK iştirakçısının çəkdiyi bütün digər məsrəflər.

Bu 8.2(vii) Bəndinin məqsədləri üçün, əgər ƏİBK iştirakçısı Layihə üzrə fəaliyyət ilə birbaşa bağlı olmayan, lakin ƏİBK Sistemi üzrə ümumi fəaliyyətə aid olan məsrəflər çəkərsə, Layihə üzrə fəaliyyət prosesində çəkilmiş belə məsrəflərin həcmi ƏİBK iştirakçısının Mümkün bölüşdürmə üsuluna əsasən müəyyən olunmalıdır.

- (вiii) Çıxılmaların hesablanması məqsədləri üçün, Qüvvəyəminmə tarixinədək ƏİBK iştirakçısı və ya onun sələfi tərəfindən çəkilmiş hər hansı məsrəflər ƏİBK iştirakçısı tərəfindən Qüvvəyəminmə tarixində çəkilmiş məsrəflər sayılmalıdır.
- (ix) Əsas fondlara dair amortizasiya Çıxılmaları aşağıdakı qaydada hesablanmalıdır:
(1)	Aşağıdakı (2) və (3) Bəndlərində göstərilməmiş Əsas fondlar	İl üçün iyirmi beş faiz (25%) balans dəyərinin azalması
(2)	Boru kəmərləri, nasos, kompressor və nəzarət-ölçmə obyektləri, telemetriya və digər oxşar avadanlıq, boru kəmərinə təmizləyən və məlumat alan elektron ərsinlərinin bütün göndərici və qəbuledici qurğuları, yanacaqın və/yaxud elektrik enerjisinin ötürülməsi üçün istifadə edilən boru kəmərləri, elektrik enerjisi xəttləri və digər müvafiq avadanlıq, katod üsulu ilə mühafizə cihazları və avadanlıq, izləmə nöqtələri, işarə nişanları və anod protektorları, dəniz körpüləri və oxşar obyektlər, habelə bütün bunlarla bağlı əlavə avadanlıq və maddi vəsaitlər	İl üçün on altı faiz (16%) balans dəyərinin azalması
(3)	İnzibati binaları	İl üçün yeddi faiz (7%) balans dəyərinin azalması

Yuxarıda verilmiş müddəalara baxmayaraq, ƏİBK iştirakçısı Azərbaycan Respublikasının 1 yanvar 2000-ci ildən etibarən qüvvədə

olan Qanununda göstərilədiyi kimi, özünün amortizasiya Çıxılmalarını yuxarıda göstərilmiş dərəcələrdən aşağı olan illik dərəcələrlə hesablaya bilər. Yuxarıdakı (1) bəndində göstərilmiş Əsas fondlara dair, Qüvvəyəminmə tarixində və ya ondan sonra başa çatmış hər bir İl üçün bütün belə Əsas fondlar üçün eyni amortizasiya dərəcələrindən istifadə olunacaqdır. Yuxarıdakı (2) bəndində göstərilmiş Əsas fondlara dair, Qüvvəyəminmə tarixində və ya ondan sonra başa çatmış hər bir İl üçün bütün belə Əsas fondlar üçün eyni amortizasiya dərəcələrindən istifadə olunacaqdır. İnzibati binalara gəldikdə isə, müxtəlif binalar üçün müxtəlif inflasiya dərəcələrindən istifadə oluna bilər, lakin hər bir ayrıca bina üçün müvafiq hər il ərzində eyni amortizasiya dərəcəsindən istifadə olunacaqdır.

(x) Əsas fondlara məsrəflər üzrə amortizasiya həcmi Əsas fondların dəyəri üzrə hesablanır. 8.2(ix) Bölməsi və 8.2(xiv) Bölməsinin məqsədləri üçün, Əsas fondlara məsrəflər bu fondlara dair layihələşdirmə, mühəndis işləri, quraşdırma və istehsal haqqları və xərclərini daxil etməlidir. 8.2(vii) Bölməsinə uyğun olaraq Çıxılma kimi sayılan hər hansı maddə 8.2(ix) və ya 8.2(xi) Bölməsinə uyğun olaraq amortizasiya edilmir.

(xi) 8.2(ix) Bölməsinin (1) bəndində təsvir olunmuş Əsas fondlar üzrə İl ərzində çəkilmiş bütün məsrəflər bir (1) yanvarda çəkilmiş hesab olunurlar, və nəticədə xərclərin yüz faizi (100%) əvvəlki İldən keçirilmiş amortizasiya olunmamış məbləğlərin saldosuna əlavə olunur. Sonra bu saldodan Əsas fondların satışından alınmış hər hansı məbləğlər çıxılır və təshih olunmuş saldo alınır ("Təshih olunmuş saldo") və bu da sonradan aşağıdakı qaydada amortizasiya olunur:

Əvvəlki ildən keçirilmiş saldo X

Üstəgəl İl ərzində Əsas fondlar üzrə çəkilmiş məsrəflərin yüz faizi (100%) X

Çıxılın İl ərzində Əsas fondların satışından faktiki gəlirlərin tam məbləği (X)

Təshih olunmuş saldo X

Çıxılın amortizasiya: Təshih olunmuş saldonun iyirmi beş faizi (25%) və ya tətbiq olunan daha aşağı olan dərəcəsi (X)

Növbəti ilə keçirilən saldo X

(xii) Əgər hər hansı İldə 8.2(ix) Bölməsinin (1) bəndində təsvir olunmuş bütün Əsas fondlar satılmışdırsa (o cümlədən Layihə sazişi və ya Layihə ilə bağlı ƏİBK iştirakçısının hər hansı hüquqlarının

sahibliliyinin əvəz olunması və ya dəyişdirilməsinin nəticəsi olaraq), hər hansı belə Əsas fondun Təshih olunmuş saldosunun məbləği həmin İl üçün Çıxılma kimi baxılmalıdır.

- (xiii) 8.2(ix) Bölməsinin (2) bəndində təsvir olunmuş Əsas fondlara 8.2(xi) Bölməsində və 8.2(xii) Bölməsində təsvir olunmuş qaydalar tətbiq olunur. Hər hansı inzibati bina ilə bağlı, əgər İl üçün amortizasiya Çıxımlarının hesablanmasından sonra həmin binanın təshih olunmuş dəyəri Xam neftin nəql edilməsi sahəsində hamılıqla qəbul olunmuş beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq müəyyən olunduğu kimi əmlakın əqlabatən dəyərindən artıqdırsa, həmin İl üçün amortizasiya Çıxımları belə təshih olunmuş dəyər məbləğini daxil etməklə artırılmalıdır.
- (xiv) Hər hansı inzibati binanın satışı, ona sərəncam verilməsi və ya ondan imtina nəticəsində, o cümlədən Layihə sazişi və ya Layihə ilə bağlı ƏİBK iştirakçısının hər hansı hüquqlarının sahibliliyinin əvəz olunması və ya dəyişməsi ("Satış") nəticəsində İl ərzində ƏİBK iştirakçısının qəbul etdiyi mənfəət və itkilərin məbləğinə Digər gəlirlər və ya Çıxımlar kimi baxılır və aşağıdakı qaydada hesablanır:

Binanın Satışından gəlirlər (əgər varsa) X

Çıxılın binanın təshih olunmuş dəyəri (X)

Binanın satışı nəticəsində artım/(itki) X

Belə Satışdan artım və ya itkinin müəyyənləşdirilməsi üçün inzibati binanın təshih olunmuş dəyəri aşağıdakı qaydada hesablanır:

İlkin dəyər X

Üstəgəl əsaslı yeniləşdirmələrin dəyəri X

Çıxılın yığılmış amortizasiya Çıxımları (X)

Təshih olunmuş dəyər X

Yuxarıda göstərilənlərə baxmayaraq, Ərazidə inzibati binanın Satışı nəticəsində ƏİBK iştirakçısının gəliri Digər gəlirlər kimi baxılmamalıdır.

- (xv) Əgər hər hansı ƏİBK iştirakçısı Layihədəki payını tamamilə və ya qismən müvəkkilinə ötürürsə, həmin ƏİBK iştirakçısı ötürmə tarixindən etibarən öz müvəkkilinin həmin İl üçün onun bütün Vergiqoyulan itkisinə, və ya qismən ötürmə halında, onun mütənasib hissəsinə Çıxımlar kimi baxması qərarına gəlmək hüququna malikdir.

(xvi) Yuxarıda verilmiş müddəalara baxmayaraq, birdən artıq ƏİBK iştirakçısı tərəfindən Layihədəki iştirak payı tamamilə və ya qismən Tərəfdaşlıqda pay almaq məqsədi ilə Şəxsin təsis olunduğu qanunvericiliyə əsasən tərəfdaşlıq hesab olunan bir Şəxsə («Tərəfdaşlıq») ötürüldükdə, Mənfəət vergisi Tərəfdaşlıqda olan hər bir tərəfdaşa («Tərəfdaşlar») onların hər birinin ayrı-ayrılıqda ƏİBK İştirakçısı olması fərziyyəsi ilə tətbiq olunur. Tərəfdaşın Mənfəət vergisi üçün fərdi məsuliyyəti bu Tərəfdaşın Gəlir və Çıxılma maddələrinə və Tərəfdaşın Tərəfdaşlıqdakı Gəlir və Çıxılma maddələrində payına əsasən hesablanır. Bu 8-cu Maddənin hər hansı digər müddəalarına baxmayaraq, Tərəfdaşlıq Azərbaycan Mənfəət vergisinə tətbiq olunmaqla hüquqi şəxs sayılmır, və özü Mənfəət vergisinin ödənilməsi üçün məsuliyyət daşımayacaq və ya hər hansı ödəniş qaydalarına riayət etməyə və ya Mənfəət vergisinə dair hesabatlar təqdim etməyə borclu olmayacaqdır. Bütün investorlar Layihəyə vahid bir Hüquqi şəxs (tərəfdaşlıq, şirkət və ya hər hansı bir digər Hüquqi şəxs olmasından asılı olmayaraq) vasitəsilə sahiblik etdiyi halda 8.2(xvi) Bəndində təsvir olunan prinsiplərlə müqayisə oluna bilən prinsiplər tətbiq olunur.

8.3 Mənfəət vergisinin uçotu və vergi bəyannamələri.

- (i) Hər bir ƏİBK iştirakçısı borcludur:
- (1) Qüvvəyəminmə tarixindən başlayaraq, Layihə üzrə fəaliyyətə tətbiq olunarsa, hər bir il üçün Mənfəət vergisi bəyannamələrini tərtib edib təqdim etmək;
 - (2) Müstəsna olaraq Dollarla Vergi uçotu və hesabatları aparmaq, habelə Vergiqoyulan mənfəət və Vergiqoyulan itkini hesablamaq və Mənfəət vergisi bəyannamələrini tərtib etmək. Layihə üzrə fəaliyyət ilə bağlı ƏİBK iştirakçısının mühasibat kitabları Xam neftin nəql edilməsi sahəsində hamılıqla qəbul olunmuş beynəlxalq təcrübəyə əsasən məqbul normaları uyğun olaraq aparılmalıdır;
 - (3) Gəlirlər və Çıxılmalar maddələrini Xam neftin nəql edilməsi sahəsində hamılıqla qəbul olunmuş kassa mədaxilləri və məxaricləri mühasibat üsuluna əsasən aparmaq (Vergilərdən fərqli məqsədlər üçün ƏİBK iştirakçısının tətbiq etdiyi mühasibat uçotu üsullarından asılı olmayaraq). Hər hansı Gəlir və ya Çıxılma maddəsinin həcmi ƏİBK iştirakçısı və ya Əməliyyat şirkəti tərəfindən alınmış və ya ödənilmiş real məbləğlərə əsasən müəyyən olunmalıdır (kimin ödəyici və ya

alıcı olmasından və ya ƏİBK iştirakçısı və ya onların Pay sahibləri ilə qarşılıqlı münasibətlərindən asılı olmayaraq);

- (4) Belə Mənfəət vergisi bəyannamələrini Dövlət vergi müfəttişliyinə təqdim etmək və İl üçün öz Mənfəət vergisini növbəti İlin aprel ayının 15-dən (on beşdən) gec olmayaraq Dövlətin adından çıxış edən Dövlət vergi müfəttişliyinə ödəmək. ƏİBK iştirakçıları tərəfindən təxmini hesablanmış Mənfəət vergisi bəyannaməsi tərtib olunmamalı və təxmini hesablanmış Mənfəət vergisi ödənişləri həyata keçirilməməlidir.
- (иИ) 8.3(iii) Bölməsinin (3) bəndində və 8.10(ii) Bölməsində göstərilmiş bütün Mənfəət vergisi ödənişləri (və ya qaytarmalar) və hər hansı faizlər, cərimələr və müamilələr Dollarla aparılmalıdır.
- (iii) (1) ƏİBK iştirakçısı tərəfindən Mənfəət vergi bəyannaməsinin tərtib olunması və onun ödənilməsi Mənfəət vergisi bəyannaməsinin tərtib olunması tarixindən otuz altı (36) ay sonra İl üçün Mənfəət vergisi üzrə ƏİBK iştirakçısının bütün öhdəliklərinin yekun icrası sayılacaqdır. Dövlət Vergi müfəttişliyi və ƏİBK iştirakçısı birgə yazılı razılıq yolu ilə bu müddəti uzada bilərlər.
- (2) Dövlət Vergi Müfəttişliyi ƏİBK iştirakçısının hər bir İl üçün tərtib etdiyi Mənfəət vergisi bəyannaməsini bir dəfə yoxlamaq hüququna malikdir. Belə yoxlama başa çatdıqdan sonra Dövlət Vergi müfəttişliyi təklif olunan düzəlişləri ƏİBK iştirakçısı ilə müzakirə etməli və əgər lazımdırsa, Mənfəət vergisinin əlavə yığılması və ya qaytarılması barədə müraciət etməlidir. Mənfəət vergisinin hər hansı müəyyən olunmuş artıq və ya əskik ödənişləri ƏİBK iştirakçısı belə müraciəti aldıqdan sonra on (10) gün ərzində həyata keçirilməlidir. Əgər ƏİBK iştirakçısı və Dövlət Vergi müfəttişliyi Mənfəət vergisinin artıq və ya əskik ödənilmiş məbləğlərini müəyyənləşdirməyə qadir ola bilməsələr, bu məsələnin həlli 17-ci Maddəyə uyğun olaraq arbitraj tərəfindən həyata keçirilir.
- (3) İl üçün ƏİBK iştirakçısının Mənfəət vergisi bəyannaməsi üzrə onun əskik və ya artıq Mənfəət vergisi faktı qəti müəyyən olunduqdan sonra həmin artıq və ya əskik məbləğə Razılaşdırılmış faiz dərəcəsi üzrə faiz Mənfəət vergisinin ödənilməli olduğu tarixdən (və ya artıq ödəniş halında isə Mənfəət vergisinin ödənilmə tarixdən) hesab olunur və ƏİBK iştirakçısı tərəfindən (və ya artıq məbləğlər qaytarılarkən ƏİBK iştirakçısına) ödənilir.
- (иВ) Hər ƏİBK iştirakçısı Mənfəət vergisi bəyannaməsini və Mənfəət vergisi ödənişlərini ərazisində Obyektlərin istismarına cavabdeh olan

Əməliyyat şirkətinin əsas fəaliyyət göstərən idarəsinin yerləşdiyi rayonun Dövlət vergi müfəttişliyinə təqdim etməlidir, yaxud belə ofis olmadıqda, ərazisində Bakı şəhərinin yerləşdiyi rayonun Dövlət vergi müfəttişliyinə təqdim etməlidir. Belə Mənfəət vergisinin hər hansı məbləğlərinin ödənişləri ƏİBK iştirakçısının adından onun agentli (o cümlədən hər hansı Əməliyyat şirkəti) tərəfindən həyata keçirilə bilər.

- (v) ƏİBK iştirakçılarının Mənfəət vergisi ödədikləri Dövlət vergi müfəttişliyi həmin vergi ödəniləndən sonra on (10) gün ərzində belə ƏİBK iştirakçısı tərəfindən Mənfəət vergisi ödənilməsi barədə rəsmi vergi qəbzi verir. Belə vergi qəbzləri həmin ödənişin tarixi və məbləğini, ödəniş valyutasını (Dollar) və Dövlətin bu növ vergi şəhadətnamələri üçün səciyyəvi olan hər hansı digər məlumatı əks etdirməlidir.

8.4 Podratçılar.

- (i) Layihə üzrə fəaliyyət ilə bağlı hər hansı Podratçıya, və ƏİBK üzrə fəaliyyət ilə bağlı hər hansı digər Podratçıya edilən ödənişlərə heç bir Vergi qoyulmur və ya tutulmur, və Podratçılar ƏİBK üzrə fəaliyyətə birbaşa və ya dolayısı ilə aid olan hər hansı fəaliyyətə dair Vergilərin ödənilməsindən və ya hesabat öhdəliklərindən azaddırlar.
- (ii) ƏİBK iştirakçıları, onların Ortaq şirkətləri, Pay sahibləri və onların müvafiq əməkdaşları Podratçılar tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Vergi Qanunvericiliyinin pozulması üçün Dövlət hakimiyyət orqanları qarşısında heç bir öhdəlik və ya maddi məsuliyyət daşımirlar.
- (iii) HPBS-in müddəaları çərçivəsində qurulmuş Birgə əməliyyat şirkətinə, Azərbaycan Respublikası tərəfindən və ya onun adından bağlanan hər hansı HPBS-in operatoruna və ya əsasən ƏİBK sistemi və ya Obyektlər ilə daşınılan Xam neftlə bağlı istifadə edilən və ya ediləcək hər hansı qurğu və ya digər mülkiyyətin sahibi və ya operatoruna ƏİBK iştirakçıları və ya Əməliyyat şirkətinə təchiz edilən və ya onların təchiz etdiyi mal, iş, xidmətlər və texnologiya (və bütün müvafiq və əvəzi ödənilən məsrəflər də daxil olmaqla) ilə əlaqədar ödənilən və ya onların ödədiyi ödənişlərlə bağlı (əgər mövcuddursa, mənfəət vergisindən başqa) vergi qoyulmur və tutulmur. Əgər (bütün müvafiq və əvəzi ödənilən məsrəflər də daxil olmaqla) mal, iş, xidmətlər və texnologiya ödənişlidirsə, belə ödənişlərlə bağlı Vergi qoyulmur və tutulmur.
- (iv) Layihənin həyata keçirilməsi ilə bağlı yanacaq kimi istifadə olunan Xam neftin (o cümlədən həmin Xam neftə mülkiyyət hüququ, idxal edilməsi, daşınması, mülkiyyətin ötürülməsi və ya istifadəsi) istənilən həcmələrinə dair hər hansı ƏİBK iştirakçısına, onların Ortaq

şirkətlərinə və ya Yükgöndərənlərə heç bir Vergi (o cümlədən gəlir, mədaxil və ya Mənfəət vergisi) qoyulmur və ya tutulmur. Həmin məqsəd üçün nəzərdə tutulmuş hər hansı Xam neft həcmliəri tədarükləri ƏDV-dən (ƏDV dərəcəsi sıfır faiz (0%) təşkil edir) azad olunur.

8.5 Müəyyən Şəxslərə ödənişlər. ƏİBK Əməliyyatları ilə bağlı bütün və ya hər hansı ƏİBK iştirakçıları və ya onların müvafiq Ortaq şirkətləri, və ya hər hansı filialları yaxud daimi nümayəndəliklərinin Ərazidən kənarında qeydiyyatdan keçmiş və ya digər qaydada qanuni şəkildə yaradılmış Hüquqi şəxsə ödənişlərinə və ya fərz olunan ödənişlərinə Vergi qoyulmur. ƏİBK Əməliyyatları ilə bağlı bütün və ya hər hansı ƏİBK iştirakçıları və ya onların müvafiq Ortaq şirkətləri, və ya hər hansı filialları yaxud daimi nümayəndəliklərinin ödəyicinin işçisi olmayan hər hansı Hüquqi və ya fiziki şəxsə ödənişlərindən və ya fərz olunan ödənişlərindən Vergi tutulmur. Yuxarıda qeyd olunanların məqsədləri baxımından, (i) ödənişlərdən Vergilər dedikdə faizlərə, royaltiyə, xidmət dərəcələrinə, dividendlərə və ya mənfəətin digər bölüşdürülməsi və ya ötürülməsinə Vergilər nəzərdə tutulur, və (ii) gözlənilən ödənişlərdən Vergilər dedikdə mənfəətə hər hansı Vergi qoyulduqdan sonra bölüşdürülməmiş mənfəətə hər hansı Vergilər nəzərdə tutulur. ƏİBK iştirakçısı və Əməliyyat şirkəti tərəfindən onların Ortaq şirkətlərinə və ya Pay sahibinə və ya onların Ortaq şirkətlərinə ödəyici adından çəkilmiş məsrəflərin əvəzinin ödənilməsi üçün ödənişlərə heç bir Vergi qoyulmur.

8.6 Əməkdaşların vergiləri.

- (i) Bütün İkiqat vergi müqavilələrinin (və ya 8.1(ii) bəndinin müddəalarına uyğun olaraq İƏİT Müqaviləsinin) tətbiq olunan müddəalarına riayət etməklə, bütün Xarici Əməkdaşlar yalnız Ərazidə birbaşa fəaliyyət ilə əlaqədar əldə etdikləri gəlirlərdən Vergilərin ödənilməsi üçün məsuliyyət daşıyırlar; lakin belə bir şərtlə ki, belə bir Xarici Əməkdaş yalnız Ərazidə İl ərzində yüz səksən üç (183) və daha çox gün olduqda bu Vergilər üçün məsuliyyət daşıyacaqdır. Bu (i) yarım bəndinə əsasən əməkdaş(lar)ı hər hansı bir İl üçün Vergi ödəməli olan hər hansı Layihə iştirakçısı, həmin əməkdaşla əlaqədar ödənilməli olan hər hansı Vergiləri bu əməkdaş tərəfindən həmin İl ərzində bu (i) yarım bəndinə əsasən belə Vergilərin ödənilməsi zamanı çatan kimi tutmağa və Dövlət vergi müfəttişliyinə ödəməyə borcludur.
- (ii) Layihə iştirakçıları, onların Ortaq şirkətləri və onların müvafiq Xarici Əməkdaşları özlərinin Xarici Əməkdaşlarına dair Dövlət sosial təminat fondlarına (o cümlədən Sosial sığorta fonduna, Səhiyyə fonduna, habelə Tibbi sığorta fonduna ödənişlər), habelə sosial fondlara digər ödənişlər həyata keçirməyə borclu deyildirlər.

- (иин) Bu 8-ci Maddədə nəzərdə tutulmuş digər hallar istisna olmaqla, Layihə iştirakçıları Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi ilə birbaşa və ya dolayısı ilə ƏİBK üzrə fəaliyyətdə iştirak edən əməkdaşlarına dair onlara tətbiq olunan bütün Vergi, Vergilərə riayət və hesabatların təqdim olunması qaydalarına tabe olurlar.
- 8.7 Ötürmə, ianə, borc və sair ödənişlərə Vergilərin tətbiq olunmaması. ƏİBK iştirakçıları, Əməliyyat şirkəti, Pay sahibi və ya onlardan hər hansı birinin hələf və ya Ortaq şirkət tərəfindən hər hansı Layihə sazişi və ya ƏİBK sistemi ilə əlaqədar olan hüquq və öhdəliklərin; Pay sahiblərinin ƏİBK iştirakçısı və ya Əməliyyat şirkəti strukturunda olan payının; ƏİBK iştirakçısı, Əməliyyat şirkəti yaxud Pay sahibi və ya Ortaq şirkət, Yükgöndərən tərəfindən Xam neftin Obyektlər və ya ƏİBK sistemi vasitəsi ilə nəqli ilə əlaqədar olaraq hüquq və öhdəliklərin tamamilə və ya qismən köçürülməsi, verilməsi, girovu, dəyişdirilməsi ilə bağlı heç bir Vergi qoyulmur, lakin 8.2 və 8.3 Bölmələrinin şərtlərinə müqayisə oluna bilən şərtlərinə əsasən Xam neftin Obyektlər vasitəsilə nəql edilməsinə dair hüquqlar satışına Azərbaycan mənfəət vergisi qoyulmalıdır (və ƏİBK iştirakçısının Digər Gəlirləri və ya Çıxımlarına daxil edilən hər hansı belə satışlardan belə ƏİBK iştirakçısının hər hansı digər mənfəətləri və ya itkiləri). Hər hansı Layihə əməliyyatları ilə ya bağlı olaraq Layihə iştirakçısı tərəfindən və ya Layihə iştirakçısına verilən əmlak qoyuluşuna və ya borca heç bir Vergi (o cümlədən hər hansı idxal vergisi) tətbiq olunmur. Bu 8.7 Bəndinin müddəaları Qüvvəyə minmə tarixindən əvvəl, bu tarixdə və ya ondan sonra aparılan və yuxarıda istinad olunan hər bir köçürməyə, verilməyə, girova, düzəlişə, qoyuluşa və ya borca tətbiq olunur.
- 8.8 Əməliyyat şirkətləri. ƏİBK iştirakçılarına bu 8-ci Maddəyə əsasən verilmiş bütün azadolma və imtiyazlar hər hansı Əməliyyat şirkətinə də şamil olunur və o, Mənfəət vergisinin ödənilməsi və müvafiq hesabatların təqdim olunması ilə əlaqədar heç bir öhdəlik daşımır.
- 8.9 ƏDV; Şəhadətnamələr.
- (i) Hər ƏİBK iştirakçısı, Pay sahibi, Podratçı, Əməliyyat şirkəti, Yükgöndərən və onların müvafiq Ortaq şirkətlərindən hər biri (1) ƏİBK üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar olaraq ona və ya onun tərəfindən birbaşa və ya dolayısı ilə təchiz olunan mallar, işlər, xidmətlər və texnologiyalara, (2) Obyektlər vasitəsilə nəql edilən Xam neftin idxalı və ixracı ilə bağlı əməliyyatlarına, (3) ƏİBK Əməliyyatları ilə əlaqədar olaraq onun tərəfindən əldə edilmiş mallar, işlər, xidmətlər və texnologiyaların idxalı ilə bağlı əməliyyatlarına və (4) ƏİBK Əməliyyatları ilə əlaqədar olaraq mallar, işlər, xidmətlər və texnologiyaların ixracı və yenidən ixracı ilə bağlı əməliyyatlarına dair ƏDV-nin ödənilməsindən azad olunurlar (ƏDV dərəcəsi 0% (sıfır faiz) təşkil edir). Yuxarıdakılara əlavə olaraq, hər ƏİBK iştirakçısına, Pay sahibinə, Podratçıya, Əməliyyat şirkətinə, Yükgöndərənə və onların müvafiq Ortaq şirkətlərinə ƏİBK üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar olaraq

mallar, işlər, xidmətlər və texnologiyaları təchiz edən hər bir tərəf bu təchizat əməliyyatlarını ƏDV-dən azad şəkildə həyata keçirməlidir (ƏDV dərəcəsi 0% (sıfır faiz) təşkil edir). Hər hansı bir anlaşılmazlığın aradan qaldırılması məqsədi ilə, Torpaq Hüquqlarının bilavasitə və ya dolayısı ilə ƏİBK iştirakçlarına ötürülməsi də ƏDV-dən azad şəkildə həyata keçirilməli (ƏDV dərəcəsi 0% (sıfır faiz) təşkil edir) və bu əqdlərə heç bir digər hüquqların ötürülməsi üzrə Vergi tətbiq edilməməli və ya notarius haqqı yaxud digər haqlar tutulmamalıdır. Yuxarıda sadalananlara baxmayaraq Geyri-dövlət torpaqları ilə əlaqədar Torpaq hüquqları ƏİBK iştirakçlarına verildiyi halda Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə uyğun olaraq və diskriminasiya xarakteri daşmadığı dərəcədə bir başa və ya dolayısı ilə Dövlət hakimiyyət orqanlarına ödenilməyən notarius haqları tətbiq edilə bilər, amma Obyektlərlə əlaqədar tikinti mərhələsinin başladığı tarixdən sonra on (10) il ərzində heç bir halda belə hüquqların ötürülməsi ilə əlaqədar belə notarius haqları 1 yanvar 2000-ci il tarixinə qəbul edilmiş və Ərazidə hamılıqla tətbiq edilən və qüvvədə olan Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin müddəalarına müvafiq surətdə tətbiq edildiyi notarius haqları məbləğlərindən yüksək olmamalıdır.

- (ii) Müvafiq Dövlət vergi müfəttişliyi və ya digər müvafiq vergi və ya gömrük orqanı bu Sazişin müddəaları ilə nəzərdə tutulduğu kimi, ƏDV ödənişindən azad olmaq və/yaxud sıfır faizli (0%) ƏDV dərəcəsi hüququna malik olan hər bir Şəxsə, habelə həmin Şəxsin hər bir hüquq varisi və ya səlahiyyətli müvəkkilinə azad olmaları yaxud ƏDV-nin sıfır faiz (0%) dərəcəsini təsdiq edən şəhadətnaməni və ya digər qanuni sənədləri həmin Şəxsin belə şəhadətnamə və ya sənədlər üçün müraciət etdiyi tarixindən etibarən otuz (30) gün müddətində təqdim edir.
- (iii) Əgər hər hansı ƏİBK iştirakçısı, Əməliyyat şirkəti və ya Podratçı tərəfindən ƏDV ödənilmişdirsə, onlar hər hansı təqvim ayı üçün ödənilmiş ƏDV məbləğini özlərinin ödəməli olduqları hər hansı Vergilərə qarşı (o cümlədən Mənfəət vergisi və ya işçilərin əmək haqqından tutulan gəlir vergisi) hesaba almaq hüququna malikdirlər. Bir təqvim ayı üçün ƏİBK fəaliyyəti ilə bağlı ödənilmiş və hesaba alınmamış ƏDV-in hər hansı məbləği qaldığı halda belə ƏİBK iştirakçısı, Əməliyyat şirkəti və ya Podratçı əks halda özünün ödəməli olduğu ödənilməli hər hansı vergisi və ya tutulması tələb olunan vergiləri (işçilərə ödənişlərdən tutulan Mənfəət və ya mədaxil vergisi də daxil olmaqla) müqabilində belə ifrat ƏDV-nin məbləğinin hesabına alınması və ya dərhal qaytarılması və ya belə ifrat ƏDV-nin əvəzinin ödənilməsi üçün Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin müvafiq müddəalarına uyğun olaraq hər hansı digər hüquqi müdafiə vasitəsilə əl atmaq səlahiyyətinə malikdir. Hər hansı belə hesaba alma ƏİBK iştirakçısının Mənfəət vergisi ödənilməsi öhdəliyinə qarşı

aparılırsa, bu qaydada hesablanmış məbləğ həmin ƏİBK iştirakçısının 8.3 Bölməsinin müddəalarına əsasən (o cümlədən 8.3(v) Bölməsinə uyğun olaraq vergi qəbzinin verilməsi tələbi) Mənfəət vergisi ödəməsi kimi baxılır. Belə ƏİBK iştirakçısı, Əməliyyat şirkəti və ya Podratçı belə hesaba almanın aparılması barədə (hesaba alınmış məbləğlərin həcmi göstərilməklə) Dövlət vergi müfəttişliyinə və ya digər münasib idarəyə məlumat verməlidir.

- (iv) hər hansı bir anlaşılmazlığın aradan qaldırılması məqsədləri üçün, keçmiş Sovet Sosialist Respublikaları İttifaqının dövlətləri tərəfindən qoyulmuş və ƏİBK iştirakçısı və ya Əməliyyat şirkəti tərəfindən Layihə çərçivəsində istifadə olunan mallar, işlər, xidmətlər və ya texnologiyalara dair ödənilmiş vergi və ya digər oxşar rüsumların hər hansı məbləğləri Azərbaycan Respublikası Qanunverciliyi ilə belə ƏİBK iştirakçısı və ya Əməliyyat şirkətinə təmin olunduğu kimi əvəzi ödənilməlidir.

8.10 Digər müddəalar.

- (i) ƏİBK iştirakçıları (14.4 Bəndinin müddəaları ilə istisna olunan gömrük xidmətləri və sənədlərin rəsmiləşdirilməsi üçün alınan məbləğlər istisna olmaqla), Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən tətbiq oluna bilən hər bir qeydiyyat rüsumu və ya buna bənzər rüsumları ödəyirlər, belə bir şərtlə ki, bu rüsumlar nominal olsun və ayırı-seçkilik xarakteri daşmasın.
- (ii) ƏİBK iştirakçısına Vergilərə dair yalnız aşağıdakı faizlər, cərimələr və ya müamilələr (o cümlədən maddi sanksiyalar və inzibati cərimələr) tətbiq olunur:
 - (1) 8.2(iii) Bölməsinin (3) bəndinin müddəalarına uyğun olaraq ödənilməli olan və hesablanmış faiz;
 - (2) Əgər ƏİBK iştirakçısı İl üçün Mənfəət vergisi üzrə hesabat tərtib etməsə, o, ödənilməli olan Mənfəət vergisi məbləğinin iyirmi beş faizi (25%) həcmində cərimə olunacaqdır;
 - (3) Əgər ƏİBK iştirakçısının İl üçün Mənfəət vergisi haqqında bəyannamədə göstərilmiş Mənfəət vergisinin həcmi ƏİBK iştirakçısı tərəfindən Qəsdən aldatma nəticəsində azaldılmışdırsa və bu, Dövlət vergi müfəttişliyi tərəfindən sübut edilmişdirsə, o zaman ƏİBK iştirakçısının üzərinə azaldılmış məbləğin əlli faizi (50) həcmində cərimə qoyulur.
- (iii) Dövlət vergi müfəttişliyi və ƏİBK iştirakçıları bu 8-ci Maddənin müddəalarının icrası və tətbiqi haqqında ətraflı qaydaları əks etdirən və tərəflərdən hər birinin yazılı razılığı olmadan dəyişdirilə bilinməyən

bir və ya bir neçə saziş bağlaya bilərlər (bu 8-ci Maddənin prinsiplərinə müvafiq olaraq).

- (iv) Bu 8-ci Maddənin bu bəndə zidd olan hər hansı müddəalarına baxmayaraq, hər Əməliyyat şirkəti bütün mühasibat uçotunu Xam neftin nəql edilməsi sahəsində hamılıqla qəbul olunmuş beynəlxalq təcrübəyə müvafiq mühasibat standartlarına müvafiq surətdə aparmaq hüququna malikdir və bu uçot Dollarla aparıla bilər.
- (v) HPBS-in müddəaları çərçivəsində Podratçı tərəflərin Qüvvəyə minmə tarixindən əvvəl bilavasitə və ya bilavasitə Layihə və ya ƏİBK sisteminin dəyərləndirilməsi, işlənməsi, layihələndirilməsi, əldə edilməsi, maliyyələşdirilməsi, sığortalandırılması və ya inşası ilə bağlı məruz qaldığı xərclər HPBS-in 12.3(d) bəndinin müddəalarına uyğun olaraq çəkilən məsrəflərə daxil edilir. Podratçı tərəflər və ya Birgə əməliyyat şirkətinin HPBS-in müddəaları çərçivəsində bilavasitə və ya bilavasitə Layihə və ya ƏİBK sisteminin dəyərdəndirilməsi, işlənməsi, layihələndirilməsi, əldə edilməsi, maliyyələşdirilməsi, sığortalandırılması və ya inşası ilə bağlı və Layihə ilə əlaqədar ilk mühəndis işləri başlayana qədər baş verən hər hansı fəaliyyəti HPBS-in məqsədinə müvafiq olaraq Neft-Qaz əməliyyatları və ya Karbohidrogen fəaliyyəti hesab edilir. Layihə iştirakçısı Qüvvəyə minmə tarixindən əvvəl bilavasitə və ya bilavasitə Layihə fəaliyyəti, ƏİBK sistemi və ya hər hansı müvafiq qanun və ya fəaliyyətlə bağlı hər hansı vergiyə məruz qaldığı halda belə Layihə iştirakçısı (işçilərə ödənişlərdən tutulan Mənfəət və ya mədaxil vergisi də daxil olmaqla) özünün ödənilməli hər hansı vergisi və ya tutulması tələb olunan vergiləri müqabilində hər hansı belə vergiləri kompensasiya etmək səlahiyyətinə malikdir.
- (vi) 8.2 və 8.3 bölmələri istisna olmaqla, Maddə 8 və Maddə 14-ün müddəaları başlıca olaraq Obyektlər vasitəsilə daşınılan ƏİBK sistemi Xam neft və ya ilə əlaqədar istifadə edilən və ya istifadə edilməsi gözlənilən hər hansı qurğu və ya mülkiyyətlə münasibətdə hər hansı Layihə iştirakçısına tətbiq edilir.
- (vii) Hər hansı vergi ilə bağlı ƏİBK iştirakçısına, onun layihədə Pay sahibləri və ya Ortaq şirkətlərinə və ya Əməliyyat şirkətinə ödənilən və ya onların ödədiyi ödəniş belə ödənişin faktiki məbləği əsasında (məbləği ödəyənin və məbləğ ödənilənin kimliyindən və ya ƏİBK iştirakçısı, onun Pay sahibi və ya Ortaq şirkətləri və ya Əməliyyat şirkəti ilə əlaqələrindən asılı olmayaraq) nəzərə alınır.
- (viii) Bu 8-ci Maddənin müddəaları öz qüvvəsini Sazişə xitam verildikdən sonra da saxlayacaqdır. Hər hansı ƏİBK iştirakçısı artıq bu Sazişə Tərəf deyilsə, bu Sazişin birbaşa və ya dolayısı ilə ƏİBK iştirakçılarının əmlakından və ya fəaliyyətindən yaranan və ya onlarla əlaqədar və belə bir ƏİBK iştirakçısının bu Sazişə Tərəf olduğu bütün

müddətlərə münasibətdə Vergilər, Vergilərə riayət və hesabatlarla dair bu 8-ci Maddənin müddəaları tətbiq olunmaqda davam edir.

MADDƏ 9

İTKİ VƏ YA ZƏRƏRİN ÖDƏNİLMƏSİ

9.1 ƏİBK iştirakçılarının Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən hər hansı Layihə sazişləri ilə bağlı öhdəliklərinin tam şəkildə yerinə yetirilməsinə nail olma hüququna xələl gətirmədən, Hökumət bu 9-cu Maddədə göstəriləyi kimi aşağıda göstərilən hallarda və ya onlarla əlaqədar yaranan İtki və ya Zərər üçün pul kompensasiyası ödəyir:

- (i) Dövlət hakimiyyət orqanlarının müəyyən addımları atılması və ya atılmamasına varmadan bütün Layihə sazişlərində nəzərdə tutulan bütün öhdəliklərini tamamilə icra edə və ya yerinə yetirə bilməməsi;
- (ii) Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən hər hansı Layihə sazişində təhriflərə yol verilməsi;
- (iii) Dövlət hakimiyyət orqanlarının müəyyən addımları atılması və ya atılmamasına varmadan 7.2(x) Bəndində istinad olunduğu kimi Layihənin İqtisadi tarazlığını saxlaya bilməməsi;
- (iv) Ərazidə baş verən elan olunmuş və ya elan olunmamış müharibə, silahlı toqquşma və ya buna oxşar hadisələr zamanı Hökumət qüvvələri və ya orqanları tərəfindən hər hansı Layihə iştirakçılarının əmlakının rekvizisiyası və ya Hökumət qüvvələri yaxud orqanları tərəfindən hər hansı Layihə iştirakçılarının əmlakına ziyan vurulması və ya onun dağıdılması;
- (v) Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən hər hansı Ekspropriasiya aktları.

Yuxarıda deyilənləri məhdudlaşdırmadan, Hökumət tərəfindən pul ödənişlərinin həyata keçirilməsi öhdəliyi həmçinin müvafiq Layihə sazişinin icra olunduğu vaxtda Dövlət müəssisəsi olan hər hansı Şəxs tərəfindən görülmüş yuxarıda göstərilən hər hansı hərəkətlərin nəticəsində yaranan və onlardan irəli gələn İtki və ya Zərərlə əlaqədar tətbiq edilir.

9.2 Hər hansı Layihə iştirakçısı 9.1 Bəndində göstərilən İtki və ya Zərərə məruz qaldıqda Hökumət onlara dəyən ziyana görə Layihə iştirakçısına dərhal, kifayət qədər və səmərəli qaydada kompensasiya ödəyir. Müstəsna olaraq bu 9-cu Maddənin məqsədləri üçün, Layihə iştirakçısına hər hansı istinad Kreditor və ya Sığortaçıları əhatə etmir; lakin bir şərtlə ki, bu Maddədə verilmiş heç hansı bir müddəa (i) hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanını bu Sazişdən müstəqil bir şəkildə mövcud olan və yaxud bu

Sazişdən müstəqil olmaqla yaranan Kreditor və Sığortaçıların iddia, tələb və ya hüquqları yaxud (ii) Kreditor və ya Sığortaçıların Layihə ilə əlaqədar hər hansı digər Layihə iştirakçısına münasibətdə sahib olduqları iştirak hüququ, subroqasiya hüququ yaxud digər bunlara bənzər hüquqları müvafiq olaraq dəyişmir, onlara düzəlişlər etmir, şərtləndirmir, məhdudlaşdırmır və onlardan imtina halını təsis etmir. Kompensasiyanın kifayət qədər ödənilməsi üçün:

- (и) 9.1 Bəndinin (i)-(iv) Yarımbəndlərində göstərilən İtki və ya Zərərə məruz qaldıqda, Hökumət hüquqi müdafiə vasitələri arasında (i) zərərin pullu kompensasiyası, (ii) restitusiya, (iii) xərclərin qaytarılması, (iv) zərərin əvəzi ödənilməsinə, və (v) pulun verilməsinin başqa formalarından (cərimə şəklində ödənilən kompensasiya istisna olmaqla) ƏİBK iştirakçılarının seçə biləcəyi biri və ya bir neçəsini o məqsədlə təqdim edir, ki bütün Layihə iştirakçıları tam və düzgün kompensasiya alsınlar və məruz qaldıqları bütün belə bir İtki və ya Zərər ödənilsin;
- (ii) Əgər 9.1(iv) Yarımbəndinin müddəalarına tətbiq olunan və 9.2(i) Yarımbəndində nəzərdə tutulan pulla ödənişlərin həyata keçirilməsinə baxmayaraq Ərazidə baş verən (elan olunmuş və ya olunmamış) müharibə, silahlı münaqişə və ya buna oxşar hadisələr nəticəsində İtki və ya Zərər ortaya çıxsa, Hökumət bu hadisələrə məruz qalan hər hansı Şəxslə münasibətdə ona təklif olunmuş ən əlverişli ödənişlərini (o cümlədən, restitusiya, pulla dəyən ziyan, ziyanın ödənilməsi və ya başqa hesabları) ƏİBK iştirakçılarının özləri və/yaxud hər hansı digər Layihə iştirakçısına təklif edir;
- (иии) Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən həyata keçirilən Ekspropriasiya (9.1(v) Bəndində göstəriləndiyi kimi) və ya onunla bağlı olan hər hansı hərəkətdən İtki və ya Zərərə məruz qaldıqda, Hökumət Ədalətli bazar dəyərini ödəyir.

9.3 Bu 9-cu Maddəyə əsasən pullu kompensasiya verilməsi ilə əlaqədar bütün məbləğlər beynəlxalq xarici valyuta birjalarında geniş satılan və beynəlxalq əqdlərdə geniş istifadə olunan valyutada ifadə edilir və London Fond Birjasının Dövlət hakimiyyət orqanlarının Layihə sazişinin şərtlərini pozduğu, Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən hər hansı Layihə sazişinin təhrif olunduğu, İqtisadi tarazlığın pozulduğu, müharibə zamanı əmlakın istifadəsi, ona ziyan vurulması və ya onun məhv edilməsi və ya müsadirə olunması və ya müvafiq olaraq Ekspropriasiya tarixinin sonuna olduğu məzənnə ilə Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən ƏİBK iştirakçısına ödənişin həyata keçirildiyi tarixə qədər hesablanmış Razılaşıdırılmış faiz dərəcəsi ilə birlikdə ödənilir.

9.4 Hər hansı zaman Dövlət hakimiyyət orqanları Layihə ilə bağlı hər hansı Ekspropriasiya aktını həyata keçirməli olduqda, Dövlət hakimiyyət orqanları həmin Ekspropriasiya aktını yalnız (i) üstün əhəmiyyət kəsb edən ictimai

məqsədlər üçün, (ii) ayrışeçkilik aparmadan, (iii) uyğun qanuni prosedur tətbiq etməklə və (iv) 9.2(iii) Yarımbəndində göstərilədiyi kimi kompensasiyaların ödənilməsi şərti ilə həyata keçirilə bilər. Yuxarıda qeyd olunanların məqsədləri baxımından, Ekspropriasiya iddiası ilə əlaqədar uyğun qanuni prosedur Ekspropriasiyanın baş verdiyini ƏİBK iştirakçılarının özü və həm də Layihə iştirakçısının adından təyin etmək məqsədləri üçün bu Sazişin arbitraj müddəalarından istifadə olunması və 9.2(iii) Yarımbəndində göstərilədiyi kimi ƏİBK iştirakçıları və ya bütün digər Layihə iştirakçıları üçün bu Ekspropriasiyanın səbəb olduğu və ya onunla bağlı yaranan İtki, və ya Zərərdən ötrü ƏİBK iştirakçılarına Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən edilən müvafiq məbləğdə kompensasiyanın arbitraj vasitəsilə hesablanması hüquqlarını əhatə edir.

9.5 Bu 9-cu Maddəyə əsasən ƏİBK iştirakçılarına maddi kompensasiyanın verilməsi ilə əlaqədar Hökumətin öhdəlikləri:

(i) ayrı-ayrılıqda yerinə yetirilən, müstəqil, mütləq, ləğvedilməz və qeyd-şərtsiz yerinə yetirilən və Hökumətin başlıca öhdəliyidir, digər öhdəliklərin hər hansı birinin qanuni qüvvədə olmaması və ya icra edilə bilməməsindən asılı olmayaraq Layihə sazişlərinə uyğun olaraq Dövlət hakimiyyət orqanlarının bütün digər öhdəliklərindən (o cümlədən pulla ödənilən kompensasiya haqqında öhdəliklərdən) ayrı olaraq yerinə yetirilir;

(ii) Dövlət hakimiyyət orqanlarının tərkib hissələrinə münasibətdə birgə və ayrı-ayrılıqda tətbiq edilə bilər və kimə tətbiq edilməsindən asılı olmayaraq, bu Maddə 9-a əsasən ödənilməli olan hər hansı arbitraj qərarı və ya ödəniş tələbi Hökumətə təqdim edilir və Hökumət öz növbəsində belə bir arbitraj qərarı və ya ödəniş tələbini (belə bir şərtlə ki, bu ödəniş tələbi Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən mübahisə olunmur) aldıqdan 30 (otuz) gün ərzində, onun bütün məbləğini ƏİBK iştirakçılarına ödəyir;

(iii) Dövlət hakimiyyət orqanları hər hansı müdafiə vasitəsindən istifadə etməklə və ya bu təminatın yerinə yetirilməsinə gətirib çıxara bilən hər hansı hadisə ki, bu (9.5(iii) Yarımbəndində göstərilənlər olmasaydı, onun baş verməsi nəticəsində bu öhdəliklərin bu Sazişə əsasən tam şəkildə yerinə yetirilməsindən başqa, dəyişdirilmir, qüvvəsi azalmır və ya icraedilməz hesab edilmir.

9.6 Hökumət ƏİBK iştirakçılarına onlar və/yaxud digər Layihə iştirakçıları tərəfindən çəkilmiş və bu 9-cu Maddədə göstərilən İtki və ya Zərəri kompensasiya edir. Bu 9-cu Maddəyə müvafiq surətdə Hökumətin kompensasiya ödəmək öhdəliyi cərimə şəklində ödənilən kompensasiyanı əhatə etmir.

MADDƏ 10

MADDİ MƏSULİYYƏTİN MƏHDUDLAŞDIRILMASI

- 10.1 ƏİBK iştirakçıları Dövlət hakimiyyət orqanları qarşısında (i) ƏİBK iştirakçıları tərəfindən Layihə sazişlərinin müddələrinin hər hansı birinin pozulması və (ii) tətbiq olunan qanunun hər hansı müddəasının bilərəkdən pozulmasından yaranan və ya bunlarına nəticəsi olan İtki və ya Zərərə münasibətdə maddi məsuliyyət daşıyırlar; bir şərtlə ki, ƏİBK iştirakçıları Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən Layihə sazişinin və/yaxud hər hansı bir öhdəliyin pozulmasında yaranan və ya bunların nəticəsi olan İtki və ya Zərərə münasibətdə heç bir maddi məsuliyyət daşımır. Yuxarıda verilmiş müddəalara varmadan, ƏİBK iştirakçıları hər hansı cərimə şəklində kompensasiya Dövlət hakimiyyət orqanlarına ödəməməlidir.
- 10.2 ƏİBK iştirakçıları üçüncü tərəflər qarşısında (Dövlət hakimiyyət orqanları və hər hansı Layihə iştirakçısından savayı) Layihə sazişində öz əksini tapmış fəaliyyət standartlarının ƏİBK iştirakçıları tərəfindən pozulmasından yaranan və ya bunun nəticəsi olan İtki və ya Zərərə münasibətdə maddi məsuliyyət daşıyırlar; bir şərtlə ki, ƏİBK iştirakçıları Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən Layihə sazişinin və/yaxud hər hansı bir öhdəliyin pozulmasında yaranan və ya bunların nəticəsi olan İtki və ya Zərərə münasibətdə heç bir maddi məsuliyyət daşımır.
- 10.3 Boru kəməri üzrə fəaliyyət həyata keçirilərkən tətbiq olunan qanunvericiliyin müddələrinə (Vergilərə dair hər hansı bir müddəadan savayı) riayət olunmaması halları, habelə 12-ci Maddənin və Əlavə 3-ün müddələrinin pozulması halları istisna olmaqla, ƏİBK iştirakçıları heç bir halda birgə və fərdi maddi məsuliyyət daşımır.
- 10.4 Bu Sazişin 3.4 Bəndi ilə təsbit edilmiş müddəalar istisna olmaqla, bununla tərəflər anlayır və razılaşırlar ki, ƏİBK iştirakçıları və ya hər hansı digər Layihə iştirakçısı tərəfindən öhdəliklərin pozulmasının halında belə heç hansı bir şəraitdə Hökumət və ya hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanının bu və ya hər hansı digər Layihə sazişinin qüvvəsinə xitam vermək və ya müvafiq Sazişi xitam olunmuş kimi bəyan etmək hüququ olmayacaqdır.

MADDƏ 11

TƏHLÜKƏSİZLİK

- 11.1 Marşrutun seçilməsi və qiymətləndirilməsi ilə bağlı Layihə üzrə ilkin fəaliyyətdən başlayaraq Layihənin davam etdiyi bütün müddət ərzində Dövlət hakimiyyət orqanları Torpaq hüquqlarının, Obyektlərin və Layihə üzrə fəaliyyətə cəlb edilmiş Ərazi daxilində olan bütün Şəxslərin təhlükəsizliyi və mühafizəsini təmin edir və Torpaq hüquqlarını, Obyektləri

və həmin Şəxsləri vətəndaş müharibəsi, sabotaj, vandalizm, blokada, inqilab, qarma-qarışıqlıq, üsyan, ictimai asayiş qaydalarının pozulması, terrorizm, insanların oğurlanması, kommersiya soyğunçuluğu, mütəşəkkil cinayətkarlıq və digər dağıdıcı hadisələr nəticəsində meydana çıxan bütün İtki və ya Zərərlərdən qoruyurlar.

- 11.2 11.1 Bəndində göstərilən ziyanların Layihədən yan keçməsinə və ya onların təsirinin azaldılması üçün Dövlət hakimiyyət orqanları, ƏİBK iştirakçılarının müraciəti əsasında və onlarla məsləhətləşmələr keçirərək üçüncü tərəfin (Layihə iştirakçıları istisna olmaqla) Torpaq hüquqları və Obyektlərə uğratdığı və/yaxud uğratmaqla hədələdiyi itki və ya zərəre, həmçinin Layihə üzrə fəaliyyətə cəlb edilmiş Ərazi daxilində olan Şəxslərə uğratdığı və/yaxud uğratmaqla hədələdiyi itki və ya zədəyə aid olan Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin hər hansı müvafiq müddəalarına əməl edilməsini təmin etmək üçün Əlavə 3-ün müddəaları ilə bir araya gələn özlərinin Bütün səylərini göstərirlər.
- 11.3 Dövlət hakimiyyət orqanlarının 11.1 və 11.2 Bəndlərinə əsasən müəyyən edilmiş öhdəliklərini məhdudlaşdırmadan, Hökumət, Torpaq hüquqlarının, Obyektlərin və Layihə üzrə fəaliyyətə cəlb edilmiş Ərazi daxilində olan bütün Şəxslərin fiziki təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədi ilə yalnız öz hesabına, lakin ƏİBK iştirakçıları ilə mütəmadi məsləhətləşmələr aparmaq şərti ilə, Dövlətin təhlükəsizlik qüvvələrindən istifadə edir. Tərəflər öz aralarında razılığa gəlirlər ki, Hökumət Dövlətin təhlükəsizlik qüvvələri ilə bağlı bütün əməliyyatların aparılması üçün yalnız özü maddi məsuliyyət daşıyır və nə ƏİBK iştirakçıları, nə də digər Layihə iştirakçıları Dövlətin təhlükəsizlik qüvvələrinin hər hansı hərəkəti, yaxud hərəkətlərinə görə hər hansı Şəxs qarşısında heç bir maddi məsuliyyət daşımır və ya öhdəliyə malik deyil və onun bu sənədlə müəyyən edilmiş mühafizə xidmətinin xərclərini və məsrəflərini Hökumətə ödəmək öhdəliyi yoxdur.

MADDƏ 12

ƏTRAF MÜHİTİN QORUNMASI, SAĞLAMLIQ, TƏHLÜKƏSİZLİK VƏ SOSIAL TƏSİR

- 12.1 Ətraf Mühitin qorunması, sağlamlıq və təhlükəsizliklə əlaqədar Layihəyə tətbiq olunan norma və qaydalar Əlavə 3-ün müddəalarına uyğun olmalıdırlar. Dövlət hakimiyyət orqanları bununla Əlavə 3-də verilmiş norma və qaydalar ilə razılaşıqlarını bildirir və ƏİBK iştirakçıları və hər hansı digər Layihə iştirakçıları tərəfindən və ya onların adından bu norma və qaydalara müvafiq olaraq həyata keçirilən fəaliyyətə razılıqlarını verirlər. Xam neftin Obyektlərdən sızdığı və ya təhlükəsizlik və sağlamlıq ciddi ziyan vuran və risk yaradan, yaxud vura biləcək və ya yaradacaq başqa bir hadisə baş verdiyi təqdirdə, ƏİBK iştirakçıları Əlavə 3-ün müddəalarına müvafiq surətdə fəaliyyəti həyata keçirəcək və Dövlət hakimiyyət orqanları, dəymiş zərərlərin dəyərinin ödənilməsi haqqında Layihə sazişləri ilə nəzərdə

tutulmuş hər hansı bir öhdəliyə əlavə olaraq, ƏİBK iştirakçılarının və ya onların adından edilmiş müraciət əsasında hər hansı bərpa və ya təmir işlərində yardım etmək məqsədi ilə ƏİBK iştirakçıları və ya onların Podratçılarını mümkün ola bilən hər hansı iş quvvəsi ilə, materiallarla və avadanlıqla təmin etmək üçün Bütün səylərini göstərir.

- 12.2 Layihə üzrə müvafiq sosial təsir qayda, norma və proqramları Əlavə 3-ün müddəalarına müvafiq surətdə həyata keçirilir. Dövlət hakimiyyət orqanları bununla Əlavə 3-də verilmiş norma və qaydalar ilə razılaşdıqlarını bildirir və ƏİBK iştirakçıları və hər hansı digər Layihə iştirakçıları tərəfindən və ya onların adından bu norma və qaydalara müvafiq olaraq həyata keçirilən fəaliyyətə razılıqlarını verirlər.

MADDƏ 13

VALYUTA

- 13.1 Dövlət hakimiyyət orqanları ƏİBK iştirakçılarına və digər Layihə iştirakçılarına Layihə üzrə fəaliyyətin aparıldığı bütün müddət ərzində aşağıdakı hüquqların verilməsini təsdiq edir:

- (i) Xarici valyutanı Əraziyə gətirmək və Ərazidən çıxarmaq və Ərazidə heç bir məhdudiyət olmadan Xarici valyuta hesablarından istifadə etmək, habelə hər hansı valyutanı bazar məzənnəsi tətbiq etməklə mübadilə etmək;
- (ii) Ərazi daxilində həm Yerli valyuta ilə və həm də Ərazi daxilində və Ərazi xaricində isə Xarici valyuta ilə bank və digər hesabları açmaq, onları saxlamaq və onlardan istifadə etmək;
- (iii) qanunla yol verilən bazar mübadilə məzənnəsi ilə və müvafiq olaraq oxşar pul məbləğlərinə münasibətdə Dövlətin Mərkəzi bankının Ərazidə biznes fəaliyyəti aparan xarici Hüquqi şəxslər və ya hüquq varisi olan hər hansı təşkilata ümumiyyətlə tətbiq etdiyi məzənnə ilə adi və hamılıqla qəbul edilmiş bank komisyon haqlarından başqa heç bir məbləğ çıxılmadan və ya haqq ödənilmədən Yerli valyutanı Xarici valyuta ilə mübadilə etmək və/yaxud Yerli valyutanı Xarici valyutaya almaq;
- (iv) Xarici valyutanı Ərazinin hüdudlarından kənara köçürmək, orada saxlamaq və qorumaq;
- (v) Xarici valyutanın Yerli valyutaya və ya hər hansı başqa valyutaya çevrilməsi barəsində bütün məcburi tələblərdən azad olmaq, əgər olarsa;

- (vi) Hər hansı Xarici işçinin aldığı əmək haqqı, müavinət və digər gəlirləri xaricdə birbaşa və ya dolayısı, Xarici valyuta ilə qismən, yaxud tam şəkildə ödəmək;
 - (vii) Podratçılara və Xarici podratçılara onların Layihə ilə bağlı gördükləri iş, yaxud göstərdikləri xidmətlərin müqabilində və ya Layihə ilə əlaqədar göndərdikləri mallara və ya texnologiyalara görə Xarici valyuta ilə birbaşa və ya dolayısı, qismən, yaxud tam şəkildə ödənişlər xaricdə həyata keçirmək; və
 - (viii) Hər hansı Layihə sazişində nəzərdə tutulan hər hansı ödənişi Xarici valyuta ilə həyata keçirmək.
- 13.2 Dövlət hakimiyyət orqanlarının hər hansı Layihə sazişinə əsasən edəcəkləri ödənişlər Dollarla, həmin vaxta mövcud olan müvafiq mübadilə məzənnəsi əsasında həyata keçirilir, belə bir şərtlə ki, artıq ödənilmiş Vergilərə dair ödənişlər Vergilərin ödənilməsi valyuta ilə həyata keçirilir. Dövlət hakimiyyət orqanları tələb edilən bütün addımları atıb və tədbirləri görüb təmin edir, ki:
- (i) bütün belə ödənişlərin heç bir məbləğ tutulmadan və haqq ödənilmədən həyata keçirilsin;
 - (ii) müvafiq vaxtda müvafiq Şəxsə tam məbləğin ödənilməsi üçün kifayət qədər Dollar vəsaitinə və səmərəli ödəniş vasitələrinə malik olsun.

MADDƏ 14

İDXAL VƏ İXRAC

- 14.1 ƏİBK iştirakçısı istənilən vaxt və vaxtaşırı olaraq, Layihə üçün zəruri və lazım olan Layihə ilə əlaqədar işlənən bütün avadanlıq, material, dəzgah, alət, nəqliyyat vasitələri, ehtiyat hissələri, digər maddi-texniki təchizat əşyaları, Xam neft, yanacaq və sürtkü maddələri və Layihə ilə əlaqədar istifadə üçün zəruri və ya məqsədəuyğun bütün digər mal, iş, xidmət və texnologiyalar heç bir Vergi tətbiq edilmədən və heç bir məhdudiyyət qoyulmadan, öz adından və ya digər şəxs tərəfindən onun adından Əraziyə gətirmək və Ərazidən çıxarmaq və ya yenidən ixrac etmək hüququna malikdir. Hər bir Layihə iştirakçısı istənilən vaxt və vaxtaşırı olaraq, Layihə ilə əlaqədar olaraq işlədilməli təbii qazı heç bir Vergi tətbiq edilmədən və heç bir məhdudiyyət qoyulmadan, öz adından və ya digər şəxs tərəfindən onun adından Əraziyə gətirmək və Ərazidən çıxarmaq və ya yenidən ixrac etmək hüququna malikdir; lakin 8.9, 14.2 yaxud 14.3 Bəndlərində və ya 13-cü Maddədə göstərilmiş hallar istisna olmaqla, heç bir Layihə iştirakçısı bu 14.1 Bəndində təsvir edilmiş idxal, ixrac və yenidən ixrac zamanı ƏDV-dən azad edilmir.

14.2 Hər bir Layihə iştirakçısının hər bir Xarici əməkdaşı, fiziki şəxs olmaqla Dövlətin vətəndaşı olmayan hər bir Podratçı, adıçəkilən əməkdaş və ya Podratçının hər bir ailə üzvü, habelə belə bir əməkdaş, Podratçı və ya ailə üzvü adından hər bir Layihə iştirakçısı vaxt və vaxtaşırı olaraq, əməkdaşların, Podratçıların və ya onların ailə üzvlərinin istifadəsi və şəxsi istehlakı üçün lazım olan bütün malları heç bir Vergi tətbiq edilmədən və heç bir məhdudiyyət qoyulmadan, öz adından və ya digər şəxs tərəfindən Əraziyə gətirmək, Ərazidən çıxarmaq və ya yenidən ixrac etmək hüququna malikdir; lakin bu şərtlə ki, Maddə 8-ə uyğun olaraq hər hansı belə bir Şəxsin Əraziyə gətirilmiş hər hansı bu cür malları Ərazi daxilində başqa bir Şəxsə satışından əldə etdiyi gəlir Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə əsasən müvafiq surətdə vergiyə cəlb edilir, avtomaşınların, mebel və peşə ilə əlaqədar olan alət və dəzgahların satılması halında isə həmçinin Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq surətdə idxal rüsumlarının ödənilməsi üçün məsuliyyət yaradır. Bu 14.2 Bəndinin müddəalarına uyğun olaraq verilmiş səlahiyyətlər və ödənişlərdən azadolmalar əhalinin sağlamlığını, təhlükəsizliyi və ictimai asayışı qorumaq məqsədilə ümumiyyətlə tətbiq edilən Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi ilə məhdudlaşdırıla bilər.

14.3 Hər bir ƏİBK iştirakçısı tərəfindən Obyektlər vasitəsilə hər hansı Yükgöndərən üçün və ya onun və ya onların öz hesabına nəql edilən, nəql edilmiş və ya nəql edilməli olan Xam neft Dövlətin gömrük qanunvericiliyinin bütün məqsədləri üçün tranzitdə olan mal hesab olunur və bütün Vergilərdən azad edilir. Bu Sazişdə başqa cür nəzərdə tutula biləcək müddəalar istisna olmaqla, ƏİBK iştirakçıları və hər bir belə Yükgöndərən Obyektlər vasitəsilə nəql edilən və ya edilməli Obyektlərdən ixrac edilən və ya edilməli bütün Xam nefti hər hansı vaxt və vaxtaşırı olaraq, heç bir Vergi ödənilmədən və heç bir məhdudiyyət qoyulmadan, idxal və ixrac etmək hüququna malikdir.

14.4 Layihə ilə bağlı Əraziyə edilən bütün idxal və Ərazidən edilən bütün ixraca mövcud gömrük qanunvericiliyi və qaydalarının tələb etdiyi proseduralar və sənədlər tətbiq edilir; lakin bir şərtlə ki, 8 və 13 Maddələrində və 14.1, 14.2 və 14.3 Bəndlərində nəzərdə tutulan Vergidən azad olmalar bu idxal və ixraca tətbiq edilsin, 14.3 Bəndində göstərilənlərdən başqa, yerdə qalan bu cür malların hər hansı biri ƏİBK iştirakçısı tərəfindən idxal və ixrac olunduqda ƏİBK iştirakçısının hər hansı gömrük xidməti/sənədləşmə rüsumlarını bu gömrük xidməti/sənədləşmənin ayrışdırılmaqla olmasın üçün alınan və onların nominal qiymətinin faktiki qiymətinə uyğun olduqda ödəməsi halı istisna təşkil edir, lakin gömrük xidməti/sənədləşmə aparılması üçün rüsumlar aşağıda göstərilənlərdən çox olmamalıdır:

Göndərilən malın gömrük bəyannaməsində göstərilmiş dəyəri	Rüsum
--	--------------

\$ 0-dan \$ 100 000-a qədər	Dəyərin 0,15%
\$ 100 001-dan \$ 1 000 000-a qədər	\$150 üstəgəl \$ 100,000-dan yuxarı dəyərin 0,10%
\$ 1 000 001-dan \$ 5 000 000-a qədər	\$1 050 üstəgəl \$ 1 000 000-dan yuxarı dəyərin 0,07%
\$ 5 000 000-dan \$ 10 000 000-a qədər	\$ 3 850 üstəgəl \$ 5 000 000-dan yuxarı dəyərin 0,05%
\$ 10 000 000-dan çox	\$ 6 350 üstəgəl \$ 10 000 000-dan yuxarı dəyərin 0,01%

14.5 Hər bir Layihə iştirakçısı Dövlət hakimiyyət orqanlarının Layihə ilə bilavasitə və ya dolayısı bağlı olaraq əldə edilmiş və ya yerinə yetirilmiş, yaxud Obyektlərdə olan Xam neftlə başqa cür əlaqəli olan hər hansı mallar, işlər və xidmətlərlə bağlı xarici ticarət qaydalarının hər hansı müddəalarından, o cümlədən, həmin malların, işlərin, xidmətlərin və texnologiyanın qadağan edilməsini, onlara limit qoyulmasını və ya onların məhdudlaşdırılmasını nəzərdə tutan və ya mənşə, yaxud göndərilən ölkəsini müəyyən etməklə bağlı olan müddəalardan, azad edilir.

MADDƏ 15

İCBARİLİK

15.1 Bu Saziş və bu Sazişin, habelə hər hansı digər Layihə sazişinin müəyyən etdiyi hüquqlar, öhdəliklər və digər müddəalar Tərəflər üçün icbaridir və onlara münasibətdə tətbiq edilir və:

- (i) Dövlət hakimiyyət orqanları ilə münasibətdə Hökumət, bütün Dövlət müəssisələri və bütün Yerli hakimiyyət orqanları üçün, onların hər birinin, yaxud hər hansı birinin tərkibində, nəzarət mexanizmində, xüsusiyyətində və ya qanuni qüvvəsində hər hansı dəyişikliyi nəzərə almadan və hər hansı Dövlət müəssisəsinin müflişləşməsi, ləğv edilməsi, yenidən təşkili, birləşməsi və ya Dövlət hakimiyyət orqanlarının həyat qabiliyyətində, mülkiyyətində və ya qanuni mövcudluğunda baş verən hər hansı dəyişiklikliyə (o cümlədən hər hansı Dövlət müəssisəsinin qismən və ya tamamilə özəlləşdirilməsinə) baxmayaraq, icbari olmaqda davam edir; və
- (ii) Hər bir ƏİBK iştirakçısına münasibətdə, vaxtaşırı olaraq bu Sazişlə, yaxud bu Sazişin müəyyən etdiyi hüquqların, öhdəliklərin və digər müddəaların hər hansı biri ilə bağlı hər bir ƏİBK iştirakçısının (mümkün olan) bütün və hər hansı hüquq varislərinin və müvəkillərinin xeyrinə olaraq icbari xarakter daşıyır və tətbiq edilir.

- 15.2 16-cı Maddənin əks məna daşıyan müddəaları istisna olmaqla, Dövlət hakimiyyət orqanları özlərinin bu Sazişi və ya hər hansı digər Layihə sazişi ilə müəyyən edilmiş marağını və bu Sazişin və hər hansı digər Layihə sazişinin ona münasibətdə şərtləndirdiyi bütün və hər hansı hüquqları, öhdəlikləri və digər təminatları başqa tərəfə vermir, ötürmür və onlara başqa cür sərəncam vermir (və ya onları davamlı surətdə əlində saxlamaqla ziddiyyət təşkil edən hər hansı addımı atmır və belə addımın atılmasına yol vermir).

MADDƏ 16

HÜQUQ VARİSLƏRİ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ MÜVƏKİLLƏR

- 16.1 Hər bir ƏİBK iştirakçısı bu Sazişlə nəzərdə tutulmuş hüquqlarının hamısını başqa tərəfə vermək, keçirmək, onları bölüşdürmək və onlara başqa cür sərəncam vermək hüququna malikdir və hüquqların hər hansı bu cür verilməsi, ötürülməsi, bölüşdürülməsi və onlara başqa cür sərəncam verilməsi Dövlət hakimiyyət orqanları üçün müvafiq ƏİBK iştirakçısı Dövlət hakimiyyət orqanlarına belə hüquqların təfərrüatı və onları qəbul edənlər haqqında bildiriş göndərdikdən və, ƏİBK iştirakçısının mülahizəsinə əsasən, hüquqların köçürülməstə haqqında müqavilənin ƏİBK iştirakçısı və hüquqları alan tərəfindən imzalanmış nüsxəsinin surəti Dövlət hakimiyyət orqanlarına çatdırıldıqdan sonra icbari xarakter daşıyır; bir şərtlə ki, müvafiq bildiriş alındıqdan sonra on beş (15) gün ərzində Dövlət hakimiyyət orqanları hüquqların alan və ya bölüşdürən tərəfin Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə zidd olduğunu və dövlət təhlükəsizliyi, müdafiə və/yaxud ictimai asayiş üçün təhlükə yaratdığını əsas gətirməklə belə bir hüquqları verməyə, keçirməyə, onları bölüşdürməyə və ya başqa cür sərəncam verməyə rədd cavabı verə bilər. Bu 16.1 Bəndində nəzərdə tutulmuş müqavilənin nüsxəsinin Dövlət hakimiyyət orqanlarına çatdırılmasından sonra, Hökumət dərhal müqaviləni təsdiq etməli və onu hüquqları ötürən ƏİBK iştirakçısına qaytarmalıdır.
- 16.2 Hər bir ƏİBK iştirakçısı aşağıdakı hallarda bu Sazişlə müəyyən olunan öhdəliklərini başqa tərəfə vermək və ötürmək, yaxud onlara başqa cür sərəncam vermək hüququna malikdir:
- (n) Hüquqların verilməsi, ötürülməsi və ya onlara başqa cür sərəncam verilməsi başqa bir ƏİBK iştirakçısına və ya hüquqlar ötürən ƏİBK iştirakçısının Ortaq şirkətinə münasibətdə baş verdikdə ötürən ƏİBK iştirakçısı tərəfindən Dövlət hakimiyyət orqanlarına bu öhdəliklərin təfərrüatı və onları qəbul edənlər haqqında əvvəlcədən bildiriş verilməsi və ƏİBK iştirakçısı tərəfindən müvafiq qaydada imzalanmış və forma və məzmunca müvafiq ƏİBK iştirakçısı üçün məqbul sayılan və (1) hüquqları ötürənin bu Sazişə əsasən Tərəf kimi fəaliyyət göstərməyi dayandırması və burada olan bütün öhdəliklərdən azad edilməsini, (2) hüquqları qəbul edənin bu Sazişə uyğun olaraq

hüquqları ötürən tərəfdən sonra Tərəfə çevrilməsi və bu Sazişin əvvəlki iştirakçısı kimi bütün öhdəlikləri yerinə yetirəcəyini və məsuliyyət daşıyacağını, (3) hüquqları qəbul edən tərəfin başqa hallarda ötürən tərəfin maddi məsuliyyətinə aid olan bütün öhdəlik və məsuliyyətə görə ötürən tərəfə və bütün digər Tərəflərə dəyən ziyanın ödəyəcəyini və (4) ötürmənin qüvvəyəminmə tarixini və ötürənin ağlabatan bir tərzdə tələb edə biləcəyi digər məsələləri göstərən sazişin Dövlət hakimiyyət orqanlarına göndərilməsi yolu ilə;

(и) Hüquqların verilməsi, ötürülməsi və ya onlara başqa cür sərəncam verilməsi ƏİBK iştirakçısı və ya hüquqları ötürən ƏİBK iştirakçısının Ortaq şirkətinə münasibətdə baş vermədikdə, bu öhdəlikləri qəbul edən şəxs Dövlət hakimiyyət orqanları qarşısında belə öhdəliklərə əməl etmək və onları yerinə yetirmək üçün maliyyə və (şərait tələb etdikdə) texniki statusa malik olduğunu təsdiq etdiyi təqdirdə Dövlət hakimiyyət orqanlarına azı on beş (15) gün əvvəlcədən bildiriş təqdim etməklə:

- (1) belə öhdəliklərin təfərrüatı;
- (2) belə öhdəlikləri qəbul edən şəxs haqqında ətraflı məlumat;
- (3) maliyyə hesabatları, açıqlama sənədləri və bu cür şəhadətnamədə qeyd edilənləri təsdiq etmək üçün başqa informasiya göndərmək

və habelə yuxarıdakı 16.2(i) Bəndində istinad edilən sazişin Hökumətə göndərilməsi yolu ilə.

Ortaq şirkətlər münasibətdə 16.2(i), digər hallarda isə 16.2(ii) Bəndinin müddəalarına əks olmayaraq, hüquqları ötürən ƏİBK iştirakçısı tərəfindən ötürülən öhdəliklər və bunları alan tərəf barəsində məlumat təqdim olunduqdan sonra on beş (15) gün ərzində belə bir Ortaq və ya qeyri – Ortaq şirkət olan tərəfə münasibətdə müvafiq tərəfin Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə zidd olduğunu və dövlət təhlükəsizliyi, müdafiə və/yaxud ictimai asayiş üçün təhlükə yaratdığını əsas gətirməklə belə bir hüquqları verməyə, keçirməyə, onları bölüşdürməyə və ya başqa cür sərəncam verməyə rədd cavabı verə bilər. Bu 16.2 Bəndinə uyğun olaraq imzalanmış saziş göndərildikdə Hökumət sazişi Hökumət tərəfindən dərhal imzalanaraq ƏİBK iştirakçısına qaytarılır. Bu 16.2 Bəndində, habelə bu Sazişin heç hansı digər müddəasına varmadan, ƏİBK iştirakçılarının Vergilərin ödənilməsinə dair öhdəliyi bütövlükdə və ya hər hansı bir hissədə digər tərəfə köçürmək hüququ olmayacaq, bir şərtlə ki, belə köçürmə onun 16.1 Bəndinə müvafiq surətdə sahib olduğu hüquqların bütövlükdə və yaxud müvafiq hissədə köçürülməsi ilə əlaqədar olmasın.

16.3 ƏİBK iştirakçılarını bu Sazişə əsasən heç bir öhdəlikdən azad etmədən, hər bir ƏİBK iştirakçısı bu Sazişlə müəyyən edilmiş bütün və ya hər hansı

öhdəlikləri, bu öhdəlikləri öz adından üçüncü tərəfə icra etdirmək yolu ilə yerinə yetirmək hüququna malikdir; lakin bu şərtlə ki, ƏİBK iştirakçısı adından Dövlət hakimiyyət orqanı çıxış etdikdə və müvafiq Layihə sazişi ilə digər hal nəzərdə tutulmadıqda, belə bir Dövlət hakimiyyət orqanı müvafiq öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi və yerinə yetirilməsi üçün iqtidarsızlıq üçün məsuliyyət daşıyır, ƏİBK iştirakçısı isə bununla əlaqədar bu Sazişə münasibətdə heç bir məsuliyyət daşmır.

16.4 16.1 Bəndinin müddəalarına xələl gətirmədən, hər bir ƏİBK iştirakçısı bu Sazişlə və digər Layihə sazişləri ilə bağlı bankların və digər maliyyə müəssisələrinin xeyrinə maddi təminatlar yaratmaq hüququna malikdir (digər məsələlərlə yanaşı belə təmin edilmiş girovun həyata keçirilməsi ƏİBK iştirakçısının bu Sazişlə və digər Layihə sazişləri ilə müəyyən edilmiş maraqlarına varis kimi sahib olmaq yolu ilə təmin edilməsi şərti ilə); lakin bu şərtlə ki, əgər təklif olunan hüquq varisi, girov sahibi, ödəniş mənfəətçisi və ya sığortalanmış tərəf və ya digər tərəf Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin pozuntusu olaraq milli təhlükəsizlik, müdafiə və/yaxud ictimai mühafizəyə təhlükə yaradırsa, Hökumət bildiriş aldıqdan sonra on beş (15) gün ərzində bu Saziş üzrə hər hansı hüquqların verilməsini, girov yaradılmasını, ödəniş və ya sığorta olunmuş girovu təsdiq etməsin). Əvvəlki cümlədə göstərilənlər istisna olmaqla, belə müdafiə maraqlarının yaranması və onların icra edilməsi Dövlət hakimiyyət orqanlarının hər hansı razılığı və ya icazəsi olmadan həyata keçirilir, ƏİBK iştirakçısı Hökumətə bu maddi təminatın təfərrüatını və bu maraqdan faydalanan şəxs haqqında məlumatı bildirdikdən sonra, icbari xarakter daşıyır və Dövlət hakimiyyət orqanları, ƏİBK iştirakçısının müvafiq müraciəti olduqda, belə banklarla və ya maliyyə müəssisələri ilə onların bu cür yaradılmış maddi təminatların qanuni qüvvəsini və işgüzar səmərəliliyini təmin etmək baxımından tələb edə biləcəyi müqavilələri və razılaşmaları imzalayır, o cümlədən:

- (a) Dövlət hakimiyyət orqanlarının ƏİBK iştirakçısının hər hansı öhdəliyini yerinə yetirməməsi ilə və Dövlət hakimiyyət orqanlarının bununla əlaqədar hər hansı addımı atmaq niyyəti ilə qabaqcadan xəbərdarlığı; və
- (b) belə maddi təminatlara uyğun olaraq hər hansı bu cür öhdəliyin yerinə yetirilməməsi halını aradan qaldırmaq hüququnun mövcudluğunun mövqeyini əldə etmək və ƏİBK iştirakçısının bu Sazişlə müəyyən edilmiş mövqeyini əldə etmək və bu mövqeyə girmək hüququnun mövcudluğunun və hüquqlardan istifadə edilə bilməsinin qəbul edilməsi.

16.5 Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin (o cümlədən, burada göstəriləndiyi kimi Layihə sazişlərinin Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi ilə təsdiq olunması və qüvvəyə minməsinin) tətbiq olunması yolu ilə Layihə iştirakçılarna verilə bilən hüquqlara və azadolunmalara xələl gətirmədən, Dövlət hakimiyyət orqanları Layihənin həyata keçirilməsi müddətində hüquqların verilməsi, ötürülməsi və onlara ƏİBK iştirakçıları tərəfindən

başqa cür sərəncam verilməsi şəraitindən fərqli olan Şəxslərin ƏİBK iştirakçılarında başqa bu Sazişdə göstərilən bütün və ya bir neçə öhdəliklərə və bütün və ya bir neçə hüquqlara sahib olması şəraitinə gətirib çıxara bilməsini təsdiq edir və bu zaman Dövlət hakimiyyət orqanları belə şərait yarandıqda, onun tərəfindən lazımi şəkildə imza edilmiş və forma və məzmunca müvafiq ƏİBK iştirakçısı və ya iştirakçıları üçün məqbul sayılan sazişi aldıqda digər Şəxsin Hökumət və burada olan digər Layihə iştirakçısının podratçı tərəflər olması və müvafiq Layihə sazişi ilə nəzərdə tutulmuş hüquq, imtiyaz və/yaxud azad olunmalara sahiblənmək məqsədi üçün həmin sazişi təsdiqləyir və dərhal ƏİBK iştirakçısına və ya iştirakçılarına qaytarır. Hər hansı bir anlaşılmazlığın aradan qaldırılması məqsədi ilə, bu 16.5 Bəndinin müddəaları (i) müvafiq Layihə iştirakçısına ƏİBK iştirakçısı statusunu vermək və ya (ii) Layihə iştirakçısına münasibətdə tətbiq olunan vergi rejiminin 8 və 14 Maddələrində göstərilmiş və bu Sazişin müddəaları ilə təsbit edilmiş və xüsusi ilə Vergilərə tətbiq olunan rejimdən fərqli bir rejimin yaranması məqsədi ilə istifadə olunmamalıdır.

- 16.6 Dövlət hakimiyyət orqanları bir-başa olaraq bildirir ki, ƏİBK iştirakçıları tərəfindən 16-cı Maddənin müddəalarına müvafiq olaraq hüquqların verilməsi və öhdəliklərin köçürülməsini Sazişə Tərəflər tam mümkün və nəzərdə tutulan bir fəaliyyət kimi qəbul edirlər. Yuxarıda göstərilənlərə müvafiq surətdə, Dövlət hakimiyyət orqanları razılıq verir və öz üzərinə öhdəlik götürür ki, ƏİBK iştirakçılarından müvafiq xahiş alındıqdan sonra hüquqların verilməsi və ya öhdəliklərin ötürülməsini qanuniləşdirmək və onlara hüquqi müdafiə vasitəsi qüvvəsini vermək üçün və ya 16.5 Bəndində nəzərdə tutulduğu kimi Layihə iştirakçılarına podratçı olmaq imkanını yaratmaq məqsədi ilə lazım olan bütün sənədləşməni təqdim, qəbul və/yaxud təsdiq edəcəklər.

MADDƏ 17

MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLLİ VƏ TƏTBİQ OLUNAN QANUN

- 17.1 Bu Maddənin müddəaları, 17.2 Bəndində istinad edilmiş qanunvericiliyə əsasən bu Sazişin hər hansı digər müddəalarının qeyri-qanuniliyi, qüvvədə olmaması və ya icbari qaydada icra edilə bilməməsinə baxmayaraq, qanuni qüvvəyə malikdir və tətbiq edilir. Maddə 17-də nəzərdə tutulmuş arbitraj İCSİD Konvensiyasının 26-cı Maddəsində göstərilən münaqişənin həll edilməsi üçün hüquqların yerli məhkəmədə müdafiə olunmasının tükənməsi şərtlərinə tətbiq edilmir. Əvvəlcədən müvafiq bildirişin təqdim olunması və Tərəflərə yaranmış mübahisəni arbitraja müraciət etmədən şərait yaratmaq məqsədi ilə, və bu Maddəyə müvafiq olaraq hər hansı məsələni Tərəf və ya Tərəflər vasitəsi ilə arbitraj tərəfindən baxılmağa təqdim etməyin ilkin şərti olaraq, Tərəf və ya Tərəflər bütün digər Tərəflərə mübahisə haqqında bildiriş təqdim etməli və məsələni arbitrajın baxılmasına 22-ci Maddənin müddəalarına müvafiq olaraq təqdim olunmuş bildiriş tarixindən yalnız otuz (30) gün keçdikdən sonra təqdim edə bilirlər; bir şərtlə ki, müvafiq Tərəf

mübahisə(lər) haqqında bildiriş təqdim etmişdirsə, bu mübahisə(lər) üzrə arbitraja qatılmaq üçün yenidən bildiriş təqdim etməyə ehtiyac olmayacaq; və bir şərtlə ki, mübahisə arbitraj tərəfindən baxılmaq üçün təqdim olunduqdan sonra, Arbitrajda iştirak edən tərəf üçün araşdırılan mübahisələrin siyahısına yenisini əlavə etmək, onları dəyişdirmək və ya yenidən tərif etmək üçün yenidən bildiriş təqdim etmək üçün ehtiyac olmayacaq. Bir tərəfdən (i) Hökumət, Dövlət, hər hansı Dövlət müəssisəsi və/yaxud Yerli hakimiyyət orqanları və digər tərəfdən (ii) bir və ya bir neçə ƏİBK iştirakçıları arasında bu Sazişdən irəli gələn və ya bu Sazişlə hər hansı formada əlaqədar olan (o cümlədən bu Sazişin meydana çıxması, onunla bağlı məsələlərin arbitraj məhkəməsində həll olunması, yaxud mövcudluğu, qanuniliyi və ya xətm olunması ilə bağlı olan) hər hansı mübahisə bu Maddəyə uyğun olaraq arbitraj məhkəməsinə verilə bilər. ƏİBK iştirakçıları belə mübahisəni arbitraj məhkəməsinə birlikdə verə bilər və öz aralarında arbitraj məqsədləri üçün bu Sazişə uyğun olaraq verilmiş hüquqları bölüşdürə bilərlər; daha sonra razılaşıdırılır və nəzərdə tutulur ki, yuxarıda deyilənlər birdən çox ƏİBK iştirakçısının iştirak etdiyi arbitraj məhkəməsində ƏİBK iştirakçılarının hər hansı və ya bütün mübahisəli məsələlərdə birgə mövqe tutmasını tələb etmir. Bundan başqa, arbitraj məhkəməsinə mübahisədə özünün bilavasitə marağı olduğunu göstərən və çıxarılacaq qərar ilə razı olacağını bildirən hər hansı ƏİBK iştirakçısı ilk əvvəl tərəf olmadığı arbitraj araşdırmasına, onun prosesə qoşulacağı ana qədər tutulmuş protokollar ilə razı olmasını bildirmək şərti ilə, qoşula bilər.

- 17.2 İCSİD Konvensiyasına dair Dövlətin bilavasitə nəzərdə tutulması halları istisna olmaqla, Hökumət və bütün başqa Tərəflər bununla bu cür mübahisələrin İCSİD Konvensiyasına və İCSİD Arbitraj Qaydalarına uyğun olaraq arbitraj yolu ilə həll etməyə razılıqlarını verirlər. Hökumət Dövlət hakimiyyət orqanlarının bu Sazişdən irəli gələn və ya onunla əlaqədar hər hansı bir formada olan mübahisələr üçün İCSİD yurisdiksiyasına razılıq verməsinin qanuni qüvvəsini təmin etmək üçün lazım olan bütün tədbirləri görür və qərarları qəbul edir. İCSİD Arbitraj Qaydaları ilə bu Sazişin müddəaları arasında ziddiyyət olduqda, bu Sazişin müddəalarına üstünlük verilir. İCSİD Konvensiyasının 25(1) Maddəsinin məqsədləri üçün və bu Sazişlə bağlı olan digər məqsədlər baxımından Tərəflər arasında meydana çıxan hər hansı münaqişə bilavasitə investisiya nəticəsində meydana çıxan qanuni münaqişə hesab edilir. Qüvvəyəminmə tarixindən etibarən Tərəflər arasında yarana biləcək hər hansı bir mübahisə «effektiv surətdə başlanmış» və Hökumətin xarici kapitala tətbiq etdiyi bütün icazə və səlahiyyətləri almış bilavasitə investisiya nəticəsində yaranan qanuni mübahisə hesab olunur. Hökumətin İCSİD Konvensiyasına istisnası sonradan dəyişdirilmiş və ləğv olunmuşdursa və bunun nəticəsində əvvəllər İCSİD Konvensiyasına müvafiq surətdə arbitrajda baxıla bilməyən məsələlər bundan sonra bu Konvensiyanın müddəalarına əsasən arbitrajda çözümlə bilər, Hökumət və bütün başqa Tərəflər bu cür mübahisələrin İCSİD Konvensiyasına və İCSİD Arbitraj Qaydalarına uyğun olaraq arbitraj yolu ilə həll etməyə razılıqlarını verirlər.

- 17.3 Əgər hər hansı səbəbdən (o cümlədən Hökumətin İCSİD Konvensiyasına istisnası da daxil olmaqla) və 17.2 Bəndində verilən razılığa baxmayaraq, bu saziş nəticəsində meydana çıxan və ya bu Sazişə başqa cür əlaqəli olan hər hansı mübahisənin həll edilməsi üçün İCSİD arbitrajının keçirilməsi mümkün deyilsə, bu münaqişə son olaraq Beynəlxalq Ticarət Palatasının Arbitraj Qaydalarına («ICC Qaydaları»na) əsasən həll edilir. ICC Qaydaları ilə bu Sazişin arbitrajla bağlı müddəaları arasında ziddiyyət yarandıqda, bu Sazişin müddəalarına üstünlük verilir.
- 17.4 Bu Saziş əsasında yaradılan arbitraj məhkəməsi üç (3) hakimdən ibarət olur və bu hakimlərdən birini arbitraj baxılmasını tələb edən Arbitrajda iştirak edən Tərəf və ya Arbitrajda iştirak edən Tərəflər, digərini isə Arbitrajda iştirak edən əks Tərəf və ya Arbitrajda iştirak edən əks Tərəflər təyin edirlər. Arbitraj tribunalına sədrlik edən üçüncü hakim isə birinci və ikinci tərəfin və ya tərəflərin təyin etdikləri hakimlərin razılığı əsasında təyin edilir. Əgər arbitraj məhkəməsi haqqında müraciətdən sonra 30 (otuz) gün ərzində belə iki hakimdən hər hansı biri təyin edilməsə, yaxud birinci iki hakim onlardan sonuncusunun təyin edilməsindən sonra 30 (otuz) gün ərzində üçüncü hakimin təyin edilməsi haqqında razılığa gələ bilməsələr, bu üçüncü hakimin təyin edilməsi hər hansı Arbitrajda iştirak edən Tərəfin müraciətinə əsasən hakimləri ICC Arbitraj Qaydalarının təyinatmə müddəalarına uyğun olaraq fəaliyyət göstərən Beynəlxalq Ticarət Palatası tərəfindən həyata keçirilir. İCSİD Konvensiyası və İCSİD Arbitraj Qaydalarına əsasən keçirilən məhkəmə işi ilə əlaqədar tərəflər İCSİD Konvensiyasının istinad edildiyi 38-ci Maddəyə uyğun olaraq üçüncü və sədrlik edən hakimin təyin edilməsi müddəti Arbitrajda iştirak edən Tərəfin Beynəlxalq Ticarət Palatasına müraciətindən sonra 90 (doxsan) günə qədər uzadılması haqqında razılığa gəlirlər. Tərəflər razılığa gəlirlər ki, bu Sazişə əsasən arbitraj məhkəməsinin idarə edən hər hansı təşkilatın ödəniş səviyyələrinin başqa qaydada müəyyənləşdirməsindən asılı olmayaraq, Arbitrajda iştirak edən Tərəflər arbitraj məhkəməsinin üzvlərinin haqqını onların hakimlər kimi xidmət göstərməsi üçün lazım olan səviyyədə ödəməyə razı olurlar.
- 17.5 Bu Sazişə uyğun olaraq meydana çıxan hər hansı arbitraj məhkəməsinin işi ilə əlaqədar Arbitrajda iştirak edən Tərəflərin yazılı razılığı ilə məhkəmə işi haqqında əlavə və ya alternativ qaydalar qəbul edilə bilər.
- 17.6 Tərəflər bütün arbitraj araşdırmalarının İsveçrənin Cenevrə şəhərində keçirilməsinə razı olurlar (bütün Arbitrajda iştirak edən Tərəflərin bu araşdırmaların Xarici ölkələrin arbitraj məhkəmələrinin qərarlarının tanınması və icra olunması haqqında 1958-ci il Nyu-York Konvensiyasını ratifikasiya etmiş başqa ölkədə keçirilməsinə yazılı razılıqları olduğu hallar istisna edilməklə). Hər hansı arbitraj prosesi zamanı istifadə edilən dil ingilis dili olmalıdır və hakimlər bütün məqsədlər üçün bu Sazişin ingilis dilindəki mətnindən istifadə edir və həmin mətnə istinad edirlər. Arbitrajda iştirak edən hər hansı Tərəfin müvafiq müraciəti olduqda arbitraj məhkəməsi

- prosesinin sinxron tərcüməsi və sübutların və sənədlərin yazılı tərcüməsi bu barədə müraciət etmiş Arbitrajda iştirak edən Tərəfin hesabına təmin edilir.
- 17.7 Tərəflər mübahisənin həll edilməsi üçün lazım olan hər hansı məlumatın alınması məqsədi ilə arbitraj tribunalına Obyektlərə əsaslandırılmış şəkildə sərbəst giriş təmin edirlər. Hər bir Arbitrajda iştirak edən Tərəf, Arbitrajda iştirak edən qarşı Tərəfin, yaxud hakimlərin müraciəti əsasında, hakimlərin fikrincə mübahisə ilə əsaslı əlaqəsi olan bütün sənədlərin təqdim edilməsini və şahidlərin iştirakını təmin edir.
- 17.8 Arbitraj məhkəməsinin bu 17-ci Maddə əsasında verilmiş qərarı, belə qərar arbitraj məhkəməsi tərəfindən verildiyi andan etibarən, Arbitrajda iştirak edən Tərəflər üçün son və icbari olmalıdır. Arbitrajda iştirak edən Tərəflər belə qərara dərhal və ləngimədən əməl etməyi öz öhdələrinə götürürlər. Belə qərar müvafiq yurisdiksiyaya malik hər hansı məhkəmədə məhkəmə yolu ilə təsdiq və ya icra edilə bilər, yaxud bu qərarın məhkəmə tərəfindən təsdiq edilməsi və onun icrasının təmin edilməsi və yerinə yetirilməsi (həminin tətbiq edilə bilməsindən asılı olaraq) haqda ərizə ilə müraciət oluna bilər.
- 17.9 9.2(i) yarımbəndinin müddəalarına müvafiq olaraq, əgər son məhkəmə qərarına pul itkisinin ödənilməsi də daxildirsə, həmin qərar bu Sazişin ödənilən və ödənilməli olan məbləğlər haqqında müddəalarına uyğun olaraq Dollarla ödənilir, və mübahisəyə səbəb olan hadisə, öhdəliyin yerinə yetirilməməsi və digər pozuntuların baş verdiyi gündən bu barədə məhkəmə qərarının tam icra edildiyi tarixə qədər hesablanmış faizin ödənilməsini də əhatə edir. Arbitraj məhkəməsi məqsədəuyğun hesab etdiyi aralıq və ya mötədil qərarlar da çıxara bilər.
- 17.10 İCSİD Konvensiyasına və İCSİD Arbitraj Qaydalarına əsasən keçirilən arbitraj proseslərinə münasibətdə Tərəflər bununla qərarın ləğv edilməsini tələb edən Arbitrajda iştirak edən Tərəf həmin qərarın tam məbləği həcmində qeyd-şərtsiz bank zəmanəti təqdim etməyincə, hər hansı qərarın icrasının İCSİD Konvensiyasının Maddə 52–yə uyğun olaraq bu məqsədlər üçün təyin edilmiş müvəqqəti Komitə tərəfindən təmin edilməyəcəyinə razı olurlar. ICC qaydalarına əsasən keçirilən arbitrajlara münasibətdə Arbitrajda iştirak edən Tərəflər bununla arbitraj prosesinə məhkəmə yolu ilə özləri tərəfindən müdaxilə edilməsi hüququndan, eləcə də hər hansı son arbitraj qərarını ləğv etmək, təxirə salmaq və ya onun təsdiq və ya icrasının təmin edilməsini hər hansı yurisdiksiyaya (həmin arbitrajın keçirildiyi yurisdiksiya istisna edilməklə) malik hər hansı məhkəmə tərəfindən inkar edilməsinə nail olmaq hüququndan imtina edirlər.
- 17.11 Hər bir Dövlət hakimiyyət orqanı bununla bu Sazişi tətbiq etmək üçün hər hansı məhkəmə işi ilə əlaqədar mülkiyyət toxunulmazlığına və ya bu Sazişə əsasən arbitraj məhkəməsi tərəfindən verilmiş hər hansı aralıq və mötədil qərarı və ya məhkəmənin son qərarını icra etmək iddialarından, o cümlədən iş prosesinin toxunulmazlığı, hər hansı məhkəmənin yurisdiksiyasının

toxunulmazlığı və onun hər hansı mülkiyyətin toxunulmazlığına olan aralıq və ya mötədil qətnaməyə əsaslanan əmlak üzərinə məhkəmə qərarından əvvəl həbs qoyulmasına və məhkəmənin son qərarının yerinə yetirilməsinə olan iddialardan əl çəkirlər; lakin bir şərtlə ki, bu Sazişin heç hansı digər müddəsinə varmadan, bu Bənd ilə nəzərdə tutulmuş imtina yalnız Dövlət hakimiyyət orqanlarının Ərazi xaricində sahib olduqları və ya onların nəzarəti altında olduqları əmlaka şamil edilir və (i) müstəsna olaraq diplomatik hüquqların, o cümlədən Hökumətin diplomatik missiyalarının, konsulluq idarələrinin, xüsusi missiyalarının, beynəlxalq təşkilatlar və ya beynəlxalq konfranslar yanında missiyalarının hüquqlarının həyata keçirilməsinə istifadə olunan və ya istifadə olunması nəzərdə tutulan əmlaka, o cümlədən onların mebellərinə, nəqliyyat vasitələrinə və yalnız belə bir missiya, vəzifə, təşkilat və/yaxud konfransların maliyyələşdirilməsi zamanı istifadə olunmaq üçün bank hesablarında saxlanılan vəsaitlərə, (ii) hərbi təyinatlı və ya hərbi məqsədlər üçün istifadə olunan və ya istifadəsi nəzərdə tutulan əmlaka, (iii) Hökumətin əsas mədəni irsinin və ya arxivlərinin bir hissəsini təşkil edən və satışı çıxarılmayan və ya çıxarılması planlaşdırılmayan əmlaka, o cümlədən muzey, arxeoloji qazıntı ərazisi, kitabxana və bunlarla əlaqədar tarixi qoruqlara və elim obyektlərə, qəbristanlıqlara, heykəllərə və digər oxşar əmlaka, (iv) Ərazi xaricində yerləşən sərgidə nümayiş etdirilən elmi və ya tarixi maraq doğuran və satışı çıxarılmayan və ya çıxarılması planlaşdırılmayan əmlaka və (v) xüsusi olaraq Hökumət tərəfindən istifadə olunan gəmi və təyyarələrə şamil edilmir.

17.12 Бу 17-жи Маддя Инэилтярянин ясас щцгугуна уйьун сурятдя, (и) суверен дювлятлярин ямялиййатларынын Инэилтяря ганунларынын щяр щансы гайда вя принципляри васитясиля мцщакимя олунмасы вя йа юзбашына олараг гануни сайылмасына манечилик тюрядилмяси вя йа (ии) бу 17-жи Маддяни идаря едян щяр щансы диэяр ганунун мцддяаларынын истифадясинин тяляб олунмасы истисна едилмякля тянзимлянир.

MADDƏ 18

ƏMƏLİYYAT ŞİRKƏTİ

18.1 Yalnız Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin hər hansı Əməliyyat şirkətinin Ərazi daxilində biznes əməliyyatı aparmaq üçün qeydiyyatdan keçməsi haqqında hər hansı tələbinə əməl etmək şərti ilə, ƏİBK iştirakçıları bir və ya bir neçə Əməliyyat şirkəti yaratmaq, ona sahib olmaq və nəzarət etmək və/yaxud Ərazi daxilində, yaxud onun xaricində hər hansı yurisdiksiya çərçivəsində yaradılmış bir və ya bir neçə Əməliyyat şirkəti seçmək hüququna malikdir. ƏİBK iştirakçıları birlikdə (i) ƏİBK iştirakçıları adından Hökumətin hər hansı Layihə sazişi əsasında müəyyənləşdirilmiş hər hansı və bütün öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinin təmin edilməsi və (ii) ƏİBK iştirakçıları adından, ƏİBK iştirakçılarının hər hansı Layihə sazişindən

irəli gələn bütün öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi məqsədi ilə hər hansı Əməliyyat şirkətini təyin etmək hüququ vardır. Hər hansı və bütün Əməliyyat şirkətləri, ƏİBK iştirakçılarının verdiyi icazə həddində hər hansı və bütün Layihə üzrə fəaliyyətlə əlaqədar, ƏİBK iştirakçılarının agentləri və ya müstəqil podratçısı kimi, ƏİBK iştirakçılarının bildirdiklərinə müvafiq olaraq, fəaliyyət göstərə bilərlər.

- 18.2 ƏİBK iştirakçılarna bununla özünün və hər hansı Podratçının (hər hansı Əməliyyat şirkəti də daxil olmaqla) Layihə üzrə fəaliyyətlə bağlı işə götürəcəyi işçiləri seçmək və onların sayını təyin etmək səlahiyyəti verilir. Dövlətin Layihə ilə bağlı işə götürülən bütün vətəndaşları onlardan tələb edilən iş saatlarının miqdarının və onlara ödənilmək haqqı ilə verilən güzəştləri, eləcə də işə götürmənin digər maddi aspektlərini müəyyən edən yazılı əmək müqavilələri əsasında işə götürülməyə. Özlərinin müvafiq əmək müqavilələrinə uyğun olaraq, belə işçilər onların işə götürülməsi baxımından məqsədəuyğun olan yerlərdə yerləşdirilirlər. Nəzərə alaraq ki, heç bir Layihə iştirakçısı (i) Xam neftin daşınmasına dair beynəlxalq səviyyəli layihələrdə tətbiq olunan və əmək fəaliyyəti sahəsində istifadə olunan qayda və standartlardan yuxarı və ya (ii) işçi qüvvəsinin effektiv və səmərəli surətdə çalışmasına qarşı çıxan qayda və standartlardan istifadə etmir, Ərazi daxilində Layihə ilə əlaqədar olaraq çalışan Dövlətin vətəndaşlarına münasibətdə tətbiq olunan qaydalar, o cümlədən iş gününün davamiyyəti, məzuniyyət, ödənişlər, kompensasiyalara dair qaydalar və iş yerində tətbiq olunan təhlükəsizlik və sağlamlıq standartları, Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq olaraq ölkə vətəndaşlarına təqdim olunan şəraitdən daha aşağı səviyyədə olmamalıdır.

MADDƏ 19

FORS MAJOR

- 19.1 Pul vəsaitinin ödənilməsinə dair öhdəlik istisna olmaqla, hər hansı bir Tərəfin bu Sazişə müvafiq olaraq öhdəliklərinin və ya onların hər hansı bir hissəsinin yerinə yetirilməməsi və ya yerinə yetirilməsində gecikdirmə bu Sazişdə verilmiş tərifi əsasən Fors Major şəraitindən irəli gəldikdə və ya onun nəticəsi olduqda belə bir müvafiq öhdəliyin yerinə yetirilməsi müvəqqəti olaraq dayandırıla bilər.
- 19.2 Dövlət hakimiyyət orqanlarına münasibətdə Fors Major hadisələri aşağıdakılar ilə məhdudlaşır: (i) təbii fəlakətlər (zəlzələ, yer sürüşməsi, siklon, sel, yanğın, ildırım, daşqınlar, vulkan püskürməsi və bunlara oxşar təbii hadisə və şəraitlər), (ii) müstəqil dövlətlər arasında müharibələr, bir şərtlə ki, Azərbaycan Respublikası beynəlxalq hüquq normalarına əsasən müharibəni başlamasın və (iii) Azərbaycan Respublikası istisna olmaqla, müstəqil dövlətlər tərəfindən qoyulan beynəlxalq embarqo; hər bir halda bir şərtlə ki, (yuxarıda verilmiş (i), (ii) və/yaxud (iii) bəndlərinə əsasən) müvafiq hadisə və ya səbəb və onların nəticələri Dövlət hakimiyyət

orqanları tərəfindən onların öhdəliklərinin bütövlükdə və ya hər hansı bir hissəsinin yerinə yetirilməsinin qarşısını alır, onların nəzarəti xaricindədir və (yuxarıda verilmiş (i), (ii) və/yaxud (iii) bəndlərində göstəriləyi kimi) əvvəlcədən proqnozlaşdırıla bilən hadisələr halında, Dövlət hakimiyyət orqanlarının səhlənkərlığı, onlar tərəfindən bu Saziş və ya hər hansı digər Layihə sazişinin müddəalarının pozulması nəticəsində yaranmayıb və onun nəticəsi deyildir.

19.3 ƏİBK iştirakçılərina münasibətdə Fors Major hadisəsi müvafiq hadisə və ya səbəb və onların nəticələri ƏİBK iştirakçısı (ƏİBK iştirakçıləri) tərəfindən onun (onların) öhdəliklərinin bütövlükdə və ya hər hansı bir hissəsinin yerinə yetirilməsinin qarşısının alınması halları, onun (onların) nəzarəti xaricində olması halları və əvvəlcədən proqnozlaşdırıla bilən hadisələr halında, ƏİBK iştirakçısının (ƏİBK iştirakçılərinin) səhlənkərlığı, onun (onlar) tərəfindən bu Saziş və ya hər hansı digər Layihə sazişinin müddəalarının pozulması nəticəsində yaranmayan və onun nəticəsi olmayan hallar ilə məhdudlaşır. Bu Bəndinin müddəalarına müvafiq olaraq Fors Major hadisələri sırasına aşağıdakı hal və şərait daxildir, bir şərtlə ki, onlar bu Maddənin digər tələblərinə cavab versin: təbii fəlakət (zəlzələ, yer sürüşməsi, siklon, sel, yanğın, ildırım, daşqınlar, vulkan püskürməsi və bunlara oxşar təbii hadisə və şəraitlər), müharibə, tətill, əmək şəraiti ilə bağlı digər iğtişəşlar, üsyanlar, terror aktları, beynəlxalq embarqolar, lazımi mal, material, xidmət yaxud texnologiyani əldə etməkdə iqtidarsızlıq, müvafiq nəqliyyat vasitələrinin əldə olunması və saxlanması iqtidarsızlıq, qanun, saziş, qayda, əsasnamə və fərmanların tətbiqi, Dövlət hakimiyyət orqanlarının hərəkətləri və ya hərəkətsizliyi və ƏİBK iştirakçılərinin nəzarəti xaricində olan, burada verilmiş və ya verilməmiş, digər hadisə və şərait.

19.4 Pul vəsaitinin ödənilməsi istisna olmaqla, Fors Major nəticəsində hər hansı Tərəf öz öhdəlikdərinin bütövlükdə və ya onların bir hissəsinin yerinə yetirməkdə iqtidarsız olduqda, o müvafiq Tərəfə və ya Tərəflərə dərhal yazılı bildiriş təqdim etməlidir. Bildirişdə aşağıdakı müddəalar göstərilməlidir:

- (i) Tərəfin yerinə yetirmək iqtidarında olmadığı öhdəliklər və ya onların Tərəfin yerinə yetirmək iqtidarında olmadığı hissəsi;
- (ii) Fors Major hadisəsinin tam təsviri;
- (iii) Fors Major hadisəsinin davam edəcəyi təxmini müddət;
- (iv) Fors Major hadisəsi nəticələrini aradan qaldırmaq və ya onları yumşaltmaq üçün onun (onlar) tərəfindən təklif olunan tədbirlər.

Bu bildiriş təqdim edildikdən sonra, və Fors Major hadisəsinin mövcud olduğu müddət ərzində, pul vəsaitinin ödənilməsinə dair öhdəlik istisna olmaqla, müvafiq öhdəlik və ya onun müəyyən hissəsinin yerinə yetirilməsi müvəqqəti olaraq dayandırılır.

- 19.5 Fors Major nəticəsində özünün öhdəliklərini və ya onların müəyyən bir hissəsini yerinə yetirmək iqtidarında olmayan Tərəf Fors Major hadisəsini aradan qaldırmaq və ya onun nəticələrini yumşaltmaq və özünün öhdəliklərinin və ya onların müəyyən hissələrinin yenidən yerinə yetirilməsinə başlanması üçün bütün səylərdən istifadə etməli və vəsaitləri cəlb etməlidir (Dövlət hakimiyyət orqanları həmçinin digər Dövlət hakimiyyət orqanlarının imkan və vəsaitlərindən istifadə edirlər).
- 19.6 Özünün öhdəliklərini Fors Major nəticəsində yerinə yetirə bilməyən hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanı ƏİBK iştirakçıları və ya digər Layihə iştirakçıları tərəfindən Fors Major halının mövcudluğu müddətində və belə bir halın nəticəsində çəkdiyi zərərləri yumşaltmaq məqsədi ilə bütün addımları atmalı, habelə digər Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən müvafiq addımların atılmasını təmin etməlidirlər.
- 19.7 9.1 Bəndində göstərilmiş hal və ya şəraitdə çəkilmiş İtki və ya Zərər ilə əlaqədar kompensasiya ödənilməsinə dair Dövlət hakimiyyət orqanlarının öhdəliyinə münasibətdə, Dövlət hakimiyyət orqanları həmin 9.1 Bəndinin (ii), (iii), (iv) və (v) yarımbəndlərinə əsasən Fors Major hadisəsinin mövcudluğunu bəyan etmək hüququna malik olmayacaqlar.

MADDƏ 20

TƏSDİQNAMƏLƏR

- 201.1 Dövlət hakimiyyət orqanları bununla bu Sazişi və Hökumətlərarası sazişi aldıklarını və onlarla tanış olduqlarını təsdiq edir və onların məqbul olduqlarını bəyan edirlər.
- 20.2 Tərəflər bununla hal-hazırda və ya bundan sonra mövcud olan hər hansı Azərbaycan Respublikası Qanununun (onların şərh və tətbiqi qaydaları da daxil olmaqla) ƏİBK iştirakçılarının bu və ya digər Layihə sazişi əsasında müəyyən edilmiş hüquqlarını təhlükə altına almamasının, onları məhdudlaşdırmamasının, yaxud onlara xələl gətirməməsinin və ya həmin qanunun bu və ya hər hansı digər Layihə sazişini bütövlükdə, yaxud qismən hər hansı başqa cür dəyişdirməməsinin, ləğv etməməsinin və ya ona münasibətdə üstünlük təşkil etməməsinin onların qarşılıqlı niyyəti olmasını təsdiq edirlər.

MADDƏ 21

ƏMƏKDAŞLIQ VƏ ƏLAQƏLƏNDİRMƏ MEXANİZMİ

- 21.1 Hökumət Layihənin təsdiqi, təmin edilməsi, dəstəklənməsi və həyata keçirilməsinə yardım edilməsi baxımından özü ilə regiondakı digər hökumətlər və dövlətlər arasında bağlanması zəruri və uyğun olan digər hökumətlərarası və çoxtərəfli saziş və müqavilələr haqqında danışıqlar aparılması və onların bağlanması məqsədi ilə özünün Bütün səylərini səfərbər edir. Yuxarıda deyilənləri məhdudlaşdırmamaq şərti ilə, Dövlət hakimiyyət orqanları sərhəddən kənara çıxan Layihə üzrə fəaliyyəti başqa hökumətlərlə birgə daha səmərəli həyata keçirməkdə vasitə olacaq tədbirlərlə (səlis və lazımi şəkildə əlaqələndirilmiş gömrük və tranzit qayda və tədbirləri, eləcə də Xam neftin nəqlinə nəzarət etmək məqsədi ilə Ərazi daxilində, yaxud onun hüduqlarından kənarda ümumi ölçmə qurğularından istifadə də daxil olmaqla) bağlı ƏİBK iştirakçıları ilə məsləhətləşir.
- 21.2 Bir və ya bütün ƏİBK iştirakçılarının müraciəti əsasında Hökumət, yalnız Layihənin, yaxud onun bir qisminin və ya ƏİBK iştirakçılarının Layihə üzrə fəaliyyətlərinin hər hansı bir qisminin maliyyələşdirilməsinə yardım göstərmək və ya Layihə ilə bağlı risklərə qarşı əks tədbirlər görmək məqsədi ilə, öz adından və ya Dövlət hakimiyyət orqanları adından Hökumətin bu sazişlə müəyyən edilmiş təsdiq olunmaların, zəmanətlərin, təminatların və öhdəliklərin hər hansı Kreditor və Sığortaçılara (o cümlədən beynəlxalq maliyyə qurumları və ixrac kredit agentliklərinə) birbaşa olaraq təqdim etmək baxımından zəruri və məqsədəuyğun olan yazılı təsdiqləri edir və ya zəruri və məqsədəuyğun olan sənədləri imzalayır.

MADDƏ 22

BİLDİRİŞLƏR

Bu Saziş əsasında hər hansı Tərəfin təqdim etdiyi bütün bildirişlər yazılı şəkildə ingilis dilində tərtib edilir və telekslə, faksla, yaxud məktubla hər bir Tərəfə aşağıda göstərilən ünvanə (yaxud bir Tərəfin bu 22-ci Maddənin müddəalarına müvafiq olaraq digər Tərəflərə vaxtaşırı bildirə biləcəyi hər hansı başqa ünvanə) göndərilir. Teleks və ya faksla verilmiş bildiriş göndərildiyi tarixdən sonra gələn birinci İş günündə çatdırılmış hesab olunur. Məktubla göndərilmiş bildiriş yalnız alındıqdan sonra çatdırılmış hesab edilir.

DÖVLƏT HAKİMİYYƏT ORQANLARINA:

Azərbaycan Respublikası Hökuməti

Kimə: Bakı 370066
Lermontov küç. 68
Nazirlər Kabineti
Baş nazirin müavini
A.Şərifov cənablarına
Tel: 92 93 21
Faks: 98 97 86

HƏR BİR ƏİBK İŞTİRAKÇISINA

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti

Bakı 370007
Neftçilər prospekti 73
Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
Xarici Sərmayələri İdarəsinin rəisi
V.Ələsgərov cənablarına
Tel: (99412) 923312
Faks: (99412) 921015

Statoyl Bi-Ti-Si Kaspian AS

c/o Den norske stats oljeselskap a.s
N-4035 Stavanger
Norway
Odd-Erik Flaatin
Tel: (47) 51995331
Faks: (47) 51996930
E-poçt: oefl@statoil.com

Türkiye Petrolleri A.O.

Mustafa Kemal Mahallesi
2 Cadde, No. 86, Esentepe
06520, Ankara
Turkey
General Manager, International Projects
Tel: (90312) 2868032
Faks: (90312) 2854238
E-poçt: intproj@petrol.tpao.gov.tr

ITOCHU Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) Ink.

C/O ITOCHU Oil Exploration Co., Ltd.
5-1, Kita-Aoyama 2-chome
Minato-ku, Tokyo
Japan
Yoshio Matsukawa
Tel: (81) 3 3497 8122
Faks: (81) 3 3497 8128
E-poçt: yoshio.matsukawa@itochuoil.co.jp

Bi-Pi Eksploreyşn (Kaspian Si) Ltd.

Villa Petrolea
Bakı 3700032
Bayıl
Neftçilər prospekti 2

Vice President, Export Development
Tel: (994) 12 979211
Faks: (994) 12 971359
E-poçt: digingwt@bp.com

Remko Xəzər Enerci Limited

The Old House, 142 South Street
Dorking, Surrey RH4 2EU
UK
Mike Burchell
Tel: (44) 1306 888809
Faks: (44) 1306 743504
E-poçt: michael.burchell@ramco-plc.com

Yunocal Bi-Ti-Si Payplayn, Ltd.

14141 Southwest Freeway
Sugar Land, Texas 77478
U.S.A.
Michael L. Barnes
Tel: (281) 287-7400
Faks: (603) 917-6144
E-poçt: mike.barnes@yunocal.com

Delta Hess (Bi-Ti-Si) Limited

c/o Amerada Hess Corporation
1185 Avenue of the Americas
New York, New York 10036
U.S.A.

surəti:

Amerada Hess International Limited

33 Grosvenor Place
London SW1X 7HY
United Kingdom
Richard Mew
Tel: (44) 207 887 2733
Faks: (44) 207 887 2089
E-poçt: richard.mew@hess.com

MADDƏ 23

DİGƏR MƏSƏLƏLƏR

- 23.1 Bu Sazişə əsasən, yaxud ona uyğun olaraq ödənilməli olan hər hansı məbləğə, əgər varsa, həmin məbləğin ödənilməli olduğu tarixdən onun hesablanmış faizlə birlikdə tam ödənilməli tarixədək Razılaşdırılmış faiz dərəcəsi ilə faiz hesablanır.
- 23.2 Bu Saziş, ona qoşulan bütün əlavələr ilə birlikdə, bu sənəddə toxunulan məsələlərə münasibətdə Tərəflərin tam və bütöv razılaşmasını təşkil edir. Bu Saziş, Tərəflərin yazılı razılaşması olduğu hallar istisna olmaqla, düzəlişlərə və ya hər hansı bir digər dəyişikliklərə məruz qala bilməz. Yuxarıda deyilənlərin ümumiliyinə xələl gətirmədən, bu Sazişin heç bir Maddəsi (onun hər hansı bir Bəndi də daxil olmaqla) Tərəflərin belə düzəlişi, yaxud dəyişikliyi xüsusi şəkildə nəzərdə tutan və Tərəflərin bu cür düzəliş, və yaxud dəyişiklik etmək istədikləri Maddəyə və ya Bəndə xüsusi istinad edən yazılı razılığı olmadan düzəlişlərə və ya hər hansı başqa dəyişikliklərə məruz qala bilməz. Bu Sazişin hər hansı Maddəsi (onun hər hansı Bəndi də daxil olmaqla) Tərəflərin ümumi razılığa gəlmə və ya danışıqların aparılması yolu ilə heç bir vəchlə düzəldilmiş, yaxud dəyişdirilmiş, eləcə də, əgər hər hansı belə bir düzəlişi, yaxud dəyişikliyi konkret şəkildə nəzərdə tutmursa və ya həmin Maddəyə yaxud müvafiq Bəndə xüsusi istinad etmirsə, özündə hər hansı düzəlişi, yaxud dəyişikliyi ehtiva edən hesab edilə bilməz. Bu Sazişdə nəzərdə tutulan hər hansı hüquqdan, güzəştdən, maraqdan və ya imtiyazdan imtina yalnız xüsusi olaraq yazılı şəkildə həyata keçirildikdə və həmin hüququn, güzəştin, marağın və imtiyazın xüsusi olaraq nəzərdə tutulduğu Maddəyə (hər hansı müvafiq Bənd də daxil olmaqla) istinad etdikdə qüvvədə hesab olunur. Hər hansı belə bir imtina yalnız onun aid olduğu xüsusi şəraitlə məhdudlaşır və heç bir gələcək və ya sonrakı imtinanı nəzərdə tutmur.

- 23.3 Bu Sazişin mətnində istifadə edilmiş müddəricat və başlıqlar yalnız əlverişlilik məqsədi ilə istifadə edilmişdir və onların Tərəflər üçün hər hansı müstəsna məna daşımaları və ya hər hansı bir mövzuya aid olan bu Sazişin bütün müddələrinin hər hansı müvafiq Maddədə və ya Bənddə tapılmasını nəzərdə tutmur.
- 23.4 Kontekst başqa təfsir tələb etmədikdə, bütün Maddə, Bənd və Əlavələrə istinadlar bu Sazişin Maddələrinə, Bəndlərinə və Əlavələrinə istinadlardır. Bu Sazişdə istifadə edildiyi təqdirdə «Bu Saziş» və ya digər oxşar məna kəsb edən söz və ifadələr bu Sazişin hər hansı ayrıca müddəsinə deyil, tamami ilə bu Sazişə istinadı bildirir. «Daxil edir» və «daxil olmaqla» və oxşar məna kəsb edən digər ifadələr nə mətnə onlardan qabaq verilmiş müddələrin mənasını məhdudlaşdırır, nə də onlardan sonra verilmiş müddələri istisna edir, əksinə, bu Sazişdə işlədildikləri hər bir təqdirdə «heç bir məhdudluğu yoxdur» və ya «daxil olmaqla, lakin bunlarla məhdudlaşmayaraq» mənasını daşıyırlar. Kontekst başqa təfsir tələb etmədikdə, tək halda işlənmiş sözlərə istinadlar cəm halda işlənmiş eyni sözlərə şamil edilir və əksinə, və hər hansı qrammatik cinsə istinad başqa cinsləri də ehtiva edir.
- 23.5 Bu Sazişdə bütün işlənən «hüquqlar», «hüquq və güzəştlər», «hüquq və ixtiyarlar», «azad olunma» və digər oxşar istinadlar kontekst tələb etdikdə hüquq, imtiyaz, təminat, ixtiyar, istisna, güzəşt, hüquqi mühafizə vasitələri, zəmanətlər, səlahiyyətlər, icazə, razılıq, normalardan azad olunma, maddi məsuliyyətdən azad olunma və digər oxşar məsələlərə də şamil edilmələri nəzərdə tutur. Oxşar tərzdə, bu Sazişdə işlədilən «öhdəliklər» və «tələblər» və digər oxşar istinadlar kontekst tələb etdikdə bütün növ öhdəlik, tələb, təminat, zəmanət, razılaşma, söz vermə normalardan azad olunma, maddi məsuliyyətdən azad olunma və digər oxşar məsələlərə də şamil edilmələrini nəzərdə tutur.
- 23.6 Hər hansı Maddə (o cümlədən onun hər hansı müddəası) ilə nəzərdə tutulmuş Dövlət hakimiyyət orqanlarının və ya Layihə iştirakçısının hüquq və hüquqların müdafiəsi vasitələri cəmi olaraq tətbiq edilir və bu Sazişin hər hansı digər müddəası və ya hər hansı digər Layihə sazişinə müvafiq olaraq belə Dövlət hakimiyyət orqanlarının və ya Layihə iştirakçısının sahib olduğu mümkün olan hər hansı digər hüquq və ya hüququn müdafiəsi vasitəsini istisna etmək məqsədi ilə tətbiq edilmir.
- 23.7 Dövlət hakimiyyət orqanları və digər Tərəflər hər hansı Layihə iştirakçısından bilavasitə və ya dolayısı ilə aldıkları və ya hər hansı Layihə iştirakçısına və ya Layihəyə aid olan, və ictimaiyyətin bilmədiyi və şəxsi olan bütün məlumat və informasiyanı məxfi saxlayır və ya onun məxfi saxlanmasını təmin edir.
- 23.8 Tərəflərdən hər hansı birisi, digər Tərəfin xahişinə müvafiq olaraq, özünün Bütün söylərindən istifadə edərək belə bir xahiş ilə müraciət etmiş Tərəfin hər hansı Layihə sazişinə müvafiq olaraq öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinin təmin edilməsi üçün zəruri və ya mütənasib sayılan bütün yazılı saziş,

- sənəd və digər instrument imzalayır və nüsxələrini mübadilə edir, və ya onların imzalanması və nüsxələrinin mübadilə edilməsini təmin edir.
- 23.9 Bu Saziş və ya hər hansı digər Layihə sazişlərində əks məna kəsb edən heç hansı müddəalara baxmayaraq, ƏİBK iştirakçılarında heç birisi belə bir ƏİBK iştirakçısını və ya onun hər hansı Ortaq şirkəti belə bir Şəxsə tətbiq edilən qanunvericiliyə müvafiq olaraq cəzalandırılması ilə nəticələnəcək heç hansı hərəkəti yerinə yetirməyə vadar edilməməli və belə bir hərəkətlərin yerinə yetirilməsindən çəkinməlidir.
- 23.10 Bu Saziş (Maddə 17-də verilmiş arbitraja dair müddəalar da daxil olmaqla) İngiltərə əsas hüququnun suveren dövlətlər arasında aparılmış sövdələşmələrə dair məhkəmə qərarının çıxarılmasına imkan verməyən və ya belə sövdələşmələrin dəyərini fərziyyə əsasında müəyyən edən bütün qayda və prinsiplər istisna olmaqla, İngiltərə qanunlarına müvafiq surətdə tənzimlənir.
- 23.11 Bu Saziş bir neçə nüsxədə ingilis və Azərbaycan dillərində imzalanmışdır. Hər hansı müddəanın və ya bu Sazişə müvafiq surətdə təqdim olunan bildirişin müxtəlif dillərdəki variantlarından irəli gələn mübahisə yarandığı təqdirdə, ingilis dilindəki mətnə üstünlük veriləcəkdir.
- 23.12 Bir tərəfdən Hökumət və digər tərəfdən bu Sazişə qoşulmuş Tərəflər müvafiq tərəfə münasibətdə bu Müqavilənin müddəalarından irəli gələn və ya yaranan bütün hüquq, əks iddia və digər hüquq müdafiəsi və digər müdafiə vasitələrindən istifadə hüququnu özündə saxlayır. Bu Sazişə müvafiq surətdə Hökumət tərəfindən hər hansı ƏİBK iştirakçısına ödənilməli olan məbləğ digər hallarda ƏİBK iştirakçısı tərəfindən Hökumətə ödənilməli məbləğə qarşı sayıla və ya ondan çıxıla bilər. ƏİBK iştirakçıları tərəfindən Mənfəət vergisinin ödənilməsinə dair bütün öhdəliklər digər hallarda Hökumət tərəfindən ƏİBK iştirakçılara ödənilməli olan məbləğlərə qarşı sayıla və ya ondan çıxıla bilər və belə olan halda belə qarşı sayılma və ya çıxılma məbləği 8.2 və 8.3 Bəndlərinin məqsədləri üçün ƏİBK iştirakçısı tərəfindən Mənfəət vergisinin ödənilməsi kimi qiymətləndiriləcək (o cümlədən 8.2(v) yarım bəndinə müvafiq olaraq vergilərin ödənilməsi haqqında bildirişlərin verilməsi). Mənfəət vergisinə münasibətdə hər hansı qarşılıqlı hesaba alma yaxud çıxma halında, ƏİBK iştirakçıları Dövlət vergi müfəttişliyinə müvafiq qarşılıqlı hesaba alma və ya çıxma (o cümlədən onların məbdəğləri) barəsində yazılı məlumat təqdim edəcək.
- 23.13 Bu Sazişin hər hansı müddəası 23.10 Bəndində istinad olunmuş qanunvericiliyin müddəalarına əsasən qeyri – qanuni, etibarsız və ya müdafiə vasitəsi kimi istifadə oluna bilməyən hesab olunduqda və ya onun belə xüsusiyyətlərə malik olduğu fərz edildikdə, belə qeyri – qanunilik, etibarsızlıq və ya müdafiə vasitəsi kimi istifadə oluna bilməmə bu Sazişin heç hansı digər müddəasının qanuniliyi, etibarlılığı və müdafiə vasitəsi kimi istifadə oluna bilməyinə təsir etmir, bir şərtlə ki, müvafiq müddəanın qeyri – qanuni, etibarsız və ya müdafiə vasitəsi kimi istifadə oluna bilməməsini

müəyyənləşdirmək üçün istifadə olunan müddəalar istisna təşkil etsin, və hər hansı belə qeyri – qanuni, etibarsız və ya müdafiə vasitəsi kimi istifadə oluna bilməyən müddəa Sazişin digər müddəalarının qanuniliyi, etibarlığı və müdafiə vasitəsi kimi istifadə oluna bilməsinə xələl gətirmədən ondan ayrılmış hesab edilir.

23.14 Digər Layihə sazişləri ilə birlikdə bu Saziş Tərəflər arasında adıçəkilən sazişlərin predmetinə dair vahid bir anlaşma təşkil edir və tərəflərdən heç hansı biri bu Saziş və ya digər Layihə sazişlərində birbaşa olaraq öz əksini tapmış bəyanat, zəmanət, bəyannamə, bildiriş, təminat, razılıq, öhdəlik, dəymiş zərərin ödənilməsinə dair öhdəlik və məsuliyyətdən başqa heç hansı bir şərt bəyan etməmişlər.

BUNUN SÜBUTU OLARAQ Tərəflər lazımi qaydada səlahiyyət verilmiş nümayəndələrinə bu Sazişi bu sənədin əvvəlində göstərilmiş gün və ildə imzalamağı tapşırırlar.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
HÖKUMƏTİ

İMZA: _____
VƏZİFƏ: _____

ƏİBK iştirakçıları:

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DÖVLƏT
NEFT ŞİRKƏTİ

Bi-Pi EKSPLOREYŞN (KASPIAN Sİ) LTD.

İMZA: _____
VƏZİFƏ: _____

İMZA: _____
VƏZİFƏ: _____

STATOYL Bi-Ti-Si KASPIAN AS

REMKO XƏZƏR ENERCİ LİMİTED

İMZA: _____
VƏZİFƏ: _____

İMZA: _____
VƏZİFƏ: _____

TÜRKİYƏ PETROLLERİ A.O.

YUNOKAL
Bi-Ti-Si PAYPLAYN, LTD

İMZA: _____
VƏZİFƏ: _____

İMZA: _____
VƏZİFƏ: _____

İTOÇU OYL EKSPLOREYŞN
(AZƏRBAYCAN), İNK.

DELTA HESS (Bi-Ti-Si) LİMİTED

İMZA: _____
VƏZİFƏ: _____

İMZA: _____
VƏZİFƏ: _____

ƏLAVƏ 1

MÜƏYYƏN TƏRİFLƏR

Bu Əlavə 1 qoşulduğu Tranzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə sazişdə işlədilmiş, mətndə digər yolla tərif edilməmiş və baş hərflə yazılan söz və ifadələrin mənası aşağıdakı kimidir:

"Tənzimlənmiş balans" 8.2(xi) Bəndində müəyyən edilmişdir.

«Ortaq şirkət» hər hansı Şəxsə aid olanda birbaşa və ya dolayısı ilə, bir və ya bir neçə vasitəçi vasitəsilə, ona nəzarət edən, onun nəzarətində olan və ya ümumi nəzarət altında olan hər hansı digər Şəxs deməkdir. Bu tərifdə istifadə edildikdə «nəzarət» səsvermə hüququ verən qiymətli kağızlarda əksəriyyətə yaxud nəzarət edici marağa və ya Şəxsin tərkibində digər mülkiyyət marağına sahib olma, qanun və ya səsvermə hüququ verən sazişlərə müvafiq olaraq hər hansı bir Şəxsin fəaliyyətini idarə etmək və ya bu Şəxsin fəaliyyətinin istiqamətlərini və onun siyasətini müəyyən və təmin etmək hüququna bilavasitə və ya dolayısı ilə sahib olmaq deməkdir.

«Razılaşdırılmış faiz dərəcəsi» bu Sazişə müvafiq olaraq və ya onun şərtləri ilə ödənilməli məbləğin Faiz müddətinin hər günü üçün illik 3.5% (üç faiz yarım) və ilkin tətbiq edilən Faiz müddətinin birinci günündən sonrakı ilk İş günü üçün, və sonradan, hər bir əvvəlki Faiz müddətinin birinci günündən əvvəlki İş günü üçün qüvvədə olan LİBOR dərəcəsinin toplanmaları yolu ilə alınan məbləğ deməkdir.

«Saziş» bütün qoşulmuş Əlavələr də daxil olmaqla, bu Tranzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə saziş və müvafiq olaraq bu Sazişə dair bütün Tərəflərin imzaladığı hər bir yazılızətə, yeniləşdirmə, əlavə və hər hansı digər dəyişdirmə deməkdir və bununla bütün belə yazılı əlavə, yeniləşdirmə, dəyişdirmə, dəyişiklik və hər hansı digər düzəliş bu Sazişə daxil edilir.

«Ərizə sənədləri» 7.3 Bəndində tərif edilmişdir.

«Arbitrajda iştirak edən Tərəflər» bu Sazişə müvafiq olaraq mübahisəni arbitraja təqdim yaxud bu Sazişin müddəalarına müvafiq surətdə arbitraja qoşulmuş və ya müdaxilə etmiş Tərəf və ya Tərəflər və belə bir mübahisəyə əks Tərəf və ya Tərəflər, «Arbitrajda iştirak edən Tərəf» isə onlardan hər hansısı deməkdir.

«Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi» vaxtaşırı olaraq Azərbaycan Respublikasının mütləq hüquqi qüvvəyə malik olan və Azərbaycan Respublikasının vahid qanunverici sistemini təşkil edən qanunlar, o cümlədən Konstitusiya, bütün digər qanunlar, qanun qüvvəsinə malik olan fərmanlar, məcəllələr, qaydalar, əsasnamələr, rəsmi məlumatlar, bəyannamələr, təfsirlər, qərarlar, sərəncamlar, normativ aktlar və

siyasətlər, Azərbaycan Respublikasının tərəf olduğu və ya gələcəkdə tərəf ola biləcəyi bütün beynəlxalq müqavilələr, habelə belə beynəlxalq müqavilələrin ratifikasiyası və ya həyata keçirilməsi üçün bütün yerli qərar, qanun və fərmanlar, və bütün bu hüquqi sənədlərin üstünlük təşkil edən təfsirləri deməkdir.

«Barrel» ABŞ barreli, yəni Farenheytdə dərəcəsi ilə altmış dərəcə, Selsi dərəcəsi ilə on beş tam əlli altı dərəcəsi ($60^{\circ}\text{F}/15.56^{\circ}\text{S}$) (standarttemperatur) və 1.01325 atmosfer təzyiqi (standart atmosfer təzyiq) şəraitində ölçülən 42 ABŞ qallonu (158.987 litr) deməkdir.

«Ən əlverişli şərtlər» Layihə iştirakçısı tərəfindən hər hansı bir zamanda və ərazidə təchiz edilməsi, görülməsi və ya göstərilməsi müəyyən olunmuş bütün mal, iş, xidmət və texnologiyalara dair, eyni növə və keyfiyyətə malik olan və normal iş şəraitində eyni ərazidə bir-biri ilə əlaqədar olmayan Şəxslər arasında mövcud mal, iş, xidmət və texnologiyalara tətbiq edilən şərtlərlə ilə müqayisə edilə bilən şərtlər altında təchiz edilən mallar, görülmə işlər və göstərilən xidmətlər üçün əsas götürülən tariflər deməkdir.

«Bütün səylər» müvafiq Şəxs tərəfindən onun imkanları çərçivəsində mövcud şəraitdə müvafiq məqsədə çatmaq üçün çalışqanlıqla və vicdanla edilmiş bütün qanuna uyğun və ağılabatan səylər deməkdir.

«İş günü» şənbə və bazar günləri və Azərbaycan Respublikasında rəsmi bayram olmayan hər bir gün, LIBOR dərəcəsinin hesablanmasına dair isə İngiltərənin London şəhərində bankların adətən bank əməliyyatlarının aparılması üçün açıq olduqları gün deməkdir.

«İş qaydaları» Əlavə 3-də verilmiş Obyektlərin tikintisi, quraşdırılması, istifadəsi və saxlanılmasına aid olan qayda və əsasnamələr deməkdir.

«Konstitusiyaya» Dövlətin vaxtaşırı olaraq düzəlişlər edilə yaxud yeniləşdirilə və ya əvəz edilə bilən konstitusiyası deməkdir.

«Tikinti dəhlizi» Əlavə 2-nin 6-cı Maddəsində tərif edilmişdir.

«Podratçı» bütün və hər hansı ƏİBK iştirakçısı yaxud onun Ortaq şirkəti üçün və ya ƏİBK iştirakçısının yaxud Ortaq şirkətin xeyri üçün Layihə ilə əlaqəli olan malları, işləri, xidmətləri və texnologiyaları bilavasitə və ya dolayısı ilə təchiz edən Şəxs, habelə belə bir Şəxsin hüquq varisləri və səlahiyyətli müvəkilləri deməkdir. Bu ifadə həmçinin müvafiq mal, iş, xidmət və texnologiyaları təchiz edən Pay Sahibini və ya Əməliyyat şirkətini, ƏİBK iştirakçılarının Ortaq şirkətlərini, Yükgöndərənləri də əhatə edir, ƏİBK iştirakçılmasına şamil edilmir. Bu ifadə hər hansı digər Şəxsin işçisi rolunda çıxış edən heç hansı fiziki şəxsə şamil edilmir.

«Maraq dəhlizi» Əlavə 2-nin 6-cı Maddəsində tərif edilmişdir.

«Xəta nəticələrinin aradan qaldırılması müddəti» 3.4 Bəndində tərif edilmişdir.

"Satış" 8.2(xiv) Bəndində müəyyən olunmuşdur.

«Dollarlar» və ya «\$» Amerika Birləşmiş Ştatlarının valyutası deməkdir.

«İkiqat vergi müqaviləsi» Azərbaycan Respublikasında qüvvədə olan Vergilərə dair hər hansı tətbiq edilən və ya müvafiq olan müqavilə və ya konvensiya deməkdir.

«İqtisadi tarazlıq» ümumi ƏİBK sistemi miqyasında, tətbiq edilən tarixdə Layihə sazişlərinə müvafiq olaraq Şəxsin hüquq, maraq, azadolma, güzəşt, müdafiə və həmçinin Şəxsə təmin edilmiş və ya verilmiş oxşar imtiyazlar və Şəxsin daşdığı müvafiq məsrəf, xərc, öhdəlik, qadağa, şərt və məhdudiyətlər arasında yaranan nisbi balans nəzərə alınmaqla, Layihənin Layihə iştirakçıları üçün iqtisadi nöqteyi nəzərdən dəyəri deməkdir.

«Qüvvəyəminmə tarixi» 3.1 Bəndində tərif edilmişdir.

"Hüquqi şəxs" hər hansı bir dövlətin qanunları və ya yurisdiksiyası çərçivəsində, yaxud iki və ya daha çox Şəxsin yazılı müqaviləsi ilə təsis yaxud təşkil edilmiş istər hökumət, istərsə də özəl xarakterli hər hansı bir şirkət, korporasiya, məhdud məsuliyyətli cəmiyyət, tərəfdaşlıq, məhdud məsuliyyətli tərəfdaşlıq, birgə müəssisə, təşkilat, birlik, trest və ya hər hansı digər hüquqi şəxs və ya təşkilat deməkdir.

«Ekspropriasiya» hər hansı milliləşdirmə və ya ekspropriasiya, və ya milliləşdirmə və ya ekspropriasiyanın təsirinə bərabər təsirə malik digər hərəkət deməkdir, və hər hansı bir anlaşılmazlığın aradan qaldırılması məqsədi ilə, bu tərifə aşağıdakılar da daxildir:

- (i) Şəxsin vəsaitlərinin ekspropriasiyası;
- (ii) əmlak və ya hüquqların alınması, və ya belə bir əmlak və hüquqlardan istifadəyə xələl gətirən məhdudlaşdırma, o cümlədən iştirak payı və ya müvafiq maraqlarına sahib olmaq vasitəsi ilə ekspropriasiya;
- (iii) ayrı-ayrılıqda ekspropriasiya təşkil etməyə də bilən, lakin birlikdə götürüldükdə ekspropriasiyaya bərabər olan tədbir və ya təsirlər; və
- (iv) hər hansı vergi, rüsum, haqq və ya ödənişə dair ayrı-ayrılıqda və ya birlikdə ekspropriasiyaya bərabər olan tədbir və ya təsirlər.

«Obyektlər» Xam neftin Ərazi daxilində və/yaxud onun vasitəsilə nəqli üçün ƏİBK iştirakçıları tərəfindən və ya onların adından Ərazi daxilində tikilən, quraşdırılan, saxlanılan, təmir edilən, əvəz olunan, genişləndirilən, uzadılan, mülkiyyətdə olan, nəzarət olunan və/yaxud istismar olunan bir və ya daha çox boru kəməri və onların şaxələri, və bütün yeraltı və yerüstü və ya dənizdibi qurğular və köməkçi avadanlıq, bütün yükləyici, boşaldıcı, doldurucu, ölçü, sınaq və yoxlama qurğuları,, rəbitə, telemetriya avadanlığı və buna bənzər avadanlıqlar, boru kəməri təmizləyən və məlumat alan elektron ərsinlərinin bütün göndərici və qəbuledici qurğuları, nasos stansiyalarının işlədilməsi yaxud digər sistem tələbləri üçün lazım olan maye yaxud qaz formasında olan yanacaqın və/yaxud elektrik enerjisinin ötürülməsi üçün istifadə edilən bütün boru kəmərləri, elektrik enerjisi xəttləri və digər müvafiq avadanlıq, katod üsulu ilə mühafizə cihazları və avadanlıq, bütün izləmə nöqtələri, işarə nişanları və protektor anodları, bütün port, terminal, saxlama və digər əlaqədar qurğular, bütün dəniz körpüləri və bunlara bənzər obyektlər, və müvafiq zamanlarda onların ayrı-ayrılıqda və birlikdə lazımi işləməsi üçün və bütün bunlar ilə əlaqədar olan fiziki fondlar və köməkçi avadanlıqlar deməkdir.

«Ədalətli bazar dəyəri» işləyən müəssisə timsalında nəğd pulun diskontlaşdırılmış axınları metodundan istifadə edilməklə, sağlam mühitdə müvafiq surətdə almaq və satmaq istəyində olan şəxslərin olması fərz olunmaqla, Layihə iştirakçısının işlərinin ümumi vəziyyəti və əlaqəli sərmayələrini nezərə alaraq, və Ekspropriasiya ilə nəticələnə bilən və ya onunla əlaqədar olan bütün qeyri-xeyirxah şərtlər (o cümlədən dəyərin hər hansı azalması) nəzərə alınmamaqla hesablanan və Ekspropriasiya nəticəsində alınan, azaldılan, zərərə məruz qalan, dəyəri azalan, ziyan vurulan yaxud digər mənfi təsirə məruz qalan Layihə iştirakçısının maraqları, sərmayələri, əmlakı, kommersiya xarakterli sövdələşmələri, hüquq, imtiyaz və azadolmalarının dəyəri deməkdir. Bu dəyəri təyin edərkən itkilərin əvəzi ödənilməsi prinsipi tətbiq edilir, belə ki, dəyər Ekspropriasiyadan bilavasitə əvvəlki zaman üçün müəyyən edilir.

«Maliyyələşdirmə mənbələri» bütün və hər bir borc, maliyyə xidmətləri, kredit xətti, sığorta yaxud maliyyələşdirmə və ya sığortanın digər forması mənbəsi olan, o cümlədən, heç hansı bir məhdudiyət qoyulmadan, hər hansı bank və ya maliyyə-kredit müəssisələri, maliyyələşdirmə fəaliyyəti ilə məşğul olan fond və ya kapital birləşməsi, habelə Dünya Bankı Qrupu, Xarici Özəl Sərmayələr Korporasiyası, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı və İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı üzvü olan ölkələrin hər hansı ixrac kredit təşkilatı kimi hər bir çoxtərəfli və ikitərəfli kredit təşkilatları deməkdir.

"Əsas fond" Ərazidə yerləşən və ya Layihə üzrə fəaliyyət ilə bağlı olan və hamılıqla qəbul edilmiş beynəlxalq vergi uçotu prinsiplərinə uyğun olaraq əsas və ya duyulmayan fond hesab olunan və dəyəri on beş min (15000) Dollardan (və ya müvafiq saziş və ya sazişlər bağlanan zaman bazar

mübadilə məzənnəsinə əsasən digər valyutada ekvivalent dəyərdən) artıq olan hər hansı fond deməkdir.

«Xarici valyuta» Dollar da daxil olmaqla, Dövlət hakimiyyət orqanlarından başqa digər milli hökumət tərəfindən tədavülə buraxılmış və buraxan ölkənin konvertasiya və ya valyuta mübadiləsinə dair ümumi məhdudiyyət və qadağalarına məruz olmayan hər hansı valyuta deməkdir.

«Xarici işçi» Layihə üzrə fəaliyyət aparan Şəxsin Dövlətin vətəndaşı olmayan hər hansı bir işçisi deməkdir.

"Qəsdən aldatma" Mənfəət vergisinin ödənilməsindən daimi yayınmaq məqsədilə gəliri gizlətmək niyyəti ilə Mənfəət vergisini bilərəkdən və qəsdən ödəməmək deməkdir.

«Hökumət» aşağıdakılara aid edilən hökumət, struktur, vaxtaşırı forma və ya digər dəyişiklikləri nəzərə alınmadan, Dövlətin mərkəzi və federal hökuməti və (Yerli hakimiyyət orqanları və Dövlət müəssisələri istisna olmaqla) idarə etmək, nizamlamaq, vergi, rüsum və digər ödənişlər qoymaq və yığmaq, lisenziya və ya icazə vermək, bilavasitə və ya dolayısı ilə Layihə üzrə fəaliyyəti və hər hansı Layihə iştirakçısının hüquq və ya öhdəliklərini təsdiq etmək və ya onlara hər hansı digər yolla maliyyə və ya başqa cəhətdən təsir etmək səlahiyyəti olan onun hər hansı və bütün idarə, bölmə, inzibati və digər qurum, və bütün və hər hansı icraedici və nizamlayıcı orqan, agentlik, departament, nazirlik, səlahiyyətli qurum və şəxslər deməkdir.

«İCSİD» İCSİD Konvensiyasına müvafiq olaraq yaradılmış Sərmayə mübahisələrinin həlli üzrə beynəlxalq mərkəz deməkdir.

«İCSİD Konvensiyası» Dövlətlər və digər dövlətlərin vətəndaşları arasında investisiya mübahisələrinin həlli haqqında 1965-ci il Vaşinqton Konvensiyası deməkdir.

«İlkin Məntəqə» Əlavə 2-nin 6-cı Maddəsində tərif edilmişdir.

«Sığortacı» Layihə iştirakçısı, onun hüquq varisi və səlahiyyətli müvəkkillərinə ƏİBK sistemi, Layihə və digər risklərdən bütünlüklə və ya hər hansı bir miqyasda sığorta ilə təmin edən hər hansı sığorta şirkəti və ya digər Şəxslər deməkdir.

«Pay sahibi» hər zaman ƏİBK iştirakçısında və ya Əməliyyat şirkətində hər hansı formada paya sahib olan Şəxs və onunla birlikdə onun bütün Ortaq şirkətləri, hüquq varisləri və səlahiyyətli müvəkkilləri deməkdir.

«Faiz müddəti» «Razılaşdırılmış faiz dərəcəsi» tərifinin məqsədləri üçün hər bir məbləğin ödənilməli olduğu gündən sonrakı gündən başlayaraq və 30 gün sonra başa çatan 30 (otuz) günlük bir müddət deməkdir ki, hər bir

sonrakı Faiz müddəti ondan əvvəlki Faiz müddətinin sonuncu günündən sonrakı birinci gün başlayır.

«Hökumətlərarası saziş» 18 noyabr 1999-cu il tarixli «Xam neftin Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan və Türkiyə Cümhuriyyətinin əraziləri ilə nəql edilməsinə dair Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan və Türkiyə Cümhuriyyəti arasında Saziş», ona qoşulmuş əlavələr və bu sənədlərin onların müddəalarına müvafiq surətdə uzadılmış, yeniləşdirilmiş, əvəz edilmiş, düzəlişlər edilmiş və digər üsul və vasitə ilə dəyişikliklərə məruz qalmış formaları deməkdir.

«Kreditor» hər hansı ƏİBK iştirakçısı, və ya onun hər hansı Ortaq şirkəti və yaxud Pay sahibini ƏİBK sistemi ilə əlaqədar olaraq borc pul vəsaiti, maliyyə xidmətləri, kredit xətti və ya digər üsul ilə maliyyə vəsaitləri ilə (yenidən maliyyələşdirmə daxil olmaqla) təmin edən maliyyə qurumları və ya digər Şəxslər və onların hüquq hər hansı varisləri və müvəkkilləri deməkdir.

«LİBOR» London şəhərində klirinq banklarının bank əməliyyatlarının aparılması üçün adətən açıq olduqları hər hansı gün üçün Röyter agentliyinin LİBO səhifəsində istinad olunan London banklararası depozitlər bazarında üç aylıq Dollar depozitləri üzrə təklif dərəcəsi deməkdir. Röyter agentliyinin LİBO səhifəsinin fəaliyyəti dayandırılrsa və ya bu səhifə adı çəkilən məzənnəyə istinadı dayandırsa, Tərəflərin seçdikləri digər mənbə, nəşr və ya məzənnə tətbiq edilir.

«Yerli hakimiyyət orqanları» aşağıdakılara hər hansı zaman və ya vaxtaşırı edilən struktur, forma və ya digər dəyişiklikləri nəzərə alınmadan, Dövlətin bütün və hər hansı yerli və bələdiyyə idarələri və onların tərkib hissələri, o cümlədən onun idarə etmək, məhkəmə qərarı çıxartmaq, nizamlamaq, vergi, rüsum və digər ödənişlər qoymaq və yığmaq, lisenziya və ya icazə vermək, bilavasitə və ya dolayısı ilə Layihə üzrə fəaliyyəti və hər hansı Layihə iştirakçısının hüquq və ya öhdəliklərini təsdiq etmək və ya onlara hər hansı digər yol ilə təsir etmək (maliyyə və ya digər cəhətdən) səlahiyyəti olan onun bütün idarələr, inzibati qurumlar və digər bölmələr və bütün və hər hansı icraedici, nizamlayıcı, bələdiyyə və yerli orqan, agentlik, departament, nazirlik, səlahiyyətli qurum və şəxslər deməkdir.

«Yerli valyuta» Dövlət tərəfindən tədavülə buraxılmış azad mübadilə edilən hər hansı valyuta deməkdir.

«İtki və ya Zərər» hər hansı Şəxs tərəfindən çəkilən və ya ödənilən itki, məsrəf, zədə, məsuliyyət, öhdəlik, xərc (o cümlədən faiz, cərimə, vəkil xidmətləri üçün xərc və məsrəflər), məhkəmə çəkişməsi, proses, iddia, qadağan, cərimə və ya zərər deməkdir. Müstəsna olaraq Dövlət hakimiyyət orqanı tərəfindən aparılan Ekspropriasiya halına münasibətdə, İtki və ya Zərər həmçinin dolayı, təsadüfi və vasitəli itkiləri (o cümlədən, hər hansı anlaşılmazlığın aradan qaldırılması məqsədi ilə, mənfəətin hər hansı bir

itkisi, etimadın itirilməsi, nəticələrin yumşaldılması xərclərini, və üçüncü tərəflərə münasibətdə xərcləri) də əhatə edə bilər.

«ƏİBK üzrə fəaliyyət» ƏİBK sisteminin qiymətləndirilməsi, inkişaf etdirilməsi, layihələşdirilməsi, alınması, tikintisi, quraşdırılması, maliyyələşdirilməsi, sığortalanması, mülkiyyətdə olması, istismarı (o cümlədən Obyektlər vasitəsi ilə bütün və ya hər hansı ƏİBK iştirakçısı yaxud Yükgöndərənlər tərəfindən Xam neftin daşınması), təmiri, əvəz edilməsi, saxlanması, keçirmə qabiliyyətinin genişləndirilməsi, uzadılması (şaxələr kimi) və mühafizəsi ilə birbaşa və ya dolayısı ilə əlaqədar olan və ya adları çəkilən fəaliyyət növlərindən irəli gələn, Ərazi daxilində (Layihə üzrə fəaliyyət keyfiyyətində) və ya xaricində həyata keçirilən bütün və hər bir fəaliyyət növü deməkdir.

«ƏİBK iştirakçıları» Dövlət hakimiyyət orqanlarından başqa, bu Sazişin qoşulmuş bir və ya bir neçə və ya bütün Tərəfləri (o cümlədən hər hansı bir Layihə sazişinə müvafiq olaraq bu Sazişin hüquqlarının ötürülməsi və/ya bu Sazişə qoşulma yolu ilə ƏİBK iştirakçısı statusunu əldə edən şəxslər də daxil olmaqla) və yuxarıda adları çəkilmiş hər hansı bir Tərəfin Ortaq şirkəti, hüquq varisi və səlahiyyətli müvəkkili deməkdir.

«ƏİBK nümayəndəsi» 2.3 Bəndində tərif edilmişdir.

«ƏİBK sistemi» hər hansı zaman ərzində Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəmərləri sistemi və Ərazi daxilində və xaricində yerləşən bütün müvafiq Obyektlər də daxil olmaqla bütün əlaqədar istifadədə və mülkiyyətdə olan avadanlıqlar deməkdir.

«Qeyri-dövlət torpaq mülkləri» Ərazidə Dövlət və ya hər hansı Dövlət Hakimiyyət Orqanından (hər hansı bələdiyyə orqanı və ya digər yerli hökumət və ya hakimiyyət orqanı da daxil olmaqla) başqa hər hansı Şəxsə məxsus olan, nəzarəti altında olan, onun tərəfindən istifadə olunan və ya barəsində bu Şəxs tərəfindən iddia qaldırılan torpaq sahələri və bu torpaq sahələrinə dair nə cür əmələ gəlməsindən və onlara münasibətdə nə cür səciyyələndirilməsindən asılı olmayaraq bütün müxtəlif tip və xarakterli hüquq və imtiyazlar deməkdir.

«İƏİT Müqaviləsi» 8.1(ii) Bəndində tərif edilmişdir.

«Əməliyyat şirkəti» ƏİBK iştirakçısı və ya onun Ortaq şirkət tərəfindən ƏİBK üzrə gündəlik fəaliyyətin bütöv həcmnin və ya bir hissəsinin, o cümlədən ƏİBK sistemində dair fəaliyyətin bütöv həcmnin və ya bir hissəsinin, bir agent və ya müstəqil podratçı kimi ƏİBK iştirakçısı və ya Ortaq şirkət, habelə hər hansı belə Şəxsin hüquq varisi və səlahiyyətli müvəkkili üçün yerinə yetirilməsi, idarə və koordinasiya edilməsi məqsədləri üçün təyin edilmiş və ya seçilmiş hər hansı bir və ya bir neçə Şəxs deməkdir.

"Digər gəlir" 8.2(vi) Bəndində müəyyən olunmuşdur.

«Tərəflər» bu Sazişi imzalamış Hökumət və onun varisləri, habelə Sazişi imzalamış digər şəxslər və onların müvafiq hüquq varisləri və müvəkkilləri deməkdir.

«Tərəfdaşlar» 8.2(xvi) Yarımبəndində tərif edilmişdir.

«Tərəfdaşlıq» 8.2(xvi) Yarımبəndində tərif edilmişdir.

«Daimi torpaq» Əlavə 2-nin 6-cı Maddəsində tərif edilmişdir.

"Mümkün bölüşdürmə üsulu" 8.2(v) Bəndində müəyyən olunmuşdur.

«Şəxs» hər hansı bir fiziki yaxud Hüquqi şəxs deməkdir.

"Xam neft" xam mineral neft, kondensat və təbii şəkildə olan və ya təbii qazdan (standart temperatur və təzyiq şəraitində qaz şəkildə olan karbohidrogenlər sayılan) yaxud maye xam neftdən buxarlandırma, ekstraksiya və ya kondensasiya yolu ilə alınan xüsusi çəkisindən asılı olmayaraq karbohidrogenlərin bütün növləri, o cümlədən qazkondensat mayesi, habelə asfalt, bitum və ya ozokerit və tranzit zamanı maye karbohidrogenlərdən ayrılaraq bilən hər hansı əlavə təbii qaz həcmi, yuxarıda göstərilənlərlə məhlulda və ya suspenziyada olan hər hansı qatışıqlar, yaxud yuxarıda adları çəkilənlərin hər birindən emal olunmuş və ya istehsal olunmuş hər hansı karbohidrogen məhsulu deməkdir.

«Son Məntəqə» Əlavə 2-nin 6-cı Maddəsində tərif edilmişdir.

«Üstünlük verilən marşrut dəhlizi» Əlavə 2-nin 6-cı Maddəsində tərif edilmişdir.

«İlkin müddət» 3.1 Bəndində müəyyən olunmuşdur.

"Mənfəət vergisi" 8.2(i) Bəndində müəyyən olunmuşdur.

«Layihə» ƏİBK sisteminə münasibətdə Ərazi daxilində Obyektlərin müvafiq zamanlarda qiymətləndirilməsi, inkişaf edilməsi, layihələşdirilməsi, alınması, tikilməsi, quraşdırılması, maliyyələşdirilməsi, sığortalanması, mülkiyyətdə olması, işlənməsi (Xam neftin hər hansı və ya bütün ƏİBK iştirakçıları tərəfindən nəqli və Yükgöndərənlər tərəfindən Xam neftin Obyektlər vasitəsilə daşınması da daxil olmaqla), təmiri, əvəz edilməsi, təzələnməsi, saxlanması, keçirmə qabiliyyətinin genişləndirilməsi, uzadılması (şaxələr kimi) və mühafizəsi deməkdir.

«Layihə üzrə fəaliyyət» Ərazi daxilində bilavasitə və ya dolayısı ilə Layihədən irəli gələn və ya onun ilə əlaqəli olan hər hansı və bütün fəaliyyət, o cümlədən ƏİBK iştirakçılarının hər hansı Layihə sazişinə müvafiq

olaraq özlərinin hüquq və öhdəliklərinə dair fəaliyyət və Qüvvəyəminmə tarixinədək Ərazi daxilində aparılmış hər hansı belə fəaliyyət deməkdir.

«Layihə sazişləri» müddəti uzadıla, yeniləşdirilə, əvəz oluna, düzəlişlərə edilə və ya dəyişikliklərə məruz qala bilən bu Saziş, Hökumətlərarası saziş və Layihə ilə əlaqədar bir tərəfdən hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanının və digər tərəfdən hər hansı ƏİBK iştirakçısının tərəf olduqları və ya ola biləcəkləri bütün digər saziş, müqavilə və sənədlər deməkdir.

«Layihə iştirakçıları» hər hansı və bütün ƏİBK iştirakçıları və onların Ortaq şirkətləri, Pay sahibləri, Əməliyyat şirkətləri, Podratçılar, Yükgöndərənlər, Kreditorlar və Sığortaçılar deməkdir.

"HPBS" Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Azəri, Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında 20 sentyabr 1994-cü il tarixli Saziş deməkdir.

«Torpaq hüquqları» bu Sazişə qoşulmuş Əlavə 2-də verilmiş Ərazi daxilindəki torpaqlara dair təhqiqat, sınaq, qiymətləndirmə, təhlil, yoxlama, tikinti, istifadə, sahiblik, nəzarət, verilmə, mülkiyyət və torpağa münasibətdə hüquqları yerinə yetirilməsi hüquqları deməkdir. Bu tərifin mənası genişləndirilərək yalnız tamamilə quraşdırılmış Obyektlərin daxilində, üstündə və ya altında yerləşən Daimi torpaq mülkləri deyil, həmçinin ƏİBK iştirakçısı və ya onun Podratçısı tərəfindən ƏİBK iştirakçısının Obyektlər ilə əlaqədar olan Daimi torpaq mülklərini əhatə edəcəyi müvafiq marşrutun və yerin (yerlərin) qiymətləndirilməsi və seçilməsi məqsədləri ilə belə bir və əlavə torpaqlara (dəniz dibi də daxil olmaqla) və Ərazi daxilində torpaq sahələrinə də şamil ediləcəkdir.

«Əlavə müddət» 3.1 Bəndində tərif edilmişdir.

«Yükgöndərənlər» ƏİBK sisteminin bütöv və ya hər hansı bir hissəsi vasitəsilə Xam neftin nəqli üzrə xidmətlərin göstərilməsi üçün müvafiq tədbirlər görmüş və müqavilələr bağlamış, Xam nefti Obyektlər vasitəsilə Ərazi daxilində və onun hüdudlarından kənara tranzit üçün təqdim etmək hüququ olan Şəxslər (o cümlədən ƏİBK iştirakçıları) və onların belə hüquqlara dair müvafiq hüquq varisləri və səlahiyyətli müvəkkilləri deməkdir.

«Təyin edilmiş dəhliz» Əlavə 2-nin 6-cı Maddəsində tərif edilmişdir.

«Dövlət» suveren Azərbaycan Respublikası dövləti deməkdir.

«Dövlət hakimiyyət orqanları» kontekstin və müxtəlif Hökumət bölmələrinin səlahiyyəti tələb etdiyi kimi (i) Hökumət, (ii) hər hansı və bütün Dövlət müəssisələri, (iii) hər hansı və bütün Yerli hakimiyyət orqanları və (iv) yuxarıda adı çəkilənlərin hər hansı birinin və ya hamısının adından çıxış

edən Şəxslər və ya onların hüquq varisləri və səlahiyyətli müvəkilləri deməkdir.

«Dövlət müəssisəsi» tərkibində birbaşa və ya dolayısı ilə Dövlətin və ya Hökumətin payı və ya oxşar iqtisadi marağı olan, yaxud Hökumət, o cümlədən Hökumətin müvəkkil və nümayəndələri tərəfindən birbaşa və ya dolayısı ilə nəzarət olunan hər hansı Hüquqi şəxs deməkdir. Bu tərifdə istifadə edildikdə «nəzarət» səsvermə hüququ verən qiymətli kağızlara sahib olma, müqavilə, qanun və ya hər hansı digər yolla hər hansı bir Şəxsin fəaliyyətini idarə etmək və ya bu Şəxsin fəaliyyətinin istiqamətlərini və onun siyasətini müəyyən və təmin etmək hüququna bilavasitə və ya dolayısı ilə sahib olmaq deməkdir; bir şərtlə ki, həmçinin ƏİBK iştirakçısı ola bilən hər hansı Dövlət müəssisəsi ƏİBK iştirakçısı rolundan çıxış etdiyi müddət ərzində Dövlət müəssisəsi olmamalıdır.

"Dövlət vergi müfəttişliyi" Azərbaycan Respublikasının Dövlət vergi müfəttişliyi və onun hər hansı hüquq varisi deməkdir.

"Tarif gəliri" 8.2(v) Bəndində müəyyən olunmuşdur.

"Vergilər" Dövlət hakimiyyət orqanlarına ödənilən, yaxud onlar tərəfindən qoyulan bütün mövcud və ya gələcək vergi, çıxılma, rüsum, gömrük haqları, tədiyyə, ödənişlər, qonorar, ayırmalar və ya digər oxşar haqlar, o cümlədən onlara tətbiq edilən müvafiq faiz, müamilə və cərimələr (maliyyə sanksiyaları və inzibati cərimələr də daxil olmaqla) deməkdir, "Vergi" isə yuxarıda sadalananlardan hər hansı biri deməkdir.

"Ərazi" Dövlətin torpaq ərazisi, onun ərazi dəniz suları və onların üzərindəki hava məkanı, həmçinin də beynəlxalq hüquqa müvafiq olaraq Dövlətin yurisdiksiyasına daxil olan yaxud üzərində onun suveren hüquqları olan dəniz əraziləri deməkdir.

«ƏDV» əlavə dəyər Vergisi və mallar (o cümlədən Torpaq Hüquqlarına), işlər, xidmətlər və texnologiyaların təqdim olunmasına tətbiq edilən hər hansı digər analogi Vergi deməkdir.

«İl» Qriqorian təqviminə müvafiq olaraq bir il deməkdir.

ƏLAVƏ 2

LAYİHƏ İLƏ ƏLAQƏLİ ƏRAZİDƏ TORPAQ HÜQUQLARI

1. TORPAQ HÜQUQLARI

- 1.1 Bu Əlavə 2 müddəaları ilə Ərazi daxilində Layihənin mərhələli şəkildə (o cümlədən Obyektlərin sonrakı təmiri, dəyişdirilməsi, keçirmə qabiliyyətinin genişləndirilməsi və artırılması mərhələləri üzrə) yerinə yetirilməsi məqsədi ilə Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq surətdə alınaraq ƏİBK iştirakçılarının müraciətinə əsasən onlara verilən torpaq hüquqlarını və bunlarla əlaqədar hüquqları (o cümlədən müstəsna istifadə, yiyələnmə və nəzarət, giriş və çıxış hüquqları, torpaq üzərində və/yaxud altında tikinti aparmaq hüququ, üçüncü tərəflərin torpaq mülklərinə daxil olmaqla Layihə üzrə fəaliyyəti həyata keçirmək üçün lisenziya və Ərazi daxilində bütün digər hüquqları) əhatə edir.
- 1.2 Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən ƏİBK iştirakçıların verilən Torpaq hüquqları ƏİBK iştirakçıları tərəfindən Dövlət hakimiyyət orqanları və üçüncü tərəflərə münasibətdə icbari surətdə yerinə yetirilə bilər.
- 1.3 Dövlət hakimiyyət orqanları bütün müvafiq mülkiyyət və torpaq sahələri sahiblərini və/yaxud torpaq hüquqları sahiblərini Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən alınmış və ƏİBK iştirakçılarına daimi, müvəqqəti əsasda və ya vaxt aşırı olaraq verilən Torpaq hüquqlarına Obyektlərin tikintisi və istismarına və Layihə üzrə digər fəaliyyətin həyata keçirilməsinə şərait yaratmaq məqsədi ilə hörmətlə yanaşmasını təmin edirlər. Yuxarıda verilmiş müddəaların və bu Əlavənin qoşulduğu Saziş müddəalarının mənasını məhdudlaşdırmadan, Dövlət hakimiyyət orqanları ƏİBK iştirakçılarına onlar tərəfindən Torpaq hüquqlarından istifadəyə və onların yerinə yetirilməsinə, o cümlədən Daimi torpaq mülklərini təsis edən və ya Obyektlər ilə əlaqədar olan sahələrə, üçüncü tərəflərin müdaxiləsindən yan keçmək və ya onun təsirini aradan qaldırmaq məqsədi ilə kömək göstərirlər.
- 1.4 Yuxarıdakı müddəalara əsasən və bu Əlavənin qoşulduğu Saziş müddəalarının mənasını məhdudlaşdırmadan, Torpaq hüquqları Layihənin mərhələlər ilə həyata keçirilməsi məqsədi ilə bu Əlavədə nəzərdə tutulmuş hüquqları da əhatə edir.

2. BİRİNCİ MƏRHƏLƏ — TİKİNTİDƏN ƏVVƏLKİ DÖVR (MARŞRUTUN SEÇİLMƏSİ)

2.1 Marağ dəhlizi

Marşrutun seçilməsi məqsədi üçün lazım olan və bu vəzifəni yerinə yetirmək məqsədi ilə verilən hüquqları məhdudlaşdırmadan, tikintidən əvvəlki dövr ərzində Marağ dəhlizi münasibətdə aşağıdakı hüquqlar tələb

ediləcək və Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən alınıb, Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin milli təhlükəsizlik, müdafiə, ictimai asayiş və mülki aviasiyaya dair müddəalarına əsasən təmin edilib və ƏİBK iştirakçılarında verilməlidir:

- (i) Ərazinin daxilində və onun sərhədləri üzərindən təyyarə və ya vertolyotla müşahidə heyətlərinin uçması və onların yerə enməsi hüququ.
- (ii) Maraş dəhlizi daxilində hər hansı əmlakı video və ya foto lentə almaq və ya onların xəritələrə çəkilməsini aparmaq hüququ.
- (iii) Maraş dəhlizi üzrə tərtib edilmiş müfəssəl çertyoj və xəritələrdən, eləcə də fotolardan, digər qiymətləndirmə işləri ilə yanaşı, marşrutun nəzəri şəkildə öyrənilməsi məqsədi ilə istifadə etmək hüququ.
- (iv) Yer in kəşfiyyatını aparmaq məqsədi ilə nəqliyyat vasitələri üçün ümumi şosse və yollardan və bu şosselərin və yolların xaricindən Ərazinin hüdudları daxilində və bu hüdudlar üzərindən sərbəst və təhlükəsiz giriş və keçid hüququ, habelə həmin ərazinin video/foto çəkilişinin aparılması hüququ.

ƏİBK iştirakçılarında özlərinin müstəsna fikir nöqtəyi-nəzərindən Obyektlərin əvvəl müəyyən olunmuş Maraş dəhlizi daxilində tikilməsinin və quraşdırılmasının mümkün olmaması qərarına gəldiyi təqdirdə, ƏİBK iştirakçılarında müvafiq surətdə Dövlət hakimiyyət orqanlarını bu barədə məlum edir və ƏİBK iştirakçılarında yuxarıda sadalanmış yolla mövcud Maraş dəhlizini dəyişdirmək və ya yeni Maraş dəhlizi müəyyən etmək hüququna malik olur.

2.2 Üstünlük verilən marşrut dəhlizi

Maraş dəhlizi qiymətləndirildikdən və Dövlət hakimiyyət orqanlarına bildiriş verilməsi yolu təsdiqləndikdən sonra, Layihə üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsi məqsədləri üçün lazım olan və təqdmi edilən hüquqları məhdudlaşdırmadan, bütün Maraş dəhlizinə dair aşağıdakı hüquqlar tələb ediləcək və belə hüquqlar Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən əldə edilib təmin edilərək ƏİBK iştirakçılarında tərəfindən Üstünlük verilən marşrut dəhlizinin seçilməsi üçün ƏİBK iştirakçılarında verilməlidir:

- (i) 2.1 Bəndində müəyyən edilmiş hüquqlar və, əlavə olaraq, ƏİBK iştirakçılarının müstəsna fikir nöqtəyi-nəzərindən müfəssəl marşrut kəşfiyyatı məqsədi ilə nəqliyyat vasitələri ilə ümumi şosselərdən və yollardan və bu şosselərin və yolların xaricindən Ərazinin hüdudları daxilində və bu hüdudlar üzərindən giriş və keçid hüququ.
- (ii) Aşağıda göstərilən fəaliyyət növləri üçün mərkəzi, regional, rayon və yerli səviyyəli Dövlət hakimiyyət orqanlarında saxlanılan bütün müvafiq məlumatdan tam istifadə etmək hüququ:

- (i) – geologiya
 - (ii) – hidrologiya və torpaq drenajı
 - (iii) – arxeologiya
 - (iv) – ekologiya
 - (v) – qazma, mineral yataqlar və tullantılar emalı
 - (vi) – şəhər və kənd yerlərinin planlaşdırılması və inkişafı
 - (vii) – ətraf mühit
 - (viii) – seysmologiya
 - (ix) – şosse və naviqasiya
 - (x) – kommunal və kommersiya aparatı, o cümlədən boru kəməri keçidləri, üzrə qeydlər
 - (xi) – hərbi obyektlər, sahələr və ya daha əvvəl mövcud olmuş hərbi və/yaxud hərbişmiş fəaliyyət, yaxud əməliyyatlar
 - (xii) – siyasi struktur və inzibati tələblər
 - (xiii) – kənd və meşə təsərrüfatı
 - (xiv) – torpaqların cari və əvvəlki inkişafı, onlara sahiblik, onlardan istifadə və onlarla əlaqədar məşğulluq
 - (xv) – meteorologiya
 - (xvi) – okeanoqrafiya.
- (iii) ƏİBK iştirakçıları özlərinin müstəsna fikir nöqtəyi-nəzərindən Obyektlərin əvvəl müəyyən olunmuş Üstünlük verilən marşrut dəhlizi daxilində tikilməsinin və quraşdırılmasının mümkün olmaması qərarına gəldiyi təqdirdə, ƏİBK iştirakçıları müvafiq surətdə Dövlət hakimiyyət orqanlarını bu barədə məlum edir və ƏİBK iştirakçıları yuxarıda sadalanmış fəaliyyətin aparılması üçün yeni Üstünlük verilən marşrut dəhlizi müəyyən etmək hüququna malik olur.

2.3 Müəyyən edilmiş dəhliz

- (i) Yuxarıda göstərilən 2.1 və 2.2 Bəndlərindəki məlumat əsasında, Müəyyən edilmiş dəhliz ƏİBK iştirakçıları tərəfindən müəyyən

ediləcək və Dövlət hakimiyyət orqanlarına bildiriləcəkdir. Müəyyən edilmiş dəhliz daxilində ƏİBK iştirakçıları və onların Podratçıları burada qeydə edilən gələcək işləri aparacaqlar.

- (ii) Müəyyən edilmiş dəhlizlə əlaqədar Dövlət hakimiyyət orqanları yuxarıdakı 2.1 və 2.2 Bəndlərində qeyd edilmiş hüquqlara əlavə olaraq, labüd olan əlavə Torpaq hüquqlarını əldə edib təmin etməli və ƏİBK iştirakçılarına onları aşağıdakı fəaliyyət növləri məqsədi ilə Müəyyən edilmiş dəhlizə daxil olmaq və onun içərisindən keçmək üçün tam hüquqa malik olmalarını təmin edəcək hüquq verməlidir:
 - (1) ƏİBK iştirakçıları mühafizəsi əsasında piyadaların və şose üzərində və şosedən kənarında hərəkət edən nəqliyyat vasitələrinin Ərazi daxilinə və onun hüdudları üzərindən girişini tələb edən topoqrafik kəşfiyyat. ƏİBK iştirakçılarının bildirişinə əsasən bu hüquqlar kəşfiyyat aparılması üçün zəruri olan sahəni əhatə edir və Müəyyən edilmiş dəhlizin hüdudları kənarındakı hər hansı sahəni də əhatə edə bilər.
 - (2) Geotexniki yoxlama — nəqliyyat vasitələrinin, avadanlığın və xidmət heyətinin torpaq sahəsinə daxil olmaq və xəndəklər, yaxud quyular qazmaq və məlumatı qeydə almaq, o cümlədən zəruri olan materialları həmin sahədən çıxarmaq hüququ.
 - (3) Gələcək təhlil üçün torpaq nümunələrinin götürülməsi məqsədi ilə nəqliyyat vasitələrinin və piyadaların torpaq sahəsinə girişini tələb edən katod mühafizəsinin xüsusi müqavimətinin və torpaq nümunələrinin yoxlanılması.
 - (4) Torpaqdan və dəniz sahələrindən istifadə ilə bağlı bir və ya bir neçə yoxlama.
- (iii) Yoxlama aparmaq hüququ sahədə lazımi məlumatın toplanması məqsədi ilə nəzarət avadanlığının orada saxlanılmasını da əhatə edir.

2.4 Bu Əlavə 2-nin qoşulduğu Sazişin 23.7 Bəndinə müvafiq olaraq, Marşrutun seçilməsi prosesində ƏİBK iştirakçıları və onların Podratçıları tərəfindən Əlavə 4-də öz əksini tapmış fəaliyyəti həyata keçirərkən əldə edilmiş məlumatdan istifadə etmək, aşkarlamaq və ixrac etmək hüququna malik olacaqlar.

2.5 ƏİBK iştirakçıları özlərinin müstəsna fikir nöqtəyi-nəzərindən Obyektlərin əvvəl seçilmiş Müəyyən edilmiş dəhliz daxilində tikilməsinin və quraşdırılmasının mümkün olmaması qərarına gəldiyi təqdirdə, ƏİBK iştirakçıları müvafiq surətdə Dövlət hakimiyyət orqanlarını bu barədə məlum edir və ƏİBK iştirakçıları yuxarıda sadalanmış fəaliyyətin aparılması üçün yeni Müəyyən edilmiş dəhliz müəyyən etmək hüququna malik olur.

3. İKİNCİ MƏRHƏLƏ — OBYEKTLƏRİN TİKİNTİSİ VƏ QURASHDIRILMASI MƏRHƏLƏSİ

ƏİBK iştirakçıları özlərinin müstəsna fikir nöqtəyi-nəzərindən Obyektlərin tikintisi və quraşdırılmasının hər hansı əvvəl seçilmiş Müəyyən edilmiş dəhliz daxilində aparılmasını mümkün saydıqda, ƏİBK iştirakçıları bu barədə Dövlət hakimiyyət orqanlarına müvafiq məlumat verməlidirlər və belə bir Müəyyən edilmiş dəhliz bundan sonra Tikinti dəhlizi kimi müəyyən olunur. Tikinti dəhlizinin müəyyən edilməsindən sonra əməli cəhətdən ən qısa tarixdə, Dövlət hakimiyyət orqanları aşağıdakı Torpaq hüquqlarını əldə edərək təmin edir və ƏİBK iştirakçılarına verir:

- 3.1 Tikinti ilə bağlı bütün materialları və avadanlığı heç bir məhdudiyyət olmadan Ərazi daxilində və onun sərhədləri üzərində quru və ya hava ilə daşımaq, o cümlədən ƏİBK iştirakçıları tərəfindən vaxtaşırı müəyyən edilən aerodromlardan istifadə etmək və daimi və müvəqqəti yolları tikib qurmaq və onlardan istifadə etmək hüquqları.
- 3.2 Layihə üzrə fəaliyyətin yerinə yetirilməsi üçün təklif edilən Obyektlərin yaxınlığında və onlardan uzaq məsafədə borularının saxlanması, yer sahələrinin hasara alınması, tikinti düşərgələri, yanacaqın saxlanması, avtomobil dayanacaqları, yollar və digər sahələrin müəyyən və istifadə edilməsi hüququ.
- 3.3 Yeni generasiya və ötürmə avadanlığı quraşdırmaq, hər hansı mövcud elektrik təchizatı mənbəyinə birləşmək və zəruri halda belə mənbədən Tikinti dəhlizinə kabellər çəkmək hüququ.
- 3.4 Obyektlərin tikintisi və quraşdırılması üçün labüd olan müvafiq Obyektlərin çəkilib tikintisi və sonradan istifadəsi, saxlanması, mühafizəsi, təmiri, dəyişdirilməsi, yenilənməsi, böyüdülməsi, genişləndirilməsi, yoxlanılması, çıxarılması və ya istifadəyə yararsız olunması məqsədi ilə belə quruda və dənizdə yerləşən müvafiq sahələrə bütün lazımi material və avadanlıq ilə birlikdə giriş və tikintini və quraşdırmaya başlayıb həyata keçirmək hüquqları.
- 3.5 Dövlət hakimiyyət orqanları vasitəsi ilə ƏİBK iştirakçılarının aldığı hüquqlar barədə hər hansı bir müvafiq torpaq sahibinin və ya istifadəçisinin məlum edilməsi və onun buna razılıq verməsi və/yaxud Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq olaraq kompensasiya almasına dair təsdiq almaq hüququ.
- 3.6 Dövlət hakimiyyət orqanlarından torpağa sahiblik və ondan istifadə ilə bağlı müfəssəl məlumatın, o cümlədən sahiblərin adı və ünvanları və Müəyyən edilmiş dəhlizin hər iki tərəfindən iki yüz əlli (250) metrədək uzanan sahədə yerləşən hər cür əmlakla bağlı belə məlumatın göstərildiyi planlarda müəyyən edilmiş torpaq sahibliyi ilə əlaqədar məlumatın əldə edilməsi hüququ.

- 3.7 ƏİBK iştirakçıları və onların Podratçıları tərəfindən tələb edildiyi kimi Layihə Boru kəmərinin tikintisi və təhlükəsiz işləməsi məqsədləri üçün hər hansı torpaq sahələrindən istifadə hüququ, o cümlədən Boru kəmərinin tikintisi və ya fəaliyyəti ilə əlaqəli olmayan ümumi şosse və Tikinti dəhlizi arasındakı sahəyə çıxış hüququ (o cümlədən daimi və müvəqqəti yolların tikilməsi və işlədilməsi hüququ), belə bir şərt ilə ki, yolların tikintisindən və istifadədən qabaq belə marşrutlar ƏİBK iştirakçıları tərəfindən verilən bildiriş ilə müəyyən edilsin.
- 3.8 Belə Torpaq hüquqlarından heç bir məhdudiyyət və maneə olmadan müstəsna istifadə, yiyələnmə və nəzarət hüququ, torpaq üzərində və/yaxud onun altında tikinti aparmaq hüququ və bu Torpaq Hüquqlarından heç bir müdaxilə və müqavimət ilə rastlaşmadana istifadə etmək hüququ.
- 3.9 ƏİBK iştirakçılarının hər hansı Şəxsin ƏİBK iştirakçılarının əvvəlcədən verilmiş yazılı razılığı olmadan aşağıdakı fəaliyyətinin qeyri-qanuni sayılmasını tələb etmək hüququ vardır:
- (i) Obyektlərin hər iki tərəfindən beş yüz (500) metrədək uzanan sahədə partlayıcı maddələrdən istifadə halları.
 - (ii) Obyektlərin hər iki tərəfindən əlli (50) metrədək sahədə paya vurma işlərinin aparılması halları.
 - (iii) Tikinti dəhlizinə və ya digər Layihə üzrə fəaliyyət üçün ƏİBK iştirakçılarına ayrılmış sahələrə çıxması halları.
 - (iv) hər hansı yol, dəmir yolu, elektrik xətti, kommunal xətt, boru kəməri və ya hər hansı ictimai obyektin («Kəşişən obyekt») tikilməsi yolu ilə ƏİBK iştirakçılarının Torpaq hüquqlarının tətbiq edildiyi sahəni kəsməsi və ya bu hüquqlara hər hansı başqa cür mane olması halları. Bu təqdirdə, belə bir Kəşişən obyektin aparılmasına dair edilmiş xahişə ƏİBK iştirakçıları tərəfindən yalnız və yalnız Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən təklif edilmiş Kəşişən obyektin təsdiq edilməsi və Kəşişən obyekt layihəsini irəli sürmüş şəxs (1) təklif edilən Kəşişən obyektə bağlı yalnız ƏİBK iştirakçılarının mülahizəsinə görə ƏİBK iştirakçılarının müstəqil rəyi əsasında Kəşişən obyektə təhlükəsiz, effektiv və Layihə üzrə fəaliyyətə əsassız müdaxilə etmədən aparılmasının məqsəduyğunluğunu qiymətləndirmək imkanı yarada bilən detalları təqdim etdikdə və (2) ƏİBK iştirakçılarına onun Kəşişən obyektin yerləşdirilməsinə imkan yaratması ilə bağlı çəkdiyi xərclərin kompensasiya edilməsi haqqda zəmanət verdikdə baxıla bilər.
- 3.10 Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq surətdə, tikintinin aparılması məqsədi ilə yerli materialların çıxarılması və əldə edilməsi və Layihə üzrə fəaliyyətdən irəli gələn, o cümlədən tikintinin gedişində və hər

hansı sonrakı təmir, əvəz etmə, keçirmə qabiliyyətinin genişləndirilməsi və ya uzadılma prosesində yaranan tullantıları yerləşdirmək hüququ.

3.11 Hər hansı əlavə tənzimləyici və digər müvafiq inzibati tələblər.

4. ÜÇÜNCÜ MƏRHƏLƏ – TİKİNTİDƏN SONRAKI MƏRHƏLƏ

4.1 Obyektlərin tikintisi başa çatdıqdan sonra, ƏİBK iştirakçıları Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən əldə edilib təmin edilən aşağıdakı Torpaq hüquqlarının ƏİBK iştirakçılarına verilməsini tələb edəcək:

- (i) Boru kəməri dəhlizi və digər Daimi torpaq mülklərindən müvafiq olaraq müstəsna istifadə, yiyələnmə, nəzarət hüququ, onlar üzərində və altında tikinti aparmaq hüququ.
- (ii) Əvvəllər tikilmiş Obyektlərdən istifadəyə, Boru kəməri dəhlizi daxilində əlavə Obyektlərin tikintisi və onlardan istifadəyə tətbiq edilə bilən və digər Daimi torpaq mülkləri və belə bir Obyektlərin gələcəkdə saxlanması, mühafizəsi, təmiri, dəyişilməsi, yeniləşdirilməsi, böyüdülməsi, genişləndirilməsi, yoxlanılması, çıxarılması və istifadəyə yararsız sayılması üçün labüd olan bütün yuxarıda tərif edilmiş hüquqlar.
- (iii) ƏİBK iştirakçılarının zəruri saydığı hər hansı yeni avadanlığı əlavə etmək hüququ.
- (iv) Obyektlərin təhlükəsiz və effektiv işləməsini təmin etmək üçün Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq surətdə Ərazinin hüdudları daxilində və bu hüdudlar üzərindən Ərazinin yoxlanılması məqsədi ilə Obyektlərin yerləşmə marşrutu boyu uçuşlar keçirmək və zəruri hesab edilən hər hansı yerdə yerə enmək hüququ.
- (v) Obyektlərin, o cümlədən dispetçer idarəsi və məlumatların toplanması sistemi, marker dayaqlarının, katod mühafizəsi yoxlama dayaqlarının və ƏİBK iştirakçılarının zəruri hesab etdiyi yerlərdə havadan gönünən işarə dayaqlarının və signal avadanlığının və ya ƏİBK iştirakçılarının Layihə üçün labüd digər avadanlığın və ya qurğuların ƏİBK iştirakçılarının zəruri saydıqları yerlərdə quraşdırılması və daha sonra saxlanması hüququ.
- (vi) Fövqəladə hallarda qabaqcadan xəbərdarlıq etmədən ümumi şosse ilə Boru kəməri dəhlizi və digər Daimi torpaq mülkləri arasındakı hər hansı torpaq sahəsi üzərində keçid hüququ.
- (vii) Layihə sazişlərinin şərtlərinə əsasən, ƏİBK iştirakçıları və Pay sahiblərinin müəyyənləşdirdiyi şərtlərə əsasən Obyektlərin üçüncü tərəflərə istifadəyə vermək hüququ.

5. HÖKUMƏTİN BİLDİRİŞLƏRİ

- 5.1 Bu Əlavə qoşulduğu Tranzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə sazişin Qüvvəyəminmə tarixindən sonra on beş (15) gün ərzində, ƏİBK iştirakçıları və Hökumət yazılı surətdə bir-birinə bu sənəddə göstərilən müxtəlif bildirişlərin verilməsi, eləcə də müxtəlif hüquqların təmin edilməsi və təsdiqi ilə bağlı onların hər birinin əlaqə saxlaya biləcəyi və nəzərdə tuta biləcəyi şəxslərin, idarələrin və tənzimləyici orqanların adını bildirəcəklər. Fövqaladə hallar istisna olmaqla, belə bir şəxs və ya idarələr vaxtaşırı olaraq ən azı on beş (15) gün qabaqcadan bildiriş vermək yolu ilə dəyişdirilə bilər.

6. TƏRİFLƏR

- 6.1 Bu Əlavədə baş hərflərlə verilmiş bütün terminlər (onların başqa cür tərif edildiyi hallar istisna olmaqla) Tranzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə sazişdə göstərilən eyni mənaları daşıyır. Əlavə olaraq, aşağıdakı terminlər aşağıda göstərilən mənalarda işlənir:

«Tikinti dəhlizi» Üstünlük verilən marşrut dəhlizi dairəsində eni iyirmi iki (22) metr olan və Boru kəməri dəhlizinin mərkəzi xətti yerləşən Ərazidə yerləşən Obyektlərin təklif edilən giriş nöqtəsindən başlayaraq təklif edilmiş terminalına qədər uzanan və ƏİBK iştirakçıları tərəfindən onların müstəsna fikir nöqtəyi-nəzərindən Torpaq hüquqlarının bu əlavənin «İkinci mərhələ» bəndində müəyyən edilmiş kimi Layihə üzrə fəaliyyət çərçivəsində tikinti və quraşdırma işlərinin aparılması üçün tətbiq edilən belə bir digər sahələr (və o cümlədən bu sahələr üzərindəki sahəyə və müəyyənləşdirilmiş dərinlik və müəyyən edilmiş hündürlük və dərinliyi olan bir sahəyə nəzarət) deməkdir.

«Maraq dəhlizi» ƏİBK iştirakçıları tərəfindən Dövlət hakimiyyət orqanlarına bildirildiyi kimi, Ərazi daxilindəki təklif edilən giriş nöqtəsindən başlayaraq təklif edilən terminaladək uzanan 10 kilometr eni olan sahə deməkdir.

«İlkin Nöqtə» Sanqaçal terminalındakı çıxış flansı və ya Tərəflər arasında razılaşdırıla bilən digər nöqtədir.

«Daimi Torpaq» bu Sazişin 4.1(iii) Bəndində təsvir olunmuş hüquqların verilməsinə və 7.2(vii) Bəndində və 2-ci Əlavədə göstərilmiş qaydala istinad edir, və (i) Boru kəməri dəhlizi və (ii) Layihənin bütün həyatı boyu müvafiq zamanlarda üzərində və ya altında Obyektlərin mövcud olduğu yerlər kimi istifadə üçün ƏİBK iştirakçılarının öz mülahizələrinə əsasən Dövlət hakimiyyət orqanlarına bildirdikləri torpaq sahələri (bitişik və ya bitişik olmayan) deməkdir.

«Boru kəməri dəhlizi» Tikinti dəhlizi daxilində Giriş Nöqtəsindən Çıxış nöqtəsinədək uzanan eni səkkiz (8) metr olan torpaq sahəsi (o cümlədən bu torpaq üzərindəki müəyyən hündürlüklü sahəyə nəzarət və torpağın müəyyən dərinlikli yeraltı sahəsinə hüquqlar) deməkdir.

«Çıxış nöqtəsi» ƏİBK iştirakçıları tərəfindən seçilməklə Azərbaycan Respublikası və Gürcüstan arasında sərhəddəki nöqtədə yerləşən Obyektlərin bitmə nöqtəsi deməkdir.

«Üstünlük verilən marşrut dəhlizi» ƏİBK iştirakçıları tərəfindən Dövlət hakimiyyət orqanlarına bildirildiyi kimi, Maraş dəhlizi daxilində Ərazi üzrə Obyektlərin təklif edilən giriş nöqtəsindən təklif edilən terminala qədər uzanan eni beş yüz (500) metr olan bir sahə deməkdir.

«Müəyyən edilmiş dəhliz» ƏİBK iştirakçıları tərəfindən Dövlət hakimiyyət orqanlarına bildirildiyi kimi, Üstünlük verilən marşrut dəhlizi daxilində Ərazi üzrə Obyektlərin təklif edilən giriş nöqtəsindən təklif edilən terminala qədər uzanan eni yüz (100) metr olan bir sahə deməkdir.

Dövlət avtomobil yolları vasitəsi ilə çıxışa istinad tikinti qurğu və avadanlıqlarının istifadəsi üçün yararlı olan və eni yeddi (7) metrədən az olmayan çıxış deməkdir.

ƏLAVƏ 3

İŞ QAYDALARI

Bu İş qaydaları Layihə üzrə fəaliyyətdən və ya Layihənin gerçəkləşdirilməsi və yerinə yetirilməsindən irəli gələn müəyyən məsələlərə tətbiq ediləcək müəyyən prinsip, norma və anlaşmaları müəyyən edir. Baş hərflərlə yazılan və tərif olunmamış bütün ifadələr onlara bu Əlavənin qoşulduğu Sazişdə verilmiş mənanı daşıyırlar. Layihənin gerçəkləşdirilməsi və ya yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar olan Layihə üzrə fəaliyyət və ya digər fəaliyyət ƏİBK iştirakçıları və ya onların adından həyata keçirildikdə, Layihə üzrə fəaliyyəti aparan və ya müvafiq fəaliyyəti həyata keçirən Şəxsin mülahizəsinə əsasən beynəlxalq miqyasda bu Layihə ilə müqayisə edilə biləcək Xam neftin boru kəmərləri vasitəsilə nəqli layihələrinə adətən tətbiq edilən norma və qaydaların müvafiq şəraitdə aşağıda göstərilmiş fəaliyyətdən fərqlənən fəaliyyətə icazə verməsi və ya tələb etməsi halları istisna olmaqla, aşağıda verilmiş müddəalar belə fəaliyyətə tətbiq ediləcək. Bu Əlavədə gələcək dövrdə aparılacaq işlərə tətbiq ediləcək müəyyən normalara istinad edilmirsə, Layihə ilə müqayisə oluna biləcək Xam neftin boru kəmərləri vasitəsilə nəqli layihələrinə beynəlxalq səviyyədə tətbiq edilən normalar bu Layihəyə də tətbiq ediləcək.

1. TEXNİKİ NORMALAR

1.1 Razılaşdırılmışdır ki, hər hansı Obyektlərin tikintisi və işlədilməsi və ya Layihə üzrə fəaliyyətin aparılması məqsədləri ilə, aşağıda adları verilmiş təşkilatların vaxtaşırı qüvvədə olacaq normaları məqbul sayılır:

ANİ	-	Amerika neft institutu
AMSI	-	Amerika milli standartlar institutu
AMMC	-	Amerika mühəndis mexaniklər cəmiyyəti
AQDYC	-	Amerika qeyri-dağıdıcı yoxlamalar cəmiyyəti
AYMC	-	Amerika yoxlama və materiallar cəmiyyəti
AMMA	-	Amerika meşə mühafizəçiləri assosiasiyası
AQA	-	Amerika qaynaqçılar assosiasiyası
BQSIQ	-	Britaniya qaz sahəsində iş qaydaları
BSİ	-	Britaniya standartlar institutu
ASİ	-	Almaniya standartlar institutu
BEK	-	Beynəlxalq elektrotexniki komissiya
EEMİ	-	Elektrik və elektron mühəndislər institutu (ABŞ)
Nİ	-	Neft institutu (Böyük Britaniya)
AAC	-	Amerika avadanlıqlar cəmiyyəti
BST	-	Beynəlxalq standartlar təşkilatı
KAMA	-	Korroziya üzrə ABŞ mühəndislər assosiasiyası (ABŞ)
EAİAA	-	Elektrik avadanlıqlar istehsalçılarının ABŞ assosiasiyası (ABŞ)
YQAAA	-	Yanğınların qarşısının alınması üzrə ABŞ assosiasiyası (ABŞ)
PKRŞ	-	Polad konstruksiyaların rənglənməsi üzrə şura
VTQ	-	Vahid tikinti qaydaları

- 1.2 ƏİBK iştirakçıları Ərazi daxilində Boru kəməri üzrə fəaliyyət apardıqları və ya belə bir fəaliyyətin ƏİBK iştirakçıları adından aparıldığı müddət ərzində belə tikinti işlərinə tətbiq edilən bütün normaların (ingilis dilində olan) nüsxələrini özlərinin Azərbaycan Respublikasındakı ofislərində saxlayır.

2. LAYİHƏ ÜZRƏ FƏALİYYƏT

- 2.1 Layihə üzrə fəaliyyət aparıldığı təqdirdə, yaxud Layihənin ƏİBK iştirakçıları və ya onların adından yerinə yetirilməsi və gerçəkləşdirilməsi təqdirlərində, ƏİBK iştirakçıları və hər hansı Əməliyyat şirkəti və ya ƏİBK iştirakçıları adından çıxış edən hər hansı Şəxs və ya hər hansı Əməliyyat şirkəti:

- (i) Layihə ilə müqayisə oluna biləcək Xam neftin boru kəmərləri vasitəsilə nəqli layihələrinə beynəlxalq neft sənayesində dünya miqyasında tətbiq edilən norma və qaydalara riayət edəcək;
- (ii) bu Sazişin və hər hansı Layihə sazişinin müddəalarına riayət edəcək; və
- (iii) yaranmış şəraitdə mühakiməli əməliyyatçı Şəxsin nöqtəyi-nəzərinə görə aparacağı bütün fəaliyyəti həyata keçirmək hüququ əldə edəcək.

- 2.2 Boru kəməri üzrə fəaliyyət aparıldığı və ya Layihənin ƏİBK iştirakçıları və ya onların adından yerinə yetirilməsi və gerçəkləşdirilməsi təqdirlərində, ƏİBK iştirakçıları və hər hansı Əməliyyat şirkəti və ya ƏİBK iştirakçıları adından çıxış edən hər hansı Şəxs və ya hər hansı Əməliyyat şirkəti:

- (i) Müvafiq ANİ normalarına və AYMC normalarına əsasən Gürcüstan və Azərbaycan Respublikası sərhəddində və ya onun yaxınlığında Xam neftin maye halında axınının daimi ölçüsünü aparmaq iqtidarında olan ölçü və standartlaşdırma cihazlarını və Xam neftin tərkibində suyun və çöküntünün həcmi müəyyən edən nümunələrin götürülməsi üçün avadanlıqları quraşdırıb saxlayır, belə bir şərt ilə ki, belə bir avadanlıq ƏİBK iştirakçıları tərəfindən tikintinin qurtarması tarixindən etibarən iki il müddətində hər təqvim ayında bir dəfədən az olmayaraq, bu müddət bitdikdən sonra isə ümumi qəbul edilmiş təcrübə və normalara və belə bir avadanlığın təchizatçıları tərəfindən müəyyən edilmiş hər hansı bir qaydalara əsasən (və ya bu avadanlığın səliqəli işləməsini daimi surətdə təmin etmək üçün zəruri olan hallarda) yoxlanılmalı və standartlaşdırılmalıdır;
- (ii) Obyektlər vasitəsi ilə nəql edilən Xam neftin daimi olaraq həcmi ölçür və mütəmadi olaraq onlardan nümunələr götürür; və
- (iii) nəql edilən mayenin ölçü cihazları vasitəsi ilə alınmış həcminə, ölçmənin təshih edilməsi faktorlarına, temperatura, təzyiqə, xüsusi

çəkisinə, suyun və çöküntülərin tərkibinə dair doğru və tam aylıq hesabatları tərtib edir.

Bütün mülkiyyət hüququnun ötürülməsi məntəqələrində, giriş və çıxış nöqtələrində, o cümlədən hər hansı dəniz terminalında quraşdırılmış mülkiyyət hüququnun ötürülməsi sayğaclarından keçən Xam neft həcminin ölçülməsi üçün ANİ-nin norma və qaydalarından istifadə ediləcək. ANİ-nin norma və qaydaları ANİ-nin «Nümunə götürmənin standart metodu» və «Neft sənayesində ölçmə normaları» kitabçalarından götürüləcəkdir.

3. ƏTRAF MÜHİT, SAĞLAMLIQ VƏ TƏHLÜKƏSİZLİK

- 3.1 Obyektlər üzrə fəaliyyətin, o cümlədən Obyektlərin tikintisi, yenidən tikintisi, keçirmə qabiliyyətinin genişləndirilməsi, yerinin dəyişdirilməsi, təmiri, dəyişdirilməsi, dekomissiyası, sökülməsi, çıxarılması, istifadəsi və fəaliyyətinin, ("Boru kəməri üzrə fəaliyyət") həyata keçirilməsində ƏİBK iştirakçıları ətraf mühitə, o cümlədən yer səthi, torpaq, dəniz, hava, göllər, fauna, flora, digər təbii ehtiyatlar və təbiətin tərkib hissələrinə, potensial təsirin azaldılması üçün özlərinin Bütün söylərindən istifadə edəcəklər. Belə fəaliyyətin həyata keçirilməsi zamanı ilk növbədə üstünlük həyatın mühafizəsinə, sonradan isə mühit və əmlakın mühafizəsinə veriləcəkdir.
- 3.2 ƏİBK iştirakçıları Hökumətə Boru kəməri üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar olan və ətraf mühitə və əmlaka əsaslı itkilər və ya zərər ilə nəticələnmiş və ya belə bir təhlükə yaratmış bütün fəvqaladə və digər hallar (o cümlədən partlayış, axıntı və sızma) barəsində dərhal bildiriş verir. Belə bir bildirişə yaranmış vəziyyətin ümumi təfəsilatı və vəziyyətin nəzarət altında saxlanması və aradan qaldırılması üçün ƏİBK iştirakçıları tərəfindən yerinə yetirilmiş və nəzərdə tutulmuş addımlar haqqında məlumat daxil edilir. ƏİBK iştirakçıları Hökumətə onun belə bir hadisələr haqqında və gələcək itkilərin qarşısını alınması və bütün mənfi təsirlərin azaldılması üçün atılmış bütün addımlar barəsində tam məlum olması üçün belə bir əlavə hesabatları təqdim edir.
- 3.3 Hər hansı regional və ya hökumətlərarası orqan təsirə məruz qalmış ərazilərə dair ətraf mühit normalarını tətbiq və tərif etdiyi təqdirdə, ƏİBK iştirakçıları və Hökumət belə bir addımların Layihəyə mümkün təsirini müzakirə edəcək, lakin heç bir halda Beynəlxalq boru kəmərləri layihələrində istifadə olunan qayda və standartlardan fərqli və ya daha ağır olan qayda və standartlar bu Layihəyə şamil edilməyəcəkdir.
- 3.4 Obyektlərin yerləşəcək ümumi sahənin seçilməsindən əvvəl, Boru kəməri üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar olaraq ətraf mühit şəraitinin ümumi təhlili və ətraf mühitə belə bir fəaliyyətdən irəli gələn risklərin öyrənilməsi başa çatdırılmalıdır. Bu ümumi təhlil və riskin qiymətləndirilməsindən ibarət olacaq. Ümumi təhlil tamamlanaraq daha ətraflı olaraq 3.6 Bəndində öz əksini tapmış ƏMTQ-nin tərkib və strukturunun əsasını təşkil edəcək. Risklərin qiymətləndirilməsi potensial risklərin və Layihənin mühəndis

işlərinə dair qoyulan tələblərə çəkiləcək xərclərin müəyyən edilməsinə xidmət edəcəkdir.

3.5 3.4 Bəndində istinad edilmiş ümumi təhlil və risk qiymətləndirilməsi başa çatdıqdan sonra, Boru kəməri üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar olaraq, Layihə iştirakçıları Qüvvəyəminmə tarixinə mövcud olan Boru kəməri üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar olan ərazilərin çirklənməsinin keyfiyyətə qiymətləndirilməsi məqsədi ilə çirklənmiş torpaqların öyrənilməsinin aparılmasını təmin edəcəklər. Bu təhlil aşağıdakıları əhatə edəcəkdir:

- (i) müvafiq və mövcud məlumatın təhlili;
- (ii) müvafiq mövcud əməliyyatların və fəaliyyətin yoxlanılması və Obyektləri əhatə edən sahələrdən ətraf mühitə dair müvafiq, o cümlədən, lakin bunlarla məhdudlaşmayaraq, aşağıdakılara dair məlumatın toplanması:
 - (a) yer səthi və torpaq geologiyası,
 - (b) geomorfologiya,
 - (c) qayaların buraxıcı xüsusiyyətləri və torpağın su saxlayan təbəqəsi,
 - (d) torpaq sularının mövcud keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi,
 - (e) hər hansı mövcud çirklənmənin flora və faunaya təsiri, və
 - (f) hər bir müəyyən edilmiş sahədə hər hansı çirklənmənin, ətraf mühitə zərərinin və çirklənmiş materialların keyfiyyətə qiymətləndirilməsi.

3.6 3.5 Bəndində istinad edilmiş təhlil başa çatdıqdan sonra, boru kəməri üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar olaraq ƏİBK iştirakçıları Boru kəməri üzrə fəaliyyətin və əlaqədar fəaliyyətin ətraf mühitə təsirinin qiymətləndirilməsinin aparılmasını təmin edirlər. Bura aşağıdakılar daxil olacaqdır:

- (a) layihənin təsviri;
- (b) təsirə məruz qalacaq mümkün sahələrin ətraf mühitinin və sosial-iqtisadi təsviri;
- (c) əlaqəli hava, su və digər bərk tullantıların qiymətləndirilməsi də daxil olmaqla, Obyektlərin təklif edilən tikintisi və istismarının təsiri və idarə olunmasının qiymətləndirilməsi;
- (d) hər bir müəyyən edilmiş təsir faktorunun yumşaldılması üçün müvafiq fəaliyyətin müəyyən edilməsi və həyata keçirilməsi; və

- (e) Boru kəməri üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar olan ətraf mühitə risklərin qiymətləndirilməsi;
 - (f) zərərin yumşaldılmasına yönəldilmiş tədbirlərin effektiv, və ya müəyyən edilmiş müxtəlif yumşaldılma tədbirlərinin yerinə yetirilməsinin təmin edilməsinə xidmət edən monitoring proqramının formalaşdırılması.
- 3.7 Obyektlərin tamamlanmasına qədər və Boru kəməri üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar olaraq, ƏİBK iştirakçıları tərəfindən Xam neftin Ərazi daxilində axmasına və ya Əraziyə təsir edə biləcək axmasına qarşı cavab planı («Neft məhsulunun axmasına cavab planı») tərtib edilib həyata keçiriləcək. Neft məhsulunun axmasına cavab planına aşağıdakılar daxil olacaq:
- (i) Ümumi ƏİBK sistemi ərazisində potensial neft axmasına qarşı həssas olan çanlının müəyyən edilməsi;
 - (ii) neft axıntılarının təmizlənməsi üçün müvafiq avadanlıq və materialların təchiz edilməsi;
 - (iii) müvafiq avadanlığı istifadəsi və fəvqaladə hallar haqqında bildirişlərin verilməsi və neft axmasına qarşı tədbirlər görəcək təşkilatın detallarının müəyyən edilməsi; və
 - (iv) çirkləndirici materialların sonrakı istifadəsinə dair planların hazırlanması.
- 3.8 Hər hansı ümumi təhlil, risk qiymətləndirilməsi, Çirklənmiş torpaqların öyrənilməsi, ƏMTQ və Neft məhsulunun axmasına cavab planı (birlikdə «Ətraf mühit strategiyası məhsulu») ƏİBK iştirakçıları tərəfindən seçilən bir və ya bir neçə beynəlxalq miqyasda tanınan ətraf mühitə dair məsləhətçi şirkət ilə məsləhətləşmələr aparmaqla və ya belə şirkətlər tərəfindən hazırlanır. Ətraf mühit strategiyası məhsulunun hər hansı bir tərkib hissəsinə dair xərclər, habelə ƏMTQ və Neft məhsulunun axmasına cavab planında öz əksini tapmış ətraf mühit strategiyasının yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar olan xərclər ƏİBK iştirakçıları tərəfindən çəkilir, bir şərtlə ki, Hökumət özünün texniki nümayəndələri ilə bağlı xərcləri özü ödəyəcəkdir.
- 3.9 Çirklənmiş torpaqların öyrənilməsi, ƏMTQ və Neft məhsulunun axmasına cavab planı Layihəyə dair müvafiq ətraf mühit strategiyasının həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədi ilə aşağıdakı şərtlərə cavab verməlidir:
- (i) Hökumətin xahişinə əsasən məsləhətçi şirkət(lər) və ƏİBK iştirakçıları Hökumətin texniki nümayəndələri ilə əğlabatan yer və vaxtda Çirklənmiş torpaqların öyrənilməsi, ƏMTQ və Neft məhsulunun axmasına cavab planının hazırlanması müddəti ərzində məsləhətləşmələr keçirir.

- (ii) Çirklənmiş torpaqların öyrənilməsi, ƏMTQ və Neft məhsulunun axmasına cavab planı Hökumət tərəfindən aşağıdakı prosedurlara əsasən təsdiq olunmalıdır:
- (a) Çirklənmiş torpaqların öyrənilməsi, ƏMTQ (aşağıda verilmiş müddəalara müvafiq olaraq ictimaiyyəti narahat edən məsələlərə müvafiq cavab tədbirlərinin xülasəsi ilə birlikdə) və Neft məhsulunun axmasına cavab planı tamamlandıqdan sonra Hökumətə təqdim olunur. Əlavə 3-ə müvafiq olaraq hazırlanıqları təqdirə, Hökumət yuxarıda adları çəkilən sənədlərin hər birini təsdiq edir.
 - (b) Hökumət tərəfindən Çirklənmiş torpaqların öyrənilməsi, ƏMTQ və Neft məhsulunun axmasına cavab planının hər hansı bir müddəasının izah olunması tələb olunduqda, və ya Hökumət müvafiq sənədin Əlavə 3-ün müddəalarına müvafiq olaraq hazırlanmadığı haqqında qərar verdikdə, Hökumət özünün qeyd və suallarını müvafiq sənəd alındıqdan sonra otuz (30) gün ərzində ƏİBK iştirakçlarına təqdim edir.
 - (c) Çirklənmiş torpaqların öyrənilməsi, ƏMTQ və Neft məhsulunun axmasına cavab planı Hökumət tərəfindən müvafiq sənəd alındıqdan sonra otuz (30) gün ərzində ƏİBK iştirakçıları tərəfindən heç hansı bir yazılı qeyd və ya sual alınmadıqda Hökumət tərəfindən təsdiq edilmiş hesab olunur. Hökumət tərəfindən qeyd və ya suallar təqdim olunduqda, müvafiq sənəd ƏİBK iştirakçıları tərəfindən belə bir qeyd və suallara cavab verildikdən və otuz (30) gün ərzində belə cavaba heç hansı digər yazılı qeyd və ya sual alınmadıqda Hökumət tərəfindən təsdiq edilmiş hesab olunur.
 - (d) Hökumət Çirklənmiş torpaqların öyrənilməsi, ƏMTQ və Neft məhsulunun axmasına cavab planını təsdiq etmədikdə və ƏİBK iştirakçılarının mülahizəsinə görə Hökumət bunu əsassız etdikdə, ƏİBK iştirakçıları Hökumətə müvafiq bildiriş təqdim etməli və Tərəflər mübahisəni danışıqlar yolu ilə həll edilməsinə nail olmağa cəhd göstərməlidirlər. Hökumət tərəfindən bildiriş alındıqdan sonra mübahisə on beş (15) gün ərzində həll olunmadıqda, ƏİBK iştirakçıları mübahisənin bu Sazişin 17-ci Maddəsinə müvafiq surətdə həll edilməsi hüququna malik olacaqlar.
- (iii) ƏMTQ aşağıdakı prosedurlara müvafiq surətdə ictimaiyyət tərəfindən nəzərdən keçirilir və müzakirə olunur:
- (a) müvafiq ictimaiyyət nümayəndələri və qeyri – Dövlət hakimiyyət orqanlarına görüş və sərəgilər keçirməklə yayılan

məlumat vasitəsi ilə ƏMTQ həyata keçirildiyi dövr ərzində Obyektlərin fəaliyyəti barəsində bilgi çatdırılacaq;

- (b) ƏMTQ tamamlandıqdan sonra, müvafiq qeydləri təqdim etmək üçün şərait yaratmaq məqsədi ilə ictimaiyyətə Layihənin ətraf mühit ilə əlaqədar olan aspektlərinə dair məlumat çatdırılacaq. Bu məqsəd ilə ƏMTQ və onun xülasəsi (Azərbaycan dilində) ictimaiyyət tərəfindən nəzərdən keçirilib qeydlər təqdim etmək üçün müvafiq bir sahədə açıq şəkildə nümayiş etdiriləcək; buna əlavə olaraq xülasə eyni zamanda həmçinin Hökumətə çatdırılacaq.
- (c) İctimaiyyət tərəfindən qeydlər ən çoxu altmış (60) gün ərzində təqdim olunmalı və belə bir altmış (60) günlük müddət bitdikdən sonra otuz (30) gün ərzində Hökumət tərəfindən ƏİBK iştirakçılarına çatdırılmalıdır. ƏİBK iştirakçıları tərəfindən ictimaiyyətin qeydlərinin nəzərə alınması (lazım gəldikdə ƏMTQ dəyişikliklər etmək yolu ilə) öz təzahürünü Hökumətə təqdim ediləcək yekun xülasədə tapacaqdır.

3.10 Ətraf mühitə dair strategiya məhsulunun yaradılması və bu sənəddə öz əksini tapmış ətraf mühitə dair strategiyanın həyata keçirilməsi adi şəraitdə beynəlxalq Boru kəməri sənayesində işlədilən qayda və standartlara uyğun gəlməlidir. ƏMTQ gedisində Avropa Şurasının 85/337/ES sayılı Göstərişi (Avropa Şurasının 97/11/ES sayılı Göstərişi vasitəsi ilə edilmiş dəyişikliklər nəzərə alınmaqla) əsas götürüləcək və ətraf mühitə dair aşağıdakı ümumi prinsiplər nəzərə alınacaqdır, bir şərtlə ki, bütün bu müddəalar adətən Boru kəməri sənayesində istifadə edilən qayda və standartlara uyğun bir şəkildə tətbiq edilsin və yerinə yetirilsin:

- (i) neftin axıdılmasına yol verilməyəcək;
- (ii) tullantı olan neft, çöküntülər, yağ halında olan tullantılar, çirkli ballast sular və digər tullantılar ya yenidən emal ediləcək, ya da ətraf mühitin qorunması nöqtəyi nəzərindən ən mükəmməl yolla yandırılacaq və ya basdırılacaq;
- (iii) bütün tullantılara məqbul tərzdə yuxarıda verilmiş iş proqramı ilə müəyyən edilmiş qaydada sərəncam veriləcək; və
- (iv) beynəlxalq standartlara və qaydalara və bu Əlavənin müddəalarına riayət edilməni təmin etmək məqsədi ilə tullantılara nəzarət edən monitoring proqramı tərtib ediləcək.

3.11 Hökumət tərəfindən təsdiq olunduqdan sonra, ƏMTQ əksini tapmış təsirin azaldılması və nəzarətinə dair fəaliyyət ƏİBK iştirakçıları tərəfindən həyata keçiriləcəkdir. Bu fəaliyyətin nəticələri ictimaiyyət üçün açıq hesabatlarda çap olunmalı və müvafiq Dövlət hakimiyyət orqanlarına təqdim olunmalıdır.

ƏMTQ nəzarətə dair proqramı üzrə fəaliyyətin gedişi barəsində müntəzəm olaraq məlumat verilməlidir. ƏMTQ nəzarət proqramının müddəaları və ya həyata keçirilməsindən yaranan hər hansı bir mübahisə Sazişin 17-ci Maddəsinə əsasən həll olunmalıdır.

- 3.12 Ətraf mühitə dair strategiya məhsulunda öz əksini tapmış hər hansı ətraf mühit strategiyasının həyata keçirilməsi ilə bağlı olan hər hansı mübahisə ilə əlaqədar olan Sazişin 17-ci Maddəsinə əsasən həll olunmalıdır.
- 3.13 Sazişin 10-cu Maddəsinin ümumiliyini məhdudlaşdırmadan, ƏİBK iştirakçıları Qüvvəyəminmə tarixində ətraf mühitə münasibətdə mövcud olan heç hansı çirklənmə və ya zibillənmə, zərər və digər şərtlərə görə maddi məsuliyyət daşımayacaqlar və belə şərtlər sırasına həmçinin Çirklənmiş torpaqların öyrənilməsində əks edilmiş bütün şərtlər də daxildir. Yuxarıda verilmiş müddəalar ƏİBK iştirakçılarını sonradan müvafiq təhqiqat keçirməklə və ya digər subutlar vasitəsi ilə Çirklənmiş torpaqların öyrənilməsində öz əksini tapmamış şəraiti aşkar etmək hüququndan məhrum etmir, və Tərəflər heç bir təhqiqat nəticəsində bütün mövcud şərtlərin aşkarlanmasının qeyri – mümkün olmasını anladıklarını bildirirlər.
- 3.14 Bu Sazişin qüvvəsinə xitam verildikdən sonra ən geci otuz (30) gün sonra ƏİBK iştirakçıları Obyektlərin azad olunması və ya digər vasitə ilə atılması ilə əlaqədar təklif olunan fəaliyyətə dair yazılı planı («Obyektlərin azad olunması planı») Hökumətə təqdim edəcəklər. Digər məsələlər ilə bərabər Obyektlərin azad olunması planında həmçinin aşağıdakı maddələrə də yer verilməlidir:
- a) bütün yerüstü qurğuların sökülməsi;
 - b) bütün su yollarının və dəniz sahələrinin gəmiçiliyə təhlükə yaradan material və avadanlıqlardan təmizlənməsi;
 - c) Obyektlərdə qalan Xam neftin boşaldılması və müvafiq surətdə ondan azad olma;
 - d) ƏİBK iştirakçıları boru kəmərlərini söküb sahədən aparmağı planlaşdırmadıqda, yerə basdırılmış boru kəmərlərinin və bunlara bənzər qurğuların bütün Xam neft mənbələrindən ayrılması və onlar arasında əlaqənin kəsilməsi və onların olduqları yerdə saxlanması və ya, sahədə qalma halında bu boru kəmərləri və digər qurğular ətraf mühitə digər vasitələr ilə aradan qaldırıla bilməyən xüsusilə ağır zərərin mənbəsi ola biləcək əsaslı risk yaratdıqları şəraitdə, onların digər yerə aparılması, bütün bu hallar beynəlxalq Karboüdrogen boru kəmərləri sənayesi sahəsində istifadə olunan qayda və standartlar tətbiq olunmaq şərti ilə müəyyən edilməklə;
 - e) ƏİBK iştirakçıları boru kəmərlərini söküb sahədən aparmağı planlaşdırmadıqda, quruda və ya su qatı altında yerləşən atılmış boru

kəmərlərinin su və ya digər inert maddə ilə doldurulması və sonlarının möhürlənməsi;

- f) yerüstü avadanlıqların sökülməsi və ƏİBK iştirakçıları tərəfindən aparılmaq məqsədi ilə yeraltı boru kəmərlərinin və qurğuların çıxarılması nəticəsində yaranmış bütün boşluq, boruların və digər torpaq çöküntülərinin doldurulması; və
- g) Boru kəməri dəhlizi torpaq sahəsinin xüsusiyyətləri və digər üstün şərtlər nəzərə alınmaqla sahələrin revegetasiyası.

Obyektlərin azad olunması planı Hökumət tərəfindən təsdiq olunmalıdır, və belə təsdiq üzürlü bir səbəb olmadan gecikdirilə və ya onun verilməsindən imtina edilə bilməz. Obyektlərin azad olunması planı ƏİBK iştirakçıları tərəfindən Hökumətə təqdim olunduqdan sonra otuz (30) gün ərzində heç bir yazılı etiraz və ya sual alınmadıqda Hökumət tərəfindən təsdiq olunmuş sayılır. Hökumət tərəfindən xüsusi qeyd və ya suallar təqdim edildiyi təqdirdə, ƏİBK iştirakçıları bu qeyd və suallara yazılı surətdə cavab verməli və belə olan halda dəyişikliklərə məruz qalmış və ya təkmilləşdirilmiş Obyektlərin azad olunması planı müvafiq sual və qeydlərə cavab Hökumətə təqdim olunduqdan sonra otuz (30) gün ərzində ƏİBK iştirakçıları tərəfindən heç hansı əlavə sual və qeyd alınmadıqda qüvvəyə minir. Hökumət Obyektlərin azad olunması planını təsdiq etmədikdə və ƏİBK iştirakçılarının mülahizəsinə görə Hökumət bunu əsassız etdikdə, ƏİBK iştirakçıları Hökumətə müvafiq bildiriş təqdim etməli və Tərəflər mübahisəni danışıqlar yolu ilə həll edilməsinə nail olmağa cəhd göstərməlidirlər. Hökumət tərəfindən bildiriş alındıqdan sonra mübahisə otuz (30) gün ərzində həll olunmadıqda, ƏİBK iştirakçıları mübahisənin bu Sazişin 17-ci Maddəsinə müvafiq surətdə həll edilməsi hüququna malik olacaqlar. Adıçəkilən Plan təsdiq olunduqda və ya bütün yaranmış mübahisələr öz həllini tapdıqda, iki hadisədən, yəni Sazişin qüvvəsinə xitam verildiyi tarixdən yaxud Hökumət tərəfindən Obyektlərin azad olunması planının təsdiq edildiyi tarixdən, hansı birinin daha gec baş verməsindən asılı olaraq otuz altı (36) ay ərzində ƏİBK iştirakçıları Obyektlərin azad olunması planını həyata keçirməyə borclu olacaqlar. Bu öhdəliklər bundun sonra «Azad etməyə dair öhdəliklər» deyilərək istinad olunacaq.

Əlavə 3-ün 3.14 Bəndində verilmiş müddəalara əsasən Obyektlərin azad olunması planı Hökumət tərəfindən təsdiq edildikdən sonra otuz (30) gün ərzində Obyektlərin azad olunmasına dair öhdəliklərin ƏİBK iştirakçıları tərəfindən yerinə yetirilməsini təmin etmək məqsədi ilə ƏİBK iştirakçıları Hökumətə bir yaxud bir neçə geri çağırılmayan birbaşa zəmanət məktubu (birlikdə "Zəmanət məktubu") təqdim edirlər. Zəmanət məktubu (i) Hökumət ilə ƏİBK iştirakçıları arasında ağılabatan şəkildə razılaşdırılmış və Obyektlərin azad olunması planının bir hissəsini təşkil edən ümumi məbləğdə olur, (ii) Hökumətə AA yaxud McGraw-Hill Companies şirkətinin bölməsi olan Standart & Poors Corporation tərəfindən müəyyən edilən dərəcə, və ya AA2 yaxud Moodys Investors Services, Inc. tərəfindən

müəyyən edilən dərəcə səviyyəsində uzun müddətli yüksək kredit reytinginə malik olan bir maliyyə qurumu və ya Hökumət tərəfindən qəbul edilən digər bir qurum ("Zəmanət məktubunu təqdim edən şəxs") tərəfindən verilir, (iii) Hökumət üçün məqbul bir forma və həcmdə olur, (iv) minimum bir (1) il müddətinə etibarlı olaraq qalır, (v) Hökumətin adına verilir, (vi) avtomatik surətdə bir (1) müddətinə yaxud ƏİBK iştirakçıları tərəfindən Obyektlərin azad olunmasına dair öhdəliklər əsaslı şəkildə yerinə yetiriləcək tarixə qədər uzadılır və (vii) Hökumətə Zəmanət məktubunun qüvvəsinə xitam verilməsi və ya uzadılmaması haqqında azı otuz (30) gün əvvəlcədən yazılı bildiriş təqdim edilməsini bir şərt kimi qoyur. Müvafiq Zəmanət məktubunun qüvvədə olma tarixinin sonuna çoxu on beş (15) gün qalmış Obyektlərin azad olunmasına dair öhdəliklər yerinə yetirilmədikdə və hər hansı mövcud Zəmanət məktubu ƏİBK iştirakçıları tərəfindən yuxarıda müəyyən edilmiş tələblərə əsasən dəyişdirilmədikdə (belə bir yeni Zəmanət məktubu məbləği müvafiq olaraq artıq yerinə yetirilmiş öhdəliklər həcmində yaxud Zəmanət məktubunun ilk əvvəl endirilmiş məbləği həcmində azaldılmaqla), Obyektlərin azad olunmasına dair öhdəliklərin yerdə qalan hissəsinin yerinə yetirilməsini təmin etmək məqsədi ilə, Hökumət, belə bir on beş (15) günlük başlandıqdan sonra, lakin Zəmanət məktubunun qüvvəsinə xitam verilməsi anına qədər, ƏİBK iştirakçılarının Obyektlərin azad olunmasına dair öhdəliklərinin özünün mülahizəsinə əsasən müəyyən etdiyi qalan hissəsi məbləğinə münasibətdə bir məbləğ həcmində Zəmanət məktubdan istifadə etmək hüququna malik olacaq, lakin bir şərtlə ki, hər hansı tamamlanmamış Obyektlərin azad olunmasına dair öhdəliklərin Hökumət tərəfindən yerinə yetirilməsi üçün çəkilmiş xərclər onun tərəfindən alınmış məbləğdən aşağı olduqda, Hökumət belə bir fərqi ƏİBK iştirakçılarına qaytarsın.

3.15 Bu Sazişə xitam verildikdən sonra ƏİBK iştirakçılarına məxsus ətraf mühitə və Azad etməyə dair öhdəliklərə münasibətdə aşağıdakı müddəalar tətbiq olunacaq:

- (i) Azad etməyə dair öhdəliklər yerinə yetirildikdən sonra ƏİBK iştirakçıları Torpaq çirklənməsinin öyrənilməsinə şamil edilmiş standartlarla eyni standartlar əsasında və məzmunca ona uyğun gəlməklə ƏİBK iştirakçıları tərəfindən seçilən beynəlxalq səviyyəli məsləhətçi şirkət tərəfindən ətraf mühitin qiymətləndirilməsi («İlkin çıxış öyrənilməsi») hazırlanacaq. İlkin çıxış öyrənilməsi yuxarıda göstərilmiş qaydada Hökumətin xahişinə müvafiq olaraq hazırlandıqda, müvafiq sənəd Azad etməyə dair öhdəliklər yerinə yetirildikdən sonra yüz səksən (180) gün ərzində Hökumətə təqdim olunacaq.
- (ii) Müvafiq sənəd hazırlanıb Hökumətə çatdırıldıqdan sonra, o, Hökumət tərəfindən təsdiq olunmalıdır, və belə təsdiq üzürlü bir səbəb olmadan gecikdirilə və ya onun verilməsindən imtina edilə bilməz. İlkin çıxış öyrənilməsi ƏİBK iştirakçıları tərəfindən Hökumətə təqdim olunduqdan sonra otuz (30) gün ərzində heç bir yazılı etiraz və ya

sual alınmadıqda Hökumət tərəfindən təsdiq olunmuş sayılır. Hökumət tərəfindən xüsusi qeyd və ya suallar təqdim edildiyi təqdirdə, ƏİBK iştirakçıları bu qeyd və suallara yazılı surətdə cavab verməli və belə olan halda dəyişikliklərə məruz qalmış və ya təkmilləşdirilmiş İlkin çıxış öyrənilməsi müvafiq sual və qeydlərə cavab Hökumətə təqdim olunduqdan sonra otuz (30) gün ərzində ƏİBK iştirakçıları tərəfindən heç hansı əlavə sual və qeyd alınmadıqda qüvvəyə minir. Hökumət Obyektlərin azad olunması planını təsdiq etmədikdə və ƏİBK iştirakçılarının mülahizəsinə görə Hökumət bunu əsassız etdikdə, ƏİBK iştirakçıları Hökumətə müvafiq bildiriş təqdim etməli və Tərəflər mübahisəni danışıqlar yolu ilə həll edilməsinə nail olmağa cəhd göstərməlidirlər. Hökumət tərəfindən bildiriş alındıqdan sonra mübahisə otuz (30) gün ərzində həll olunmadıqda, ƏİBK iştirakçıları mübahisənin bu Sazişin 17-ci Maddəsinə müvafiq surətdə həll edilməsi hüququna malik olacaqlar.

- (iii) İlkin çıxış öyrənilməsi təsdiq edildikdən və ya bütün mübahisələr həll edildikdən sonra, Layihə üzrə fəaliyyət ilə bağlı olmaqla sonradan yarana biləcək ətraf mühitə təsirləri müəyyənləşdirib aradan qaldırmaq məqsədi ilə ƏİBK iştirakçıları Layihə üzrə fəaliyyət aparılmış sahələrinin monitorinqini davam etdirəcəklər. Bu qəbildən olan fəaliyyət iki (2) il müddətində davam edəcək və bu müddət ərzində Yekun çıxış öyrənilməsi hazırlanacaq və ona 3.15 Bəndində İlkin çıxış öyrənilməsinə şamil olunan müddəalar tətbiq olunacaq. Yekun çıxış öyrənilməsi hazır olduqdan, Hökumət tərəfindən təsdiq edilmək üçün təqdim edildikdən və Hökumət tərəfindən təsdiq olunduqdan sonra, bu iki illik müddətin sonundan və Yekun çıxış öyrənilməsi ilə əlaqədar olub mövcud ola biləcək fəaliyyətin başa çatmasından etibarən ƏİBK iştirakçıları Layihə nəticəsində ətraf mühitə dəyən zərər və ziyana görə maddi məsuliyyətdən azad olunur və Hökumət hər hansı üçüncü şəxs tərəfindən qaldırılan müvafiq iddiaları ödəməyə və ƏİBK iştirakçılarını bunlardan mədafiə etməyə dair öhdəliyi öz üzərinə götürür.
- (iv) Yekun çıxış öyrənilməsi həyata keçirildikdə və Hökumət tərəfindən təsdiq olunduğu şəkildə bu öyrənilmə əlavə 3-ün müddəalarına əsasən aradan qaldırılmamış və digər vasitə ilə diqqət yetirilməmiş təsirin olmadığına və ya müəyyən olunmuş təsirin müvafiq qaydada aradan qaldırılmasına və ya digər vasitə ilə diqqət mərkəzində olduğuna istinad etdikdə və bu öz əksini Yekun çıxış öyrənilməsinə dair fəaliyyət gedişi xülasəsində öz əksini tapdıqda, (tamamlanmış) Yekun çıxış öyrənilməsinin Hökumətə təqdim edildiyi tarixdən etibarən ƏİBK iştirakçıları Layihə nəticəsində ətraf mühitə dəyən zərər və ziyana görə maddi məsuliyyətdən azad olunur və Hökumət hər hansı üçüncü şəxs tərəfindən qaldırılan müvafiq iddiaları ödəməyə və ƏİBK iştirakçılarını bunlardan mədafiə etməyə dair öhdəliyi öz üzərinə götürür.

- 3.16 ƏİBK iştirakçlarına tətbiq olunmasına əlavə olaraq, bu Əlavənin müddəaları həmçinin ƏİBK iştirakçısı olmayan hər hansı digər Layihə iştirakçısına və onun göstərdiyi fəaliyyət Boru kəməri üzrə fəaliyyət təsis etmək şərti ilə onun fəaliyyətinə şamil edilir.

4. SOSIAL TƏSİR

- 4.1 Layihə üzrə fəaliyyəti həyata keçirərkən, ƏİBK iştirakçıları ətrafda olan cəmiyyət üzvlərinə və onların əmlakına təsiri mümkün qədər aşağı bir səviyyədə saxlamaq üçün özlərinin Bütün ən yaxşı səylərindən istifadə edəcəklər.
- 4.2 Hər hansı müvafiq səlahiyyətli yerli və ya Hökumətlərarası təşkilat Layihə üzrə fəaliyyət əlaqədar olan sahəyə münasibətdə sosial xarakterli qayda və prinsiplər qəbul və tətbiq edirsə, ƏİBK iştirakçıları və Hökumət bunun Layihəyə müvafiq təsirini öyrənmək məqsədi ilə məsləhətləşmələr keçirəcək, lakin heç bir halda Layihəyə beynəlxalq səviyyədə eyni qəbildən olan Xam neftin nəqli üçün boru kəmərləri sənayesində tətbiq olunun qayda və standartlardan fərqli və daha ağır qayda və standartlar tətbiq olunmayacaq.
- 4.3 Obyektlər üçün ümumi sahə seçilməzdən əvvəl, müvafiq ərazidə sosial şəraitin təsiri öyrənilməlidir və bu fəaliyyət ümumi öyrənilmə və risk qiymətləndirilməsini əhatə edəcək. Bu iki fəaliyyət növü birlikdə ƏİBK iştirakçıları tərəfindən Layihə üzrə fəaliyyətin və müvafiq fəaliyyət növlərinin (Layihə üzrə fəaliyyətin Ərazi daxilində və ya xaricində aparılması nəticəsində) Ərazinin məruz qaldığı sosial effektinin qiymətləndirilməsinin («SEQ») əsası və strukturunu təşkil edəcək.
- 4.4 Layihə üzrə fəaliyyət həyata keçirilərkən, ƏİBK iştirakçıları, Maddə 2-yə müvafiq surətdə, Dövlət hakimiyyət orqanlarına Layihə üzrə fəaliyyətin SEQ baxımından mütəmadi olaraq məlumat təqdim etməlidirlər.

5. DİGƏR MƏSƏLƏLƏR

- 5.1 Tikinti işlərinin başlanmasından əvvəl ƏİBK iştirakçıları tərəfindən qazılmalı bütün yoxlama quyuları torpaqların sahibi və ya istifadəçisi ilə aparılmış məsləhətləşmələrdən sonra mümkün qədər kiçik həcmdə narahatçılıq yaratmaqla qazılacaq.
- 5.2 Əlavə 2-nin 3.6 Bəndinin müddəalarına əsasən, ƏİBK iştirakçıları torpaq sahibinə və ya torpaqdan istifadəçiyə həmin torpaqda tikinti işləri başlamaq niyyəti barədə bildiriş təqdim etmək üçün Bütün səyləri göstərəcəklər. Boruların, nəqliyyat vasitələrinin və avadanlığın tikinti məqsədləri ilə hər cür hərəkəti yalnız torpaq sahibinə və torpaqdan istifadəçiyə bildirilən proqram çərçivəsində əsaslandırılmış dərəcədə mümkün olduqda həyata keçiriləcəkdir.

- 5.3 Torpaq hüquqlarının tətbiq edildiyi torpaqlara əlaqəli torpaq sahiblərinin və torpaqdan istifadəçilərin əsaslı surətdə tələb edə biləcəyi razılaşdırılmış müvafiq müvəqqəti keçidlərin tikilməsi şərti ilə bütün əsaslı dərəcədə lazım olan giriş vasitələri ƏİBK iştirakçılarının əlində olacaqdır. Belə müvəqqəti keçidlər imkan daxilində boru kəmərinin tikilməsi üçün torpaq sahəsinə daxil olmazdan əvvəl razılaşdırılacaqlar. Tikinti işləri tamamlandıqdan sonra və mümkün bir həcmdə xüsusi maşın və piyada yollarının onların işlərin başlanmasından əvvəl mövcud olduğu vəziyyətinə bərabər vəziyyəti daimi olaraq bərpa ediləcək və Obyektlərin təhlükəsizliyini və Layihə üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədi ilə daimi istifadə olunmaq üçün istifadəyə təqdim olunacaq.
- 5.4 ƏİBK iştirakçıları apardıqları hər hansı tikinti işləri ilə əlaqədar müvəqqəti olaraq bu Sazişə əsasən ƏİBK iştirakçılara verilən Daimi torpaq mülkünə bitişik olan və ƏİBK iştirakçıları tərəfindən tikinti işləri zamanı təsirə məruz qalmış hər hansı torpaq sahələri arasında nəqliyyat vasitələrinin və keçidlərin saxlanması və təmin edilməsi üçün lazımı avadanlığın (belə avadanlığın torpağın nəqliyyat və keçidlərin məqsədləri baxımından və onlardan istifadə edilməsi nəzərdə tutulan fəsildə və belə istifadənin nəzərdə tutulduğu dövr ərzində lazımı qaydada işlənməsinə imkan yarada bilməsi şərti ilə) təminatını həyata keçirəcəkdir. Zərurət yarandıqda halda torpaq sahəsi Layihə üzrə fəaliyyət nəticəsində təsirə məruz qaldıqda və Layihə üzrə fəaliyyət gedişi müvafiq vasitə və keçidlərin saxlanılmasına imkan vermədikdə, Hökumət bu vasitə və keçidlər üçün məsuliyyət daşıyır və Layihə iştirakçısını qarşı irəli sürülmüş bütün iddiaların dəyərini ödəmək öhdəliyini öz üzərinə götürür.
- 5.5 Sazişin 10-cu Maddəsinin müddəalarına əsasən, ƏİBK iştirakçıları tikinti işlərinin aparılması dövründə və bu işlərin başa çatmasından sonra boru kəmərinin çəkilməsi və istifadə olunması nəticəsində heyvanların gəzib-dolaşması ilə bağlı əlavə riskə məruz qalacaq, yaxud məruz qala biləcək torpaqlarda heyvanların gəzib-dolaşmasının qarşısının alınması üçün əsaslı dərəcədə mümkün olan bütün tədbirləri görəcək, belə hadisə ilə bağlı riskin qarşısının alınması, yaxud minimuma endirilməsi üçün müvafiq hasarların çəkilməsini və saxlanılmasını təmin edəcəkdir. Heyvanların mühafizəsi məqsədi ilə zəruri və əsaslı dərəcədə mümkün olan hasarlar, işıqlar və baryerlər tikiləcəkdir. Müvafiq torpaq sahibi və torpaqdan istifadəçi ilə başqa cür razılaşdırılmış hallar istisna olmaqla, qonşu torpaqlarda saxlanılan mal-qaranın tikinti aparılan əraziyə keçməsinin qarşısını almağa imkan verən hasarlama metodundan istifadə ediləcəkdir.
- 5.6 Bərk süxurların partladılması üçün partlayıcı maddələrdən istifadə edilməsini tələb edən hər hansı iş aparıldığı təqdirdə, ƏİBK iştirakçılarının fikrincə bu cür işlərin təsirinə məruz qala biləcək bütün şəxslərə bildiriş veriləcək və müvafiq təhlükəsizlik tədbirləri görülməcəkdir. Partlayıcı maddələrdən istifadə gün işi olduğu saatlarda həyata keçiriləcəkdir.

- 5.7 Əgər hər hansı sahə karantin həyata keçirilməsini və ya hər hansı bu kimi tədbirin görülməsini tələb edən və qeydə alınmalı olan hər hansı insan xəstəliyi nəticəsində yoluxmuş elan edilirsə, həmin torpaq sahəsinə giriş tələb edən Layihə üzrə fəaliyyət ilə bağlı olan hər hansı iş, ilk növbədə Dövlət hakimiyyət orqanlarının müvafiq nazirliyinin razılığını tələb edən xüsusi hallar istisna olmaqla, dayandırılacaqdır. Bu Bəndin heç bir müddəası ƏİBK iştirakçılarının boru kəmərinəki hər hansı çatın və ya sızmanın aradan qaldırılması məqsədi ilə sahəyə dərhal və bildiriş vermədən və ya hər hansı təsdiqi almadan girişini məhdudlaşdırmamalıdır.
- 5.8. ƏİBK iştirakçıları boru kəməri üzrə işlərin bilavasitə təsirinə məruz qalan torpaq sahibləri və torpaq istifadəçiləri ilə birgə sahəyə girişdən əvvəl torpaq sahibi və ya torpaq istifadəçisi tərəfindən ƏİBK iştirakçlarına bildirilən qeydə alınmalı torpaq parazitləri və xəstəliklərin və başqa torpaq parazitləri və xəstəliklərin qarşısının alınması məqsədi ilə əsaslandırılabilən təhlükəsizlik tədbirlərini həyata keçirəcəkdir.
- 5.9 Tikinti işləri və Torpaq hüquqlarından istifadə zamanı daşlaşmış əşyalar, sikkələr və digər qiymətli şeylər aşkar edilə bilər. Bu cür əşyalara sahiblik Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə uyğun şəkildə müəyyən ediləcəkdir.